

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**KADIN GİRİŞİMCİLERİN
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: AMASYA İLİ
ÖRNEĞİ**
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

TUĞBA ŞENCAN KUKUŞ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Şükran SİRKINTIOĞLU YILDIRIM

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: AMASYA İLİ ÖRNEĞİ**

Tuğba ŞENCAN KUKUŞ

**Danışman
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi**

**Dr. Öğr. Üyesi Şükran SİRKINTIOĞLU YILDIRIM
Dr. Öğr. Üyesi Ülkühan Bike ESEN
Dr. Öğr. Üyesi Asiye TÜTÜNCÜ**

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Amasya İli Örneği

Tuğba ŞENCAN KUKUŞ

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şükran SİRKINTIOĞLU YILDIRIM

Küreselleşme ile artan rekabet ortamında varlığı sürdürebilmenin, ekonomide sürdürülebilir büyüme ve toplumsal gelişme sağlamanın, her geçen gün artış gösteren işsizlik sorunu için çözüm bulmanın en önemli araçlarından birisi “girişimcilik” olarak görülmektedir. Girişimciliğin çok yönlü olarak geliştirilmesi tüm ülkelerin öncelik verdikleri konular arasında bulunmaktadır. Yıllar içerisinde hem ekonomik hem de toplumsal açıdan önem kazanan bir diğer önemli konu da “kadın girişimciliği” alanında yaşanan gelişmelerdir. Meydana gelen siyasi ve ekonomik gerçekler sadece erkek nüfusunun çalışmasının yetersizliğini ortaya çıkarmış böylece kadınların da mevcut işgücüne katılmasını zorunlu kılmıştır. Kadın girişimciliğinin önünün açılması sayesinde sadece toplumsal ve ekonomik sorunlara çözüm bulunması sağlanmamış, aynı zamanda kendilerine ait özel işletmelere sahip olmaları nedeniyle ekonomik bağımsızlıklarını ve özgüvenlerini elde ederek toplumsal statülerinin daha da yükselmelerine imkân sağlanmıştır. Bu olumlu imkânların elde edilmesinde girişimcilik çok ciddi bir araç olarak kabul görmektedir. Tez çalışmasında Amasya il merkezi ve ilçelerinde resmi kayıtlı kadın girişimcilerin profilleri belirlenerek mevcut çalışma koşullarının incelenmesine gayret gösterilmiş; kadınları girişimciliğe iten nedenler ve özelliklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmada tüm veri anket aracılığıyla elde edilmiş ve istatistiki bulgulara yer verilmiştir. Kadın girişimcilerin gerek kendi işletmelerini kurmada gerekse de faaliyetlerini sürdürme aşamasında karşılaştıkları sorunlar arasında en üst sıralarda “sermaye temini” ve “vergi yükü”nün geldiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kadın Girişimciliği, Profil, Amasya.

2021, 142 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis
Problems of Women Entrepreneurs and Solution Proposals: Example of Amasya
Province
Tuğba ŞENCAN KUKUŞ
Kastamonu University
Institute for Social Sciences
Department of Business Administration
Supervisor: Assist. Prof. Dr. Şükran SİRKINTIOĞLU YILDIRIM

“Entrepreneurship” is seen as one of the most important tools of sustaining the existence in an increasingly competitive environment with globalization, providing sustainable growth and social development in the economy, and finding an important solution for the increasing unemployment problem. Multidimensional development of entrepreneurship is among the priorities of all countries. Another important issue that has gained importance both economically and socially over the years is the developments in the field of “women entrepreneurship”. The political and economic realities that emerged only revealed the inadequacy of the male population, thus making it compulsory for women to participate in the existing workforce. By opening the way for women entrepreneurship, not only solutions to social economic problems were found, but also because of their own private businesses, their economic independence and self-confidence helped them increase their social status. Entrepreneurship is considered as a very serious tool in obtaining these positive opportunities. In the thesis study, the profiles of women entrepreneurs registered in Amasya city center and its districts were determined and an effort was made to examine the current working conditions; Efforts have been made to reveal the reasons and features that push women to entrepreneurship. All the data obtained in the study were obtained through questionnaires and statistical findings were emphasized. It has been determined that “capital supply” and “tax burden” are among the highest problems encountered by women entrepreneurs both in establishing their own businesses and in their activities.

Key Words: Entrepreneurship, Women Entrepreneurship, Profile, Amasya.

2021, 142 Pages

ÖNSÖZ

Amasya'nın ve kadın girişimciliğinin kalkınmasına yönelik fikirlerin geliştirilmesine katkı sağlayacağını umduğumuz bu çalışmanın başlangıcından bitişine kadar gece gündüz demeden destekleri ile her an yanımda olan; bilgisini, deneyimini ve değerli görüşlerini benimle paylaşarak çalışmaya büyük katkı sağlayan danışman hocam, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Şükran SİRKINTIOĞLU YILDIRIM'a;

Çalışmamın tüm aşamalarında değerli görüşlerini ve desteklerini esirgemeyen kıymetli eşim, Sayın Bayram Ali KUKUŞ'a,

Ayrıca araştırma için gerekli verileri sağlayan Amasya İl merkezi ve ilçelerindeki Sanayi ve Ticaret Odası yöneticilerine, araştırmaya katılan tüm kadın girişimcilere, şehrimizin tüm yöneticilerine ve araştırmanın çeşitli aşamalarında desteği bulunan tüm kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkürü bir borç bilirim.

Tuğba ŞENCAN KUKUŞ
Kastamonu, Ocak, 2021.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
1.GİRİŞ	1
2. GİRİŞİMCİLİK	3
2.1. Girişimciliğin Temel Kavramları.....	3
2.2. Girişimciliğin Genel Tarihi Gelişimi	5
2.3. Türk Tarihinde Girişimcilik Faaliyetleri.....	7
2.3.1. Osmanlı Döneminde Girişimcilik.....	8
2.3.2. Cumhuriyet Döneminde Girişimcilik	9
2.3.3. 1970 Yıllarında Girişimcilik.....	9
2.3.4. 1980 Yılları ve Sonrasında Girişimcilik	10
2.4. Girişimcilik Faaliyetlerinde İzlenen Süreçler	11
2.4.1. Fırsatların Tespit Edilmesi ve Analizi	12
2.4.2. Kaynakların Tespit Edilmesi	13
2.4.3. İş Planı Hazırlanması.....	13
2.4.4. Girişim Faaliyetinin Yönetimi	14
2.5. Girişimciliğe Etki Eden Hususlar	15
2.5.1. Çevresel Etkiler	15
2.5.1.1. <i>Kültürün etkisi</i>	16
2.5.1.2. <i>Ailenin etkisi</i>	16
2.5.1.3. <i>Eğitimin etkisi</i>	17
2.5.1.4. <i>Hukuk, politika ve yönetimin etkisi</i>	18
2.5.2. Kişisel Etkiler	18

2.5.2.1. Kontrol odağının etkisi	19
2.5.2.2. Risk iştahının etkisi	19
2.5.2.3. Bağımsızlık isteğinin etkisi	20
2.5.2.4. Başarı dürtüsünün etkisi	21
2.5.2.5. Yaş faktörünün etkisi.....	22
2.5.2.6. İş tecrübesinin etkisi	22
2.5.2.7. Cinsiyetin etkisi.....	23
2.6. Girişimcide Bulunması Beklenen Özellikler	23
3. GİRİŞİMCİLİK SAHASINDA KADINLARIN ROLÜ VE KADIN	
GİRİŞİMCİLİĞİ ÜZERİNE YÜRÜTÜLEN KAMU POLİTİKALARI	
.....	25
3.1. Girişimcilikte Kadınların Rolü	25
3.2. Girişimci Kadın Kavramı.....	26
3.2.1 Girişimci Kadın Profili	28
3.3. Dünya Geneline ve Türkiye’de Girişimci Kadınların Durumu	30
3.4. Kadınları Girişimciliğe Yönlendiren Sebepler	33
4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE BULGULARI.....	36
4.1. Araştırmanın Amaç ve Önemi.....	36
4.2. Araştırmanın Kapsamı.....	37
4.3. Araştırmanın Yöntemi	37
4.4. Analiz ve Bulgular	38
4.4.1. Girişimci Kadınların Özelliklerinin Dağılımı.....	39
4.4.2. Girişimci Kadınların İş Hayatına Başlamalarına İlişkin Bilgiler.....	40
4.4.3. Girişimci Kadınların Aile, Sosyal Yaşam ve Gelecek Planlarına İlişkin Bilgiler	42
4.4.4. Girişimcilik Özellikleri Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması	44
4.4.4.1. Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular.....	44
4.4.4.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular.....	45
4.4.4.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular	46

4.4.5. Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması	57
4.4.5.1 Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular.....	58
4.4.5.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular.....	59
4.4.5.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular.....	60
4.4.6. İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği İle Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması	72
4.4.6.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular.....	73
4.4.6.3. iç geçerliliğe yönelik bulgular	74
4.4.7. Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması	85
4.4.7.1.Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular.....	85
4.4.7.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular.....	86
4.4.7.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular.....	87
4.4.8. Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması	99
4.4.8.1. Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular.....	99
4.4.8.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular.....	100
4.4.8.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular.....	101
4.4.9. Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	113
4.4.10. Verilerin Değerlendirilmesi	115
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	118
KAYNAKLAR	126
EKLER	131
ÖZGEÇMİŞ.....	142

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerin dağılımı	39
Tablo 2. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgiler	40
Tablo 3. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgiler	42
Tablo 4. Girişimcilik özellikleri ölçek maddelerine ait KGİ skorları	44
Tablo 5. Ölçek Maddelerine Ait KMO ve Bartlett Testi Değerleri	45
Tablo 6. Girişimcilik özellikleri ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları.....	45
Tablo 7. Girişimcilik özellikleri ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları.....	46
Tablo 8. Girişimcilik özellikleri ölçeğinden alınan puanların dağılımları.....	47
Tablo 9. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre girişimcilik özellikleri ölçek puanlarının karşılaştırılması.....	48
Tablo 10. Bazı özellikler ile girişimcilik özellikleri ölçek puanı arasındaki ilişki	49
Tablo 11. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre girişimcilik özellikleri ölçeği puanlarının karşılaştırılması.....	50
Tablo 12. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu	51
Tablo 13. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü	52
Tablo 14. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini	53
Tablo 15. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre girişimcilik özellikleri ölçeği puanlarının karşılaştırılması	54
Tablo 16. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu	55
Tablo 17. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar	56
Tablo 18. Girişimci kadınların devletten beklentileri	57
Tablo 19. Girişimci olma nedenleri ölçek maddelerine ait KGİ skorları.....	58
Tablo 20. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri.....	59
Tablo 21. Girişimci olma nedenleri ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları	59

Tablo 22. Girişimci olma nedenleri ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları	60
Tablo 23. Girişimci olma nedenleri ölçeğinden alınan puanların dağılımları	61
Tablo 24. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre girişimci olma nedenleri ölçeği puanlarının arşılaştırılması.....	62
Tablo 25. Çeşitli özellikler ile girişimci olma nedenleri ölçek puanı arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	63
Tablo 26. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre girişimci olma nedenleri ölçeği puanlarının arşılaştırılması	64
Tablo 27. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu	65
Tablo 28. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü	66
Tablo 29. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini	67
Tablo 30. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre girişimci olma nedenleri ölçeği puanlarının arşılaştırılması.....	68
Tablo 31. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu	69
Tablo 32. Girişimci kadınlara girişimciliğın sağlamış olduğu avantajlar	70
Tablo 33. Girişimci kadınların devletten beklentileri	71
Tablo 34. İşletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçek maddelerine ait KGİ skorları	72
Tablo 35. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri.....	73
Tablo 36. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri.....	73
Tablo 37. İşletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları.....	74
Tablo 38. İşletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeğinden alınan puanların dağılımları	75
Tablo 39. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının arşılaştırılması	76
Tablo 40. Çeşitli özellikler ile işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçek puanı arasındaki ilişkinin incelenmesi	77
Tablo 41. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının arşılaştırılması.....	77

Tablo 42. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu	79
Tablo 43. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü	79
Tablo 44. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini	80
Tablo 45. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması	81
Tablo 46. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu	82
Tablo 47. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar	83
Tablo 48. Girişimci kadınların devletten beklentileri	84
Tablo 49. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçek maddelerine ait KGİ skorları	85
Tablo 50. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri.....	86
Tablo 51. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları	87
Tablo 52. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları.....	88
Tablo 53. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeğinden alınan puanların dağılımları	89
Tablo 54. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması	89
Tablo 55. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması.....	90
Tablo 56. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması.....	91
Tablo 57. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu	92
Tablo 58. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek görüldüğü	93
Tablo 59. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini	94
Tablo 60. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması	95
Tablo 61. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu	96

Tablo 62. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar	97
Tablo 63. Girişimci kadınların devletten beklentileri	98
Tablo 64. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçek maddelerine ait KGİ skorları	99
Tablo 65. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri.....	100
Tablo 66. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları	101
Tablo 67. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları.....	101
Tablo 68. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeğinden alınan puanların dağılımları	102
Tablo 69. Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması	103
Tablo 70. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması.....	104
Tablo 71. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması.....	105
Tablo 72. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu	106
Tablo 73. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü	107
Tablo 74. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini	108
Tablo 75. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması	109
Tablo 76. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu	110
Tablo 77. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar	111
Tablo 78. Girişimci kadınların devletten beklentileri	112
Tablo 79. Çalışmada kullanılan ölçek puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi	113
Tablo 80. Verilerin analizinde kullanılan istatistiksel testler.....	115
Tablo 81. Çalışmada yer alan sürekli değişkenlere ait normal dağılım tablosu.....	116
Tablo 82. İç geçerlilik katsayıları.....	116

1.GİRİŞ

Her türlü mal ve hizmet üretimini yapabilmek amacıyla çeşitli üretim unsurlarını en kazançlı koşullar altında bir araya getirmeyi başaran kişiye girişimci denmektedir. Girişimci, bu çerçevede doğabilecek tüm riskleri üstlenerek iş fikrini hayata geçirmeye çalışandır. Girişimci bu çabası ile hem para kazanmakta ve bir ekonomik değer üretmekte hem de başka insanlara istihdam sağlamaktadır. Ekonomik mal ile hizmet üretimi için ortaya çıkan fırsatların hem değerlendirildiği hem de yepyeni değerlere dönüştürüldüğü, aynı anda tüm üretim unsurlarının bir araya getirildiği faaliyetler de girişimcilik kavramını tanımlamaktadır. Girişimci ve girişimcilik kavramları, ekonomik refaha yönelik her alanda ilgi gören ve pozitif katkı sağlayan zengin bir içeriğe sahip olmaları nedeniyle çok farklı alanlardaki bilim dallarının da elbette ilgisini çekmiş olup, pek çok araştırmaya konu olmuş ve olmaya da devam etmektedir.

Hızla ilerleyen teknoloji ve iletişim imkânlarının etkisiyle küresel dünya ekonomilerinde girişimci ve girişimcilik kavramları rekabet ortamında önemli bir konuma yükselmiş, gelişmişlik seviyeleri çok farklı da olsa her ülkede değişik ölçeklerde ortaya çıkan işsizlik, ekonomik durgunluk gibi olumsuz koşulların üstesinden gelebilmek adına önemli bir başvuru sahası haline gelmiştir. Aynı şekilde, sürdürülebilir bir ekonomik gelişim açısından gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler tarafından teşvik sistemleri yönüyle yoğun ilgi görmektedir. Hangi yönüyle incelenirse incelensin ekonomik kalkınma için girişimci ve girişimcilik konuları artan bir ivme ile ilgi görmeye devam etmektedir.

Girişimci ve girişimcilik kavramlarını genel hatlarıyla incelerken önümüze çıkan bir farklı kavram da “kadın girişimci” ve “kadın girişimciliği” konusudur. Kadın girişimciliğinin ayrı bir başlıkta ortaya çıkmasında şüphesiz ülkemizde ve dünya genelinde nüfusun yarısına sahip olmalarına karşın, ekonomik hayatta etkinliklerinin istenilen seviyelerde bulunmamasının etkisi vardır. Kadın girişimciliği sayesinde büyük ve atıl durumda bulunan bir potansiyelin harekete geçirilerek, ekonomik kalkınma ve büyüme hedeflerine daha fazla ulaşma niyeti taşınmaktadır. 1970 yılları ile birlikte gelişmiş ülkelerde kadın girişimciliği üzerine araştırma ve çalışmalar

başlatıldığı görülmektedir. Ülkemizde de benzer araştırma ve çalışmalara 1990 yılından itibaren başlandığı söylenebilir.

Tez çalışması kapsamında, Amasya merkez ve ilçelerinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin profilleri, girişimcilik hikâyeleri, girişimciliğin hangi özelliklerini taşıdıkları, kuruluş ve devam eden faaliyetlerinde ne tür problemlerle karşılaştıkları üzerine bir araştırmanın ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Tez çalışmasının ilk bölümünde giriş yapıldıktan sonra ikinci bölümde genel hatlarıyla “girişimcilik” kavramı üzerine genel bilgiler, tanımlar ve ülkemizde girişimciliğin tarihi süreç içerisinde gelişimi, girişimciliği ve girişimci olmayı etkileyen unsurlar hakkında temel bilgiler verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise “kadın girişimciliği kavramı ve değerlendirilmesi” üzerine genel bilgilere değinilmiştir. Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde, Amasya il merkezi ve ilçelerinde Ticaret ve Sanayi Odalarına resmi olarak kayıtlı bulunan ve fiilen faaliyet gösteren toplam 116 girişimci kadına yapılan anket uygulamasına yer verilmiştir. Uygulanan anketler bilgisayar ortamına “Statistical Package for the Social Sciences” (kısaca SPSS 22) programıyla aktarılmış olup, burada girişimci kadınların genel profilleri ve özellikleri, kendilerini girişimciliğe motive eden sebepler, karşılaştıkları problemler ile ilgili bulgular elde edilmiştir. Sonuç ve öneriler kısmında anket çalışmalarında elde edilen veriler ışığında yapılan genel değerlendirmeler yanı sıra kadın girişimciliğinin geliştirilmesi, kadın girişimci sayısının nitelik ve nicelik yönüyle artırılması, genel olarak ön plana çıkan problemlere dönük önerilen çözümler bulunmaktadır.

2. GİRİŞİMCİLİK

2.1. Girişimciliğin Temel Kavramları

Her türlü ekonomik ve toplumsal gelişimin temin edilmesi noktasında, ilaveten ciddi olarak kronik hale gelmiş sorunların çözümü aşamasında, bireysel ve toplumsal refah seviyesinin artırılması noktasında önemli bir yere sahip olan girişimcilik çeşitli kavramlar içermektedir. Girişimcilik kavramları olarak ilk göze çarpan “girişim”, “girişimci” ve “girişimcilik” ifadeleri literatürde farklı açılardan ifade edilmeye çalışılmıştır.

“Girişim” kavramı sözlükte bir işe girişme, bir işe başlama olarak tanımlanmaktadır. İhtiyaçları karşılamak üzere satış için belli bir piyasası oluşan ekonomik mallar ile hizmetleri ortaya çıkarmak ve işletmecisinin kar elde etmesini sağlamaya dönük amacı bulunan işletme şeklinde ifade edilmektedir. Literatür çalışmasında karşılaşılan bir tanımlamaya göre “girişim” bir ve/veya birden fazla işletmeyi örgütleyerek finanse eden ve bünyesinde bir araya getiren kuruluş olarak tanımlanmaktadır (Can, Tuncer ve Ayhan, 2002: 9). Tanıma göre girişim, kar amacıyla kaynakların bir araya getirilerek ihtiyaçların temini için yeni bir işe başlama şeklinde ifade edilmektedir. Doğal olarak, girişim için bir işe başlama görevini üstlenen kişilere “girişimci” denmektedir. Can, Tuncer ve Ayhan (2002: 10-11) girişimcinin risk alabilen, yenilikçi yönünü ortaya çıkaran özelliklerinin yanı sıra plan yapma kabiliyeti ile yönetim özelliklerine de vurgu yapmaktadırlar.

Etimolojik olarak Fransızca “entreprendre” kökünden Türkçeye “girişimci” olarak çevrilen “entrepreneur” kelimesi sözlük tanımı olarak: “Üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse” şeklinde ifade edilmektedir. “Girişimci” kavramını Richard Cantillon 1700’ lü yıllarda yazdığı eserinde ilk kez kullanmıştır. Cantillon, girişimciyi “gelirlerin belirsiz, harcamaların ise belirli olduğu koşullar altında faaliyet gösteren ve nihai amacının kar elde etmek olan kişi” şeklinde belirtmektedir (Güney, 2008: 3). Bu tanıma göre girişimci, bir girişimi kar elde etmek niyetiyle gerçekleştirmektedir.

Girişimci kavramının Cantillon tarafından iktisadi yönüyle ilk kez tanımlaması sonrasında farklı disiplinlerden bilim insanları tarafından da girişimci kavramı için farklı tanımlar yapıldığı görülmektedir. Elbette normal olarak her disiplin kendi anlayışına uygun olarak bir girişimci kavramı geliştirmeye çalışmaktadır. Bu farklı disiplinlerden birisine örnek olarak tanımlanan şekliyle girişimci; başka insanlardan farklı olarak görülemeyen fırsatı görebilen, bu farklı yönünü iyi bir iş fikrine dönüştürebilen, çıkabilecek her türlü riski almaya hazır bir birey olarak tanımlanabilir (Titiz, 1994: 3).

Bir ekonomistin gözünde “girişimci” kaynakları, emeği, sermayeyi, materyalleri ve diğer varlıkları daha önceki değerinden daha da kıymetli hale getirmek amacıyla bileştiren şahıs olarak görülürken; bir psikoloji uzmanının gözünden ise bir şey elde etmek veya başarmak için güdülenen kişi olarak görülmektedir. Bir iş insanı için benzer alanda faaliyet bulunabilecek her girişimci onun için bir rakip olabileceği gibi tam tersine beklenen ve aranan iyi bir ortak adayı olarak görülebilmektedir (Hisrich ve Peters, 1998: 9). Aynı çalışma içerisinde Hisrich ve Peters (1998: 9-10) tarafından girişimci olmanın dört temel unsur içerdiği görülmektedir. Birinci unsur girişimcinin yeni bir değer yaratmasıdır. İkinci olarak tüm girişimcilik süreci boyunca girişimcinin harcamak durumunda bulunduğu her türlü emek ifade edilmektedir. Üçüncü unsur olarak girişimcinin maddi ve manevi her türlü riskleri üstlenmesi ortaya konmaktadır. Dördüncü ve son unsur olarak girişimcinin bağımsız hareket edebilme imkanı kazanma, kendini gerçekleştirebilme ve kar elde etme gibi avantajları elde etmesi üzerinde durulmaktadır.

Girişimci ürün ya da hizmeti ihtiyaç doğrultusunda talepte bulunan kişilerin istifadesine sunmak suretiyle hem kişisel hem de toplumsal bir imkan oluşturmak suretiyle gelişme açısından önemli bir yarar sağlamaktadır (Akpınar, 2011: 13). Farklı bir yaklaşım olarak girişimci bazı insanlar için ekmeğini taştan çıkaran saygın biri olarak görülürken bazı insanlara göre de fazla emek harcamadan para kazanmanın yolunu bulan bir “iş bitirici” kişiyi ifade etmektedir (Titiz, 1994: 6).

Girişimcilik üzerine yapılan araştırmalarda genel olarak bazı insanların fırsatları diğerlerine nazaran daha kolay fark edebilmesi ve bu fırsatları başarı hikâyesine

dönüştürebilmesi üzerine odaklandığı görülmektedir. Gerçekten de bazı insanlar fırsatları iyi değerlendirirken bazıları önüne gelen fırsatları elinin tersiyle itebilmektedir. Bazı girişimciler başarı hikâyeleri yazarken bazıları da hüsrarla karşılaşarak başarısız olmaktadır. Bazı çalışmaların bu tür sorulara cevap aradığı görülmektedir (Baron, 1998: 275).

Yıldız ve Kapu (2012: 44) yaptıkları çalışmada girişimciliği bir mesleki faaliyetin gerçekleştirilmesi esnasında ilk hareket noktası olarak tanımlamıştır. Girişimcilik kavramı mevcut bulunan veya yeni beliren fırsatların ortaya çıkarılmasında en iyi seçeneği tercih etme sürecini barındırmakla birlikte aynı zamanda yeniliğe açık olmayı ve yenilik yaratacak inovasyon becerisine sahip olmayı, yeri ve zamanı geldiğinde risk almaktan çekinmemeyi içeren çok yönlü bir eğilimi ifade etmektedir.

2.2. Girişimciliğin Genel Tarihi Gelişimi

Girişimciliğin insanlığın sosyal bir topluluk oluşturmaktan itibaren ortaya çıktığını düşünmek, süreci tanımlamakta doğru bir başlangıçtır. Küçük ya da büyük bir topluluk içerisinde insanların hayatını kolaylaştırmak veya yenilik ihtiyacını karşılamak amacıyla risk alarak icatlar peşinde koşan birileri mutlaka bulunmuştur günümüzde de halen aynı durum devam etmektedir. İlkel yaşamdan günümüzün modern ve teknolojik yaşamına uzanan bu serüvenin pek çok safhasının açık ve gizli kahramanları aslında girişimci insanlardır. Bu nedenle girişimciliğin insanlık tarihiyle birlikte başlayarak günümüze kadar bu tarihin içinde fiilen var olduğu söylenebilir (Marangoz, 2013: 20). İnsanların sınırsız ihtiyaçları var olduğu müddetçe belli ki girişimcilik de var olacaktır.

Girişimcilik üzerine gerçekleştirilen çalışmaların uzun tarihi süreç içerisinde birbirinden farklı bakış açılarını ortaya çıkardığı görülmektedir. Farklı bakış açıları nedeniyle girişimcilik konusunda ortak görüş birliğinin oluşmadığı anlaşılmaktadır (Kapu, 2001: 126). Ortaçağ döneminde “girişimci” demek büyük üretim işlerini yürüten kişiler için kullanılan bir ifade olmuştur. Bu dönemin özelliği olarak bireylerin risk üstlenmek gibi bir durum söz konusu olmayıp, üretim işleri için resmi otorite tarafından bu işlere ayrılan kaynağın kullanımı söz konusuydu. Bu dönemin

girişimcileri arasında hemen her türlü büyük mimari binaların yapımında yetkili olan rahipleri görmek mümkündür. Elbette bu dönem sürekli bu şekilde devam etmemiş, 17. yüzyıl ile birlikte artık risk kavramı girişimcilik ile birleşmeye başlamıştır. Bu dönemde girişimcinin kendisinden beklenen hizmet veya üretim faaliyetleri için resmi otoritelerle sözleşme yaparak taahhütte bulunmaya başladığı görölmektedir. Sözleşmelerde sabit fiyat uygulaması nedeniyle oluşabilecek tüm zarar veya elde edilebilecek kar da elbette girişimciye ait olacaktır. John Law isminde bir girişimcinin kuracağı banka için resmi makamlardan izin alması bu dönem güzel bir örnek olarak verilebilir (Hisrich ve Peters, 1998: 7).

Gerçekte ilk kullanım alanı askeri sahada olan girişimcilik kavramının iktisadi anlamını ortaya koyan Richard Cantillon girişimci teorisinin fikir babası olarak kabul edilmektedir (İraz, 2010: 139). Cantillon için girişimci yaptığı işlerde risk alan kişidir. Çünkü üretilen bir mal belirlenmiş bir fiyattan alınarak belirgin olmayan bir fiyata satılmakta ve ortaya risk çıkmaktadır (Hisrich ve Peters, 1998: 7). Alım fiyatının belli, satım fiyatının belirsiz olduğu bir ortamda bir girişimci için motivasyon kaynağı geleceğini döneme ait beklenti içerisinde olduğu kar durumudur (Odabaşı, 2004: 130).

Yaşanan gelişmeler sonucu girişimciliğin tanımına Jean-Baptiste Say’dan itibaren “üretimde girdilerin örgütlenmesi ve yönetilmesi rolünü üstlenmiş kişi” ifadesi eklenmiştir. Girişimcinin artık yönetim rolü ortaya konmuştur. Jean-Baptiste Say, “girişimciyi üretim faktörlerini bir araya getiren kişi” olarak ifade etmiştir. Artık bu noktadan sonra girişimci emek, sermaye ve doğal kaynaklardan sonra dördüncü üretim faktörü olarak kabul edilmeye başlamıştır (Güney, 2008: 4).

Girişimcilik teorisyenleri içerisinde etkili isimlerden biri olan Joseph Schumpeter için girişimci risk alan ve sermayedardan ziyade ortaya yenilik koyan ve liderlik yapan kişidir. Schumpeter için girişimci değişim sürecinin mimarı olup yenilik bu sürecin en önemli fonksiyonudur. Böylece teknoloji ile girişim kavramları birleştirilmiştir. Schumpeter için ekonomik büyümede itici güç yenilik olarak görölmektedir (İraz, 2010: 141-142). Ortaya konan yenilikler daha önce ortaya konanların ikamesi olabileceğı gibi yeni anlayış, yeni yöntemler, yeni Pazar ve müşteriler de de

olabilmektedir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 6). Bu anlayışa göre, girişimci aslında riske girmekten ziyade yenilik yapmalıdır.

Önemli araştırmacılarından Mark Casson, “fonksiyonel” ile “belirtici” olmak üzere iki farklı girişimcilik yaklaşımı ortaya koymuştur. Fonksiyonel yaklaşımda girişimcinin “ne yapması gerektiği” ifade edilirken; belirtici yaklaşımda girişimci “hukuki statüsü”, “toplumdaki yeri ve önemi” ile “diğer bireylerle olan ilişkisi” bakımından ifade edilmektedir (Güney, 2008: 16-17).

Casson açısından girişimci birey, kıt kaynakların koordinasyonunda karar verme üzerine ihtisaslaşmış kişidir. Aynı koşulları paylaşmakla birlikte farklı profillerdeki insanlar elbette farklı farklı kararlar alabilecektir. Bu noktada farklı kararlar alınmasının nedeni algı farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Her girişimcinin farklı yargılara sahip olması doğal olarak beklenen bir durumdur (Chell, 2008: 43). Önemli yazarlardan Robert Hisrich, girişimcilik sürecinde ciddi bir vakit ile efor harcayarak değer yaratmaya çalışan girişimcinin, risk üstlendiği ve karşılığını maddi ve manevi şekilde tatmin ettiği fikrini öne sürmüştür (Güney, 2008: 18). 1980’li yıllardan itibaren popülerlik grafiği sürekli yükselen; pek çok problem için çözüm kaynağı olarak görülen girişimcilik; ekonomik büyümede lokomotif olarak görülmekte en büyük sorunların başında gelen işsizlik sorununun çözümü ile toplumsal refah seviyesinin yükseltilmesine yönelik araştırmalara konu olmaya devam etmektedir (Odabaşı, 2004: 4).

2.3. Türk Tarihinde Girişimcilik Faaliyetleri

Tüm dünya ülkeleri önü alınamayan değişim karşısında bir taraftan artık kemikleşmiş problemlere çözüm ararken diğer taraftan ayakta kalabilmek ve refah seviyesini yükseltmek, girişimcilik konusuna ciddi önem vermektedir (Marangoz, 2013: 22). Dünyadaki girişimciliğe olan eğilim elbette pek çok ülkeye nazaran dinamik ve genç nüfusa sahip ülkemizde de her geçen gün önem kazanmakta ve öne çıkmaktadır. Ülkemizde girişimcilik dört aşamada (Osmanlı Dönemi, Cumhuriyetin Kuruluş Dönemi, 1970 Dönemi, 1980 ve Sonrası) değerlendirilebilir (Güney, 2008: 18). Anadolu’da tesis edilmiş ve ortaya konulan değerleri halen korunmaya çalışılan

“Ahilik Teşkilat” gibi çok müstesna bir müesseseye sahip olan ülkemizde girişimciliğe olan yaklaşımı incelemek önemli yer tutacaktır.

2.3.1. Osmanlı Döneminde Girişimcilik

Anadolu Selçuklularının hüküm sürdüğü dönem ve arkasından Osmanlı Devleti’nin kuruluş evresinde bulunulan coğrafyada yaygın bir esnaf ve sanatkar örgütü olan Ahilik teşkilatının toplumda ciddi karşılığı bulunduğu görülmektedir. Ahilik teşkilatı ciddi başarılarla da imza atmıştır. Hatta Ahilik teşkilatı Osmanlı Devleti’nin ilk kurulduğu dönem ile zaman içerisinde büyüyerek genişleme ve imparatorluk sınırlarına ulaşma döneminde dahi askeri ve siyasi alanda önemli rol oynamıştır. Ancak zaman içerisinde Osmanlı Devletini yöneten padişahların genel ekonomik ve sosyal tutumları ile kozmopolit yapıda bünyesinde farklı din ve milliyete sahip unsurları arasında adeta adı konmamış bir görev ve meslek bölüşümü meydana gelmesi ile özellikle Türk vatandaşların sanayi, hizmet, ticaret alanları dışında kaldıkları ve girişimciliğin duraklamaya girdiği görülmektedir. Osmanlı döneminde aleni olarak ticari faaliyetlerin, sanayi ve hizmet sektöründeki teşebbüs faaliyetlerini Yahudi, Rum ve Ermeni kökenli vatandaşların üstlendikleri görülürken Türklerin askerlik mesleği başta olmak üzere, ulemalık, bürokratik, tarım ve hayvancılık gibi işlere yönlendirildiği görülmektedir. Anlaşılabileceği üzere, Türkler çok uzun sayılabilecek yıllar boyunca ticareti faaliyetlerden uzak kaldığından arzu edilen seviyede ticari altyapı ve kültür geliştirilememiştir. Milliyetçilik akımının zirveye ulaştığı Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı başlangıç periyodunda iktidarı elinde bulunduran İttihat ve Terakki yönetiminin yerli ticaret erbabı oluşturmak için gayretlerde bulunduğu görülmektedir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 9-10).

Osmanlı döneminin geneline bakıldığında her türlü ticari teşebbüs faaliyetlerine gayrimüslim tebaanın yönlendirilmesi, Türk insanının girişimcilik faaliyetlerinden bilinçli olarak uzak tutulması, üstelik bir de yabancılara ve yabancı devletlere tanınan ve çöküş döneminde ülkenin en büyük sorunu haline gelen imtiyazlar (ayrıcalıklar veya kapitülasyonlar), sonraki nesillere aktarılabilecek girişimcilik altyapısının zayıf kalmasına ve sağlıklı olarak gelişim gösterememesine neden olmuştur (İraz, 2010: 147).

2.3.2. Cumhuriyet Döneminde Girişimcilik

Yukarıda bahsedildiği üzere özellikle İttihat ve Terakki yönetiminin Osmanlı döneminin son zamanlarında Türk iş adamı ve müteşebbisi oluşturma gayretleri yeni kurulan Cumhuriyet dönemi başlangıcında da sürdürülen başlıca stratejilerden olmuştur (Odabaşı, 2004: 146).

Birinci Dünya Savaşı'nda mağlubiyete uğrayan ve toprakları işgal edilen Türkiye'de başlatılan topyekûn Kurtuluş Mücadelesi sonucu işgal devletleri kovulduktan sonra bağımsızlığın sadece askeri alanda kazanılamayacağı, güçlü bir tarıma ve ekonomiye de sahip olmanın önemi anlaşıldığından yeni kurulan devletin tüm ağırlığını bu yöne vermeye başladığı görülmektedir. Yeni devlet bir taraftan Osmanlı döneminden miras olarak intikal eden ağır yükler ve büyük haksız rekabetler yaratan kapitülasyonlardan kurtulma mücadelesi verirken, diğer taraftan stratejik sanayi ve hizmet kuruluşlarını yabancıların elinden kurtarıp millileştirerek yerli girişimciler oluşturmaya çalışmıştır. Yeni Türk devleti daha milli mücadele sürerken ülke tarihinde bir ilki başararak milli girişimciliğin de içerisinde bulunduğu pek çok ekonomik hedefi içinde barındıran İzmir İktisat Kongresi'ni toplamış ve kararlar almıştır (Güney, 2008: 18-19).

Dünya tarihine 1929 yılında yaşanan ve “Büyük Ekonomik Buhan” olarak geçen ekonomik kriz dönemi, yeni Türk Devletleri'nin kuruluş yıllarında yapılan gayretli çalışmaları karşılına büyük bir engel olarak çıkmışsa da, hem devletin hem de özel teşebbüsün müştereken gözetildiği Türkiye'ye özgün devletçilik politikası sayesinde bu sıkıntılı dönem problemsiz atlatılmıştır. Ancak bu dönemde özel teşebbüsten ziyade devlet teşebbüslerinin daha fazla hissedildiği görülmektedir (İraz, 2010: 148). Bu döneme ait devlet teşebbüslerine örnek olarak Sümerbank, Etibank, Merinos gibi kuruluşlar gösterilebilir (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 66).

2.3.3. 1970 Yıllarında Girişimcilik

İkinci Dünya Savaşı sonrası büyük bir yenilgiye uğrayan Almanya savaşta kaybettiği büyük işgücünün yanı sıra üretim kaynaklarını da büyük oranda kaybettiğinden girdiği ekonomik krizden çıkmak için genç işgücü ihtiyacı duymuştur. İşçi talebini karşılamada en fazla katkı sağlayan yabancı ülke işçisi Türk işçileri olmuştur. Yabancı

işçi alımının başladığı 1960 yılı başları ile birlikte Almanya’da çalışmaya başlayan Türk işçilerin biriktirdiği dövizleri Türkiye’de yatırım için göndermeleri, İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikan Marshall Yardımına karşı ülkede duyulan milli tepkiler gibi çeşitli etkenlerin yanı sıra çeşitli devlet teşvikleri sayesinde girişimci sayısında ciddi bir artış meydana gelmiştir (Güney, 2008: 20).

1970’li yıllarda sayılarında artış görülen özel sektör girişimcilerinin niteliklerine bakıldığı zaman büyük çoğunluğunun yükseköğrenim görmüş oldukları, klasik küçük esnaf/tüccar zihniyeti taşımadıkları, klasik üretim ve satışı geliştirmeyi hedefledikleri, ancak üretim hırsına sahip olmalarına karşılık yönetim ve organizasyon, verimlilik, kalite gibi modern yöntemlerden uzak kaldıkları görülmektedir (Güney, 2008: 20).

Bu dönemde girişimcilik ve sanayileşme adına iyi gelişmeler görülmekle birlikte serbest piyasa koşulları ve küreselleşmeye yönelik hareketler doğru okunamamış; ilaveten uluslararası önemli aktörlerin siyasi ve ekonomik politikalarının sonucu ülkeye uygulanan çeşitli ambargolar ve dayatmalar, gittikçe yükselen enflasyon, petrol üreten ülkelerin belirlediği fiyatların yarattığı çeşitli şoklar, tüm dünyada iki kutupluluğun oluşturduğu siyasi baskılardan kaynaklı belirsizlikler nedeniyle girişimciliğin gelişimi istenen seviyelere ulaşamamıştır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 11).

2.3.4. 1980 Yılları ve Sonrasında Girişimcilik

1980 yılları, önceki dönemlerde uygulanamayan piyasa ekonomisine geçiş ile birlikte küresel ekonomiye uyum sağlanmaya yönelik adımların atıldığı bir dönem olmuştur (Marangoz, 2013: 24). Bu dönemi serbest piyasaya geçiş yapmak amacıyla piyasa koşullarının arz ve talebe göre belirlendiği, para kurlarındaki esasların belirlenmesine çalışıldığı bir dönem olarak görmek gerekir. Bu dönem girişimciliğin özel sektör açısından geliştirilmeye çalışıldığı, özendirici tedbirler ile yaygınlaştırılması üzerine gelişmelerin kaydedildiği bir dönem olmuştur (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 68).

Girişimcilik açısından ülkemizde önemli ilerlemelerin gerçekleştiği tarihi dönüm noktalarından biri de 24 Ocak 1980 kararlarıdır. Alınan kararlar 1970’lerde alınan ithal ikame stratejisi yerine serbest ekonomiye dönük kalkınma stratejisine geçiş

yapılmasına neden olmuştur. Yapılan bu stratejik geçiş ile birlikte girişimcilik ve ihracata dönük girişimcilik politikaları ve teşvik uygulamaları hayata geçirilmiştir (Odabaşı, 2004: 145).

Bu dönemde gerçekleştirilen uygulamalar ve alınan kararlar ile ekonomik sahada başlayan dönüşüm girişimcilik sahasında da kendini göstermeye başlamış, pozitif değışiklikler girişimci profillerine yansımaya başlamıştır. Avrupa Birliğı (AB) ile imzalanan “Gümrük Birliğı” anlaşması çerçevesinde oluşan ciddi rekabet dünyasında ayakta durabilmek ve yarıştan kopmamak için gerçekçi çözüm yolları araştırılmaya ve başlanmıştır. Önceki süreçlerde sadece uygun fırsatları kollayan, sadece kar amacı taşıyan, kazanç dışında gözü başka bir şey görmeyen, amatör davranan, ciddiye alınabilecek bir ideali ve hedefi bulunmayan girişimci profili dışlanmaya başlamış bunun yerine her türlü pozitif dönüşüme açık, tam bir yönetim ve organizasyon becerisine sahip, yurtdışı rakip ürünlerle kalitede boy ölçüşecek ürün ve hizmet odaklı, önceliğı müşteri memnuniyeti olan, alanında üst düzey eğitim almış girişimci profili ortaya çıkmaya başlamıştır (Akpınar, 2011: 25-26).

Türkiye’de yaşanan 1994 ve 2001 yıllarındaki ekonomik krizlerde Türk girişimciler olumsuz tabloya rağmen özellikle ihracat alanı olmak üzere başarılı olabilmışlerdir. Gümrük Birliğı anlaşmasının Türk girişimcisinin aleyhine olacağına inancının aksine tam tersine memnuniyet verici pozitif ihracat rakamları görülmüştür (Güney, 2008: 21). Geçmiş dönemlerde yaşanan tecrübelerden de istifade ederek, küresel dünya ekonomisinde mevcut uluslararası şirketler karşısında sağlam bir şekilde ayakta durabilmek için uluslararası büyük şirketler kurabilecek şirketler ve markalar yaratmaya veya bu tür şirketlerle ciddi ortaklıklar kurmaya yönelik girişimcilerin öne çıkarılmasını sağlayacak tedbirler ve desteklerin ortaya konması gerekmektedir (İraz, 2010: 150).

2.4. Girişimcilik Faaliyetlerinde İzlenen Süreçler

Girişimcilik faaliyetlerinde izlenmesi gereken genel süreç; her ortamda ortaya çıkabilecek fırsatları araştırmak, iyi bir fırsat var ise bunu zamanında değerlendirmek maksadıyla tüm imkân ve kabiliyetlerin seferber edilerek fırsatların avantaja çevrildiğı

planlı bir strateji oluşturma olarak tanımlanabilir (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009: 83). Girişimcilik süreci denildiği zaman girişimcilerin gereken riskleri göze alarak fırsat peşinde koştukları, yapılması gereken yenilikleri ikileme düşmeden gerçekleştirdikleri ve tüm bu faaliyetleri organize edilmiş bir yönetim becerisiyle gerçekleştirmelerinden bahsedilmektedir. Yeni bir iş faaliyetine atılma veya mevcut iş alanında yenileşmeye gidilmesi de süreç değerlendirmesi kapsamında girişimcilik olarak değerlendirilebilir (Çetindamar, 2002: 34).

Hisrich ve Peters (1998: 39) için girişimcilik süreci, klasik yönetim anlayışından farklı olarak risk almayı göze alan yönetim anlayışıyla yenilik yapmak isteyen bir girişimcinin süreç boyunca oluşabilecek engelleri bertaraf edebilmek için fırsat kollamasını, fırsat yaratabilmesini ve bunu değerlendirebilmesidir.

Genelleme yapılmak istenirse girişimcilik süreci için fırsatların neler olabileceği, nerelerde fırsatlar doğabileceği, fırsatlardan nasıl istifade edilebileceği, hangi kaynaklardan istifade edilebileceği ve hangi yönetim yapısı ile sürecin kontrol edilebileceği gibi başlıca soruların cevapları aranmaktadır (Odabaşı, 2004: 8). Girişimcilik süreci kapsamında dört aşama uygulanmaktadır: Fırsatların tespit edilmesi ve analizi, kaynakların tespit edilmesi, iş planı hazırlanması ve girişim faaliyetinin yönetimi (Hisrich ve Peters, 1998: 39).

2.4.1. Fırsatların Tespit Edilmesi ve Analizi

Fırsatlar girişimcilik sürecinde kritik rol oynamaktadır. Fırsat ifadesi elde mevcut veya sahip olunan imkânlardan farklı olarak beklenti içerisinde bulunan gelecekteki durum olarak ifade edilebileceği gibi, yeni bir girişim faaliyeti veya mevcut bir girişimde yenilikte bulunmak suretiyle kar potansiyeli içeren farklı durum yaratılması olarak tanımlanabilmektedir (İlter, 2008: 17). Fırsatların her isteyeninin istediği zaman ortaya çıkacağını düşünmek hata teşkil eder, iyi bir fırsat için girişimcinin her an hazırlıklı ve gayret içerisinde olması gerekmektedir (Hisrich ve Peters, 1998: 39). Elbette girişimci denildiğinde farklılık yaratan ve yenilikçi yönü kuvvetli kişiler akla geldiğinden bu özellikleri çeşitli fırsatların da ortaya çıkmasına zemin hazırladığı düşünülebilir. Yenilikçi yönünün olması girişimcinin sürekli yeni işlere imza atacağı

anlamına gelmemeli, mevcut duruma yenilikler eklemenin de girişimciyi aynı sonuca ulaştıracağı göz önünde bulundurulmalıdır (Odabaşı, 2004: 9).

2.4.2. Kaynakların Tespit Edilmesi

Fırsatların tespit edilmesinden sonra artık sıra kaynakların tespit edilmesine gelmektedir. Kaynak denilince girişimcilik için önemli olan bilgi altyapısı, iş başarıma azmi ve kabiliyeti, her türlü üretim faaliyeti için kullanımı zorunlu olabilecek insan kaynağı, işyeri, makine ve teçhizat, her türlü araç ve ekipman, sermaye, müşteri profili ve beklentileri gibi tüm ihtiyaç duyulabilecek gereksinimler ön plana çıkmaktadır. Girişimci için kritik konulardan biri de diğer sermaye sahibi yatırımcı adaylarını girişimde bulunmayı düşündüğü iş için yatırıma ikna ederek sermaye için kaynak sıkıntısına çözüm bulmaktır (Wickham, 2001; İlter, 2008: 22).

Bir girişimin başarılı olabilmesi için elde mevcut durum ile ihtiyaç duyulan kaynakların net bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Kaynaklar belirlenirken önce elde mevcut kaynaklar ortaya konmalıdır. Süreç boyunca en kritik kaynağın belirlenmesi önem kazanmaktadır. Kaynaklar için risk faktörü ve alternatif çözümlerin neler olabileceği mutlaka dikkate alınmalıdır (Hisrich ve Peters, 1998: 42). Başarılı bir girişim için kaynakların büyüklüğü ve miktarından ziyade en önemli konunun kaynakların ihtiyacı karşılama oranı ve en verimli bir şekilde nasıl kullanılacağına önemli olduğu bilinmelidir (İraz, 2010: 181).

2.4.3. İş Planı Hazırlanması

İş planı, mevcut işin tanımını yapan ayrıca gelecek döneme ait planları ve hedefleri kapsayan yazılı bir dokümandır. İş planı, mevcut iş üzerinde yenilik yapmak veya yeni bir faaliyete başlangıç yapmak amacıyla mali imkânların ortaya çıkarıldığı, planlanan faaliyetlerin yürütülüp yürütülemediğinin, karşılaşılabilecek fırsatların ve ihtiyaç duyulan kaynakların belirlenmesine yönelik başvuruda bulunulacak öneme sahip derecede bir yardımcı görevi görmektedir (McKeever, 2011: 6). İş planı, girişim için adeta yol haritası işlevini yerine getirmektedir.

İş planı karar verme aşamasında girişimci için yapılması gereken işlerin gerçekleştirilme yöntemleri ve zamanlamaları açısından rehberlik yapan ve içerisinde birçok farklı bileşeni bulunduran bir belgedir. Fakat iş planını sadece belge şeklinde algılamak hata yapılmasına ve konuya eksik bakılmasına neden olacaktır. Bunun nedeni iş planının girişimin hedefe ulaşmasında yapılması gereken işler için yönetsel kararlar içermesidir (Oktal ve Tosunoğlu, 2013: 7). Girişimin başarılı bir biçimde yönetilmesi için esaslı hazırlanmış bir iş planı hayati derecede önem taşımaktadır. Her açıdan eksiksiz şekilde hazırlanmış iyi bir iş planı hem işletmenin faaliyetini rahatça sürdürmesini hem de kaynakların temin edilmesine yardımcı olacaktır. (Hisrich ve Peters, 1998: 42).

2.4.4. Girişim Faaliyetinin Yönetimi

Yöntemi ve çıkış kaynağı ne olursa olsun bir girişimciye ait iş fikrinin faaliyete başlayabilmesi için ciddi bir organizasyon yapısına ihtiyaç duyulur. Faaliyete başlamadan önce organizasyon yapısının belirlenmesi resmi mali evraklar ve kayıt defterleri, vergilerin takip ve ödenmesi, mali ve hukuki sorumlulukların yerine getirilmesi yönünden çok önemlidir. Organizasyon yapısı oluşturulurken girişimcilerin karmaşık ve hantal bir yapı yerine esnek ve sade bir yapıyı tercih etmeleri lehlerine olacaktır. Bu süreçte fikri ve sınai mülkiyet hakları, kuruluş ismi gibi tamamlayıcı faaliyetlerin de nasıl olacağına karar verilmelidir (Odabaşı, 2004, s.9).

Organizasyon yapısının oluşturulması ile yönetim görevleri tamamlanmış sayılmamakta tam tersine gelişen ve büyüyen girişimin tüm faaliyetlerini sürdürmesi esnasında kontrol ve denetim uygulanarak meydana gelebilecek olası problemlerin veya ortaya çıkan sorunların anında çözüme kavuşturulması noktasında yönetsel faaliyetler artarak devam etmektedir. Girişimcilerin kuruluş sonrası organizasyonu yönetme ve geliştirme açısından zaman zaman problemlerle karşılaşma nedeni ilerleyen dönemlerde yönetim görevlerindeki kopukluklardan kaynaklanmaktadır (Hisrich ve Peters, 1998: 42).

2.5. Girişimciliğe Etki Eden Hususlar

Toplum içerisinde kimi şahısların diğer pek çok kişiye nazaran girişimci ruha sahip bulundukları ve bariz girişimci özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. İşte bu girişimcilik ruhunu taşıyan kişilerin diğer kişilerden farklılığının şüphesiz çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Bu sebepler kişilerin doğdukları andan itibaren yesi bulundukları, yetiştikleri aile ve sosyal çevreye bağlı olabildiği gibi kişilerin i dünyalarında gelişen farklılıklara da dayanmaktadır. Bu farklılıklar her bireyin girişimcilik yönünün de farklı gelişmesine neden olmaktadır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 19).

Girişimcilik, bireylerin kişisel donanımı, kabiliyeti, tecrübesi, risk alma becerisi ve eğitimi gibi etkenlerle ilişkili olmak ile birlikte girişimcilerin gerçekte yesi oldukları sosyal çevrenin ürünü oldukları unutulmamalıdır. Nitekim içerisinde bulundukları sosyal evre girişimcilerin her türlü tavır ve karar alma sürecine fazlasıyla etki etmektedir (Marangoz, 2013: 18). Girişimcileri bulundukları sosyal çevreden bağımsız kabul etmek ciddi hatalara sebebiyet verecektir.

2.5.1. Çevresel Etkiler

Yalnızca kişisel değil sosyoekonomik olarak da girişimcilik ekonomik ve siyasi faktörlerden etkilenmektedir (Güney, 2008: 212). Girişimciliğin etkilendiği faktörler her ülkeye göre değişiklik gösterir ve bunun her ülke için standart olması da elbette beklenemez. Bunun nedeni ülkelerin içinde bulunduğu koşulların, mevcut alt ve st yapılarının birbirlerinden farklılık göstermesidir. Bir lke için geçerli girişimcilik şartları ve ortamı diğer ülkeler için doğal olarak aynı olmayabilir. Yine bir lkede uygulanan başarılı girişimcilik uygulamaları bir başka lkede aynı başarıya ulaşmayabilir. Ancak girişimcilikte etkili unsurların ülkeden ülkeye değişiklik göstermesi doğal karşılanmakla birlikte eğitim ve kültür seviyesi, bulunulan sosyal ortam, aile yapısı, ekonomik koşullar, psikolojik durum, hukuki, politik ve yönetim unsurlarının girişimciliğe etki eden temel etkenler olduğundan bahsedilebilir (Çetindamar, 2002: 47).

2.5.1.1. *Kültürün etkisi*

Bir ülkenin kültür düzeyi toplumun şekillenmesinde ne kadar önemli ise, toplumun girişimcilik yaklaşımı üzerinde de o kadar etkili ve önemli bir faktördür. Kültür, toplumun tüm yaşantısına tesirde bulunarak ve bilinç oluşturarak girişimcilik için toplum ve içerisindeki bireyleri yönlendirmede etkilidir (Güney, 2008: 213). Bazı kültürlerde risk üstlenmek, yeniliğe ve gelişime açık olmak, destek gören bir anlayışa sahipken, bazı kültürlerde uzak durulan ve olumsuz olarak algılanan bir durumdur. Girişimciliği destekleyen kültürlerin çok gelişmesi muhakkak beklenen bir durum olacaktır (İraz, 2010: 161).

Bir girişimcinin ortaya çıkmasına kadar geçen olgunlaşma sürecinde kültürün etkisi, örf ve adetlerden, aile içi eğitim ve etkileşime, ahlaki formatın oluşmasına, davranış ve kişilik gelişimine, sosyal hayat tarzına etki etmektedir. Girişimcilerin tercihlerinde ve yaklaşımlarında toplumun sahip olduğu kültürün birinci derecede etkili olduğunu söylemek mümkündür (Aytaç, 2006: 153).

2.5.1.2. *Ailenin etkisi*

En küçük ve en önemli sosyal topluluk kabul edilen aile, girişimci kişinin de temelinin atılması yönüyle çok önemlidir. Farklı farklı değer yargıları ve renkli kişiliklere sahip kombinasyonlardan oluşan ailelerin elbette aynı renklilikte ve farklılıklarda bireylerin yetişmesinde de birincil etkiye sahip olduğu açıktır. Örnek vermek gerekirse, demokratik bir aile ortamında bağımsız kararları ve eylemleri destek görerek büyüyen bir bireyin kişisel gelişiminin ve cesaretinin girişimcilik açısından genel itibarıyla daha avantajlı olacağı, tam tersine baskıcı bir aile ortamında eleştirilerek ve başarısızlık halinde ceza alarak yetişen bir bireyin de girişimcilik adına cesaretinin kırılma ve başarısız olma ihtimalinin daha yüksek olabileceği öngörülebilir bir durumdur (Güney, 2008: 220).

Ailenin girişimciliğe yönelik yaklaşımı bireylerin de tutum ve yaklaşımını etkilemektedir. Girişimciliği destekleyen ve olumlu yaklaşımda bulunan rol model bir ailede yetişen birey daha rahat bir şekilde girişimciliğe eğilim göstermekte, riskleri ve olumsuzlukları daha kolay göğüsleyebilmektedir (İrmiş ve Barutçu, 2012: 3-4).

Aile içerisinde ebeveyn meslekleri, sosyal statüleri ve konumları, kardeş sayıları çocuklar için girişimcilik eğilimini belirleyen konular arasında yer almaktadır. Tek çocuğun veya çok çocuklu ailelerin ilk çocuğunun aileden itina görmesinden kaynaklı yüksek özgüvene sahip olmaları girişimci olma olasılıklarını da artıran bir faktördür. Girişimci bireylere sahip ailelerin çocuklarının da girişimciliğe meyilli olacıklarına yönelik ciddi sonuçlar görülmektedir. Özel iş kurmayı başarmış girişimci ebeveyn, çocuğu için esin kaynağı olacaktır. Çocuğunun girişimciliğe eğilimini destekleyen, onu cesaretlendiren bir ailenin varlığı şüphesiz olumlu katkılar sağlayacaktır (Hisrich ve Peters, 1998: 71).

2.5.1.3. Eğitimin etkisi

Aile ortamında başlayan, sonrasında ise okullarda devam eden eğitim süreci, bireylerin her türlü kişisel gelişiminde ve girişimcilik eğiliminde önemli etkiler içerisinde üst sırada yer almaktadır. Alınan eğitim bireylerin girişimci ruhunun geliştirilmesinde, yaratıcılığının ortaya çıkmasında, yenilikçilik yönünün pekiştirilmesinde, gerektiğinde bağımsız karar verebilme gerektiğinde ise ekip içerisinde çalışma kapasitesinin geliştirilmesinde pozitif yönde katkı sağlayabileceği gibi tam tersine istenmeyen olumsuz sonuçlara da sebep olabilmektedir (Özdemir ve Mazgal, 2012: 93).

Gereksiz bilgi kirliliği yaratan, ezberciliğe yönelten, baskıcı, dar kalıplara iten bir eğitim sisteminin girişimci ve yenilikçi bireyler yetiştirmesi beklenemez. Ancak düşünmeye ve araştırmaya yönlendiren, yenilikçi ve yaratıcı eğitim sisteminde yetişen bireyler girişimciliğe yatkındır (Marangoz, 2013: 18). Girişimcilik sadece doğuştan gelen bir özellik olmayıp, eğitim ve örnek çevresel etkilerle zaman içerisinde de geliştirilebilir. Girişimciliği etkileyen önemli bir etken olarak eğitim öne çıkmaktadır (Hisrich ve Peters, 1998: 12). Girişimcilik eğitim yoluyla elde edilebilecek bir takım süreçleri ve kişilik özelliklerini içerisinde barındırır. Kişisel özelliklere ilaveten eğitim sayesinde elde edilecek özellikler de eklendiğinde, bireylerin iyi bir girişimci olabilme fırsatı yakaladıkları ve daha önce fark edemedikleri konulara ilgi duymaları kolaylaşmaktadır (Akpınar, 2011: 43).

2.5.1.4. Hukuk, politika ve yönetimin etkisi

Bir ülkede hukuk, politika ve yönetimin girişimcilik üzerine ciddi etkileri olduğu açıktır. Olumlu bir hukuk, politik ve yönetim atmosferine sahip bir ülkede girişimciliğin de bu olumlu atmosferden etkilenecek gelişim göstermesi beklenmektedir. Aynı şekilde bir ülkede negatif etki yaratacak bir hukuk, politik ve yönetim anlayışının da girişimcilik üzerinde büyük olumsuzluklar yaratacağı kesindir. Girişimcileri destekleme yerine tersine aleyhine yapılacak düzenlemeler ile bürokratik engellemeler girişimciliğin gelişmesine olumsuz yönde etki yapabilmektedir. Girişimcilik güçlü motivasyon ve teşviklerle doğru orantılıdır (Güney, 2008: 232).

Girişimcilerin en fazla ihtiyaç duyduğu girdiler içerisinde finansman en başta gelen kalemdir. Bir ülkenin mali yapısının kuvvetli ve istikrarlı olması; finansman gücünün yüksek olması, cazip kredi ve finans kaynaklarına sahip olması girişimciliği teşvik eden en önemli hususlardandır (İraz, 2010: 164).

2.5.2. Kişisel Etkiler

Çevresel faktörlerin büyük etkisi yanı sıra bireylerin tek tek kişilik özellikleri ile ruhsal durumları da girişimcilikte çok önemli rol oynamaktadır. Bireyleri girişimciliğe teşvik eden özellikler doğuştan geldiği gibi yaşam içerisinde de şekillenebilmektedir. (İrmiş ve Barutçu, 2012: 3). Girişimciliği katkı sağlayan kişisel etkiler içinde kontrol odağının, risk iştahının, bağımsızlık dürtüsünün, başarı dürtüsünün öne çıktığı görülmektedir. Girişimciliğe katkı sağlayan demografik etkiler olarak yaş grubunun, iş tecrübesinin, ailenin, eğitimin, cinsiyetin, medeni hal durumunun ve gelir durumunun öne çıktığı görülmektedir (Duran, Büber ve Gümüştekin, 2013: 35).

Bazı kişisel özelliklere sahip bireylerin girişimci olmaya yatkın oldukları ve başarıya götüren süreçte bu özelliklerin çok katkı sağladığı görülmektedir. Girişimcilik özelliği bulunan ve bulunmayan bireyler kıyaslandığında, girişimci özelliği bulunan bireylerde başarıma güdüsünün ve azminin yüksek olduğu, motive düzeylerinin yüksek olduğu, yüksek bir iç kontrol yeteneğine sahip oldukları, risk eğilimlerinin yüksek olduğu ve serbest hareket etmeye düşkün oldukları ortaya çıkmaktadır (Peng, Lu ve Kang, 2012: 96). Bireylerin girişimciliği tercih etmelerindeki kişisel etkiler içerisinde yer alan

kontrol odağının, başarı dürtüsünün, risk iştahının ve bağımsızlık isteği etkilerini ayrı başlıklar altında incelemek uygun olacaktır.

2.5.2.1. Kontrol odağının etkisi

Kontrol odağı, kişinin hayatı boyunca yaşadığı olaylar üzerindeki kontrol hissine sahip bulunma halini göstermektedir (Hisrich ve Peters, 1998: 68). Başka bir ifade ile kontrol odağı, bireyin kararları ve eylemleri ile ortaya çıkan neticeler arasındaki bağıntının algılanması durumudur. Kontrol odağı bireyin yaşamı üzerine algıları ve sonuç olarak ortaya çıkan olaylar üzerinde kontrol sağlayıp sağlayamama üzerine değerlendirmesini ifade etmektedir (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 60).

Kontrol odağı iki farklı grupta “içsel” ve “dışsal” olarak değerlendirilmektedir. Kişiler içsel kontrol odağına sahip oldukları zaman olayları ve neticelerini kontrol altına alabileceklerini düşünürken, dışsal kontrol odağına sahip kişiler olayların kendi iradeleri dışında gerçekleştiğini; şanslı ve güçlü kişilerin olaylara etkisinin de yine kader sonucu ortaya çıktığını düşünmektedirler (Lumpkin ve Erdoğan, 2004: 26).

İçsel kontrol odağına sahip kişilerin motivasyona sahip olmaları ve olaylara etki etme kabiliyetine sahip bulunduklarına inanmaları nedeniyle etraflarında değişim yapmak için teşebbüste bulunmalarına sebebiyet vermektedir. İçsel kontrol hissi yüksek bireyler düşük bireylere nazaran daha fazla gayret göstermekte ve daha fazla istikrar taşımaktadırlar. Bu nedenle girişimcilik eğilimi ile içsel kontrol odağı arasında pozitif bir bağlantıdan bahsetmek doğru bir yaklaşım olacaktır (Özdemir, 2015: 46). Dışsal kontrol odağına sahip bireylerin kaderci bir yaklaşıma sahip olmaları olaylara ve neticelerine karşı da pasif bir tutum sergilemelerine yol açtığından genel hatlarıyla başarı açısından değerlendirme yapıldığında içsel kontrol odağına sahip bireylerin daha başarılı oldukları söylenebilir (Duran, Büber ve Gümüştekin, 2013: 38).

2.5.2.2. Risk iştahının etkisi

Sözlük anlamına göre “risk” kelimesi bir zarara, kayba uğrama tehlikesidir. Risk kontrol altına alınamayan, arzu edilmeyen bir etki sonucu arzu edilmeyen olumsuz neticelerle karşı karşıya kalma olasılığıdır (Marangoz, 2013: 9). Risk kavramı belirsiz

bir durumun varlığına, hesapta olmayan ve istenmeyen sonuçların meydana gelmesi durumunu içermektedir. Riskin meydana gelmesine neden olan sebepler arasında metotsuz ve plansız işlemler, son derecede abartılı motivasyon, zaman darlığı, küçük risklere girerek büyük kar beklentisi içine girilmesi, çevre etkisi gibi etkiler sayılabilir.

Girişimciler iyi bir planlama, yeterli derecede bir motivasyon, uygun bir zaman dilimi ve doğru bir çevresel ortam sayesinde bütünüyle riskleri bertaraf edemeseler bile kontrol edilebilir bir seviyede tutabilirler. İyi kontrol edilen ve yürütülen risklerin fırsatları yanında bulunduracağı bilinmelidir (Küçükşahin, Şafak ve Dedeoğlu, 2009: 14). Girişimcilikte hemen hemen bütün faaliyetler başlı başına risk içermektedir ve bu konudaki çalışmalar da bunu teyit etmektedir (Özdemir, 2015: 45). Girişimcilikle ilgili tanımlamaların çoğunda girişimci risk üstlenen kişi olarak belirtilmektedir (Hyrsky ve Tuunanen, 1999: 241).

Girişimci emeğinin karşılığında arzu ettiği neticeyi elde edip başarılı olabileceği gibi tersine başarısız olup hayal kırıklığı da yaşayabilecektir. Girişimin olumsuz tamamlanmasının önüne geçebilmek için öngörülebilir ve makul olarak kabul edilebilir ölçülerde riske girmek gerekmektedir (Özdemir, 2015: 45). Bu yönüyle girişimcileri riske girdikleri için kumar oynayan kişilere benzetmek doğru değildir. Tam aksine girişimciler olayları mantık çerçevesinde araştırıp doğru bir hamle ile pozisyonları lehine çeviren bireylerdir (Marangoz, 2013: 9). Girişimcilikte esas olan husus sıfır risk peşinde koşmaktan ziyade başarıya götürebilecek hesaplı riskleri üstlenmek ve kontrol altında tutabilmektir. Asıl riskin aslında hiç risk almamak olduğu bilinmelidir (Akpınar, 2011: 52).

2.5.2.3. Bağımsızlık isteğinin etkisi

Bireyleri girişimciliğe sevk eden en güçlü duygular arasında kendi işinin patronu olarak bağımsız hareket edebilme hürriyeti kazanma duygusu yatmaktadır. Girişimci bağımsız bir şekilde kendi istek ve düşüncelerine uygun bir şekilde serbest hareket etmek istemektedir. Başkası için çalışma fikri, bağımsızlık duygusuna sahip kişilere zor gelmektedir (Hisrich ve Peters, 1998: 69). Girişimcinin riske girmeyi göze alma

sebepleri arasında karar alma ve uygulamada kimseye hesap vermek zorunda kalmamak ve ekonomik olarak kimseye bağımlı kalmayı istememesi bulunmaktadır.

Girişimciler için en önemli husus çok kritik karar verme sürecinde yetki ve otoritenin kendi kontrollerinde olmasıdır. Girişimciler hiyerarşik ilişkilerden, sıkı disiplin ve kurallardan hoşlanmazlar ve çıkabilecek olumsuz durumlarda derhal eyleme geçmeyi isterler. Bu nedenle girişimcilerin bağımsız hareket etme arzuları risk eğilimlerini artıran en önemli etkenlerden biridir (Kalkan ve Kaygusuz, 2012: 11). Bağımsız olma dürtüsü girişimcilerin şahsi işe sahip olma duygusunu kamçılayarak onları iş kurmaya yönelten önemli bir unsur olmaktadır. Bireylerin bağımsızlık düşkünlüğü de kararlarını kimseye hesap vermeden serbestçe alma, kendisinden başkasına hesap vermek zorunda olmamak şeklinde söylenebilir (Mi, 2013: 25).

2.5.2.4. Başarı dürtüsünün etkisi

Maslow'un meşhur ihtiyaçlar hiyerarşisinde de belirtildiği üzere insanlar en alttan başlamak üzere ilk dört adım olan fizyolojik, güvenlik, ait olma ve sevgi, değer ihtiyaç adımlarını karşıladıktan sonra beşinci ve en son adım olan kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılamak isterler. İşte bu hiyerarşi adımlarını girişimciler için göz önüne alırsak son aşama olan kendini gerçekleştirme adımının burada öne çıktığını ifade edebiliriz. Başarma ihtiyacı bireylerin taşıdıkları sorumluluklarla beraber aldıkları kararların sonucunda elde ettikleri olumlu sonuçlardan kaynaklanan yüksek tatmin duygusunu ifade etmektedir. Burada önemli ayrıntı motivasyon faktörünün paradan ziyade başarı arzusu olmasıdır. Her birey belirlediği hedeflere kişisel çaba ile ulaşmaktan muhakkak büyük bir haz duyacaktır. (Kalkan ve Kaygusuz, 2012: 13).

Başarıya ihtiyaç duyan bireyler belirlemiş oldukları hedeflere kişisel gayretleriyle ulaşmak için hem sorumluluk üstlenmekte hem de makul riskleri üstlenmektedirler (Hisrich ve Peters, 1998: 69). “Başarı İhtiyacı Teorisine” göre McClelland, başarma ihtiyacının girişimin hedefine ulaşmasında anahtar görevi gördüğünü ifade etmiştir. Teoriye göre başarma ihtiyacı dürtüsü yüksek bireylerin daha arzulu, gayretli ve azimli tutum göstermeleri bu bireylerin girişimcilik eğilimlerinin diğer bireylerden daha fazla olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak başarı ihtiyacının girişimcilikle pozitif bir

ilişkisinden bahsetmek mümkündür (Duran, Büber ve Gümüştekin, 2013: 41). Yoğun bir başarıma ihtiyacının girişimcileri makul riskleri üstlenmeye, problem çözüme yeteneğini geliştirmeye, belirlenen hedeflere ulaşmak için güçlü bir motivasyona teşvik ettiği görülmektedir (Marangoz, 2013: 7). Bireylerin girişimcilik arzusuna yaş faktörü, cinsiyet durumu, iş tecrübesi gibi demografik niteliklerin ve kişisel özelliklerin etkisini incelemenin girişimciliğe etki eden faktörlerin belirlenmesi adına fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir (Şeşen ve Basım, 2012: 22).

2.5.2.5. Yaş faktörünün etkisi

Yaş faktörünün doğal olarak girişimciliğe yönelmede belirleyici etkiler arasında bulunduğu kolaylıkla değerlendirilebilir bir durumdur. İleri yaşlara ulaşmış, yaşamdan beklentileri azalmış ve yaşam tarzı büyük oranda dinginleşmiş bir birey ile genç yaşlarda hayata yeni atılan bir bireyin elbette girişimcilik adına üstleneceği riskler çok farklı olacaktır (Çevik, 2006: 44). Yeni girişimde bulunma arzusu erken yaş döneminde yüksek olmakta, yaş ilerledikçe istek gittikçe azalmaktadır (Popa, Marghitaş ve Pocol, 2011: 450).

Girişimcilerin kariyerlerine genel olarak 22 ila 45 yaşları aralığında başladıkları görülmektedir. Girişimcilik için sınırları keskin bir yaş aralığı olmamakla birlikte, girişimsel faaliyetler elbette bu yaş aralığından önce ya da sonra da gerçekleşebilmektedir. Ancak takdir edileceği üzere bir girişimi kurmanın ötesinde özellikle başarıyla yönetmek, geliştirmek, problemler karşısında göğüs gerebilmek için yüksek bir enerji gerekeceği bir hakikattir. Ayrıca girişim faaliyetlerine ne kadar erken yaşlarda başlanabilirse sürecin daha sağlıklı yürütülebileceği değerlendirilmektedir (Hisrich ve Peters, 1998: 72-73).

2.5.2.6. İş tecrübesinin etkisi

Yapılan araştırmalar ışığında geçmiş iş tecrübesinin bireyin girişimcilik arzusunu pozitif yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Şeşen ve Basım, 2012: 23). Girişimciler açısından iş yaşamında kazanılan her türlü tecrübenin yeni bir girişimin başlatılması için de mevcut girişimin büyütülmesi için de oldukça önemli olduğu görülmektedir (Hisrich ve Peters, 1998: 73). İş tecrübesi bulunan bireylerin girişimsel faaliyette

bulunma nedenleri arasında önceden çalıştıkları işlerde karşılaştıkları tatminsizlikler, hayal kırıklıkları, beklentilerin karşılanmaması, terfi imkânının bulunmaması gibi durumlar sayılabilir.

2.5.2.7. Cinsiyetin etkisi

Girişimcilik açısından cinsiyet yönüyle kadınlar ve erkekler arasında fark bulunmamaktadır. Fakat yapılan araştırmalara göre erkeklerin kadınlara nazaran daha fazla girişimci olma eğilimi gösterdikleri görülmektedir (Marangoz, 2013: 98). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan 2019 yılına ait istatistik verilerine göre ülkemizde kadın girişimci oranı %8,8 düzeyindedir.

Erkek girişimciler için hayata ve çevresindeki olaylara yön verme, daha çok para kazanma hırsı öne çıkan motive araçları iken, kadınlar için kendilerine fırsat tanınmaması sonucu tatminsizlik yaşamaları, başarı güdüsü, kendisi veya ailesinin ihtiyaçlarını karşılama öne çıkan motive araçları olmaktadır. Ancak çıkış noktaları ve temel nedenler hem erkek hem de kadın girişimci için ortak olup kendi işine sahip olma isteğidir. Kadın ve erkek girişimcilerin bağımsızlıklarına düşkünlükleri aynı seviyededir. Kadın girişimciler genellikle hizmet sektörüne yönelirken erkek girişimciler genellikle üretim, inşaat ve ileri teknoloji alanlarına yönelmektedir (Hisrich ve Peters, 1998: 78-80).

2.6. Girişimcide Bulunması Beklenen Özellikler

Başarılı girişimcilerde olabileceği düşünülen ortak özellikler ile ilgili birçok araştırma yapılmış olmakla birlikte tam anlamıyla üzerinde uzlaşmaya varılmış bir liste ortaya konması güçtür (Akpınar, 2011: 51). Girişimcilik üzerine yapılan çalışmaların tamamında risk alma, yenilik, yaratıcılık, başarıma ihtiyacı gibi ortak özellikler öne çıkmaktadır. Girişimci bir kişiliğe sahip olmak, rekabetçi bir ortam içerisinde problemlerle baş edebilmek ve varlığını sürdürebilmek için olmak önemli bir husustur (Tikici ve Aksoy, 2009: 32). Aslında bir girişim faaliyetinde bulunan kişinin varlığı, girişimci kişinin sahip olması gereken nitelikler listesi oluşturmaya çalışmaktan daha önemli bir konudur.

Girişimciliğe niyetlenen bireyler yenilik ve öğrenme heveslisi, özgüven sahibi, başarısızlık karşısında geri çekilmeyen, yaşanan olumsuzluklardan ders çıkaran, kendi başarı öykülerini oluşturmaya meyilli kişiler olarak görölmektedir (Güney, 2008: 58). Üzerinde uzlaşmış bir ortak liste bulunmamakla birlikte bir girişimcide bulunması gerektiği düşünölen ve onları farklı kılan birtakım özellikler mevcuttur (Akpınar, 2011: 51). Bunlar sırasıyla risk üstlenme eğilimi, özgüven, yaratıcılığa ve yenilikçiliğe dönük olma, iletişim kurma becerisi, gayretli ve çalışkan bir profile sahip olma, yönetim kabiliyeti, azim ve kararlılıktır.

Ekonomik ve toplumsal gelişime katkı sağlamak, bireysel ve toplumsal refah seviyesinin yükseltilmesine katkı sağlamak, ekonomik yönden başarı kazanmak ve saygınlık kazanmak girişimcilik özellikleri arasında sayılmaktadır (İraz, 2010: 150). Bu noktadan itibaren yeni bir başlık açmak adına artık kadın girişimciliği konusuna giriş yapılmasının gerekli olacağı düşünölmektedir. Bu konuya özel başlık açılmasının nedeni birçok ölkede için kadınların girişimci olarak çalışma hayatına daha fazla dahil olması ve ekonomiye daha fazla katkı sunmalarının beklenmesidir (Marangoz, 2013: 97). İlerleyen bölümlerde kadın girişimciliği özelinde kadınların girişimcilik motivasyonlarının, profillerinin, kadınlara dönük politika ve desteklerin farklı bir pencereden incelenmesinde fayda görölmektedir.

3. GİRİŞİMCİLİK SAHASINDA KADINLARIN ROLÜ VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ ÜZERİNE YÜRÜTÜLEN KAMU POLİTİKALARI

3.1. Girişimcilikte Kadınların Rolü

Kadın girişimciliği için bir milat belirlenmesi gerekirse bunun sanayi devrimi olarak belirtilmesi doğru olacaktır. 18nci yüzyılda İngiltere’de başlayan sanayi devrimi öncesi kadınların ev işleri dışında büyük oranda tarım iş kolunda çalıştıkları görülmektedir. Sanayi devrimi ile birlikte toplumsal dinamikler de değişmeye başlamış artık kadınların da erkekler gibi sanayi iş kollarına atılmaya başladıkları görülmektedir (Soysal, 2010: 85).

Sanayi devriminin ardından kadınların aktif çalışma hayatına katılım oranlarında da hızla artışlar meydana geldiği görülmektedir. Zaman içerisinde gelişmiş ülkelerde bu artış oranlarının neredeyse erkek çalışan oranlarına yaklaştıklarını söylemek mümkündür. 1980 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri’nde fiili işgücünün %42’si, İngiltere’de %40’ı, Kanada’da %42’sini kadın çalışanların oluşturdukları kaydedilmiştir. Aynı yıllarda küresel dünya ekonomik sistemi açısından 1980’li yıllarla birlikte uluslararası rekabet görülen hızlı artışlar ülkelerin ayakta kalabilmek, büyüebilmek ve kemikleşmiş problemlere çözüm üretebilmek amacıyla girişimciliğin genel hatlarıyla desteklenmesi politikaları özelinde özellikle kadın girişimcilerin teşvik edilmelerine yönelik ilave tedbirler ve sosyal politikalar geliştirmeye başlamışlardır. Ülkelerin bu yaklaşımlarının yanı sıra bu dönemde artık kadınların da düşük gelirli vasıfsız işler yerine kendilerini gerçekleştirebilecekleri, ekonomik bağımsızlıklarını kazanacakları, kendi işlerinin patronu olabilecekleri bu tür girişimcilik uygulamalarına yönelmeye başladıkları görülmektedir (Narin, Marşap ve Gürol, 2006: 67-70).

Ülkemizde kadın girişimciliğinin 1980’ li yıllarda önem kazanmasında ekonomik olarak uygulanan ithal ikame politikaları sonucunda karşılaşılan problemlerin bertaraf

edilebilmesi amacıyla yerli kaynakların kullanılarak yurtdışına olan bağımlılığının azaltılmasına yönelik politikalar etkili olmuştur. Bu sayede hem gittikçe artan işsizlik sorununa çözüm bulunması hedeflenmiş, hem de ekonomik büyüme için küçük işletmeler bazında girişimciliğin artırılması hedeflenmiştir. 1990' lı yıllar itibariyle büyük bir işgücü potansiyeline sahip kadın nüfusunun girişimci olması teşvik edilmeye ve desteklenmeye başlanmıştır (Yetim, 2002: 79-80).

Emeğe ve fiziksel güce dayalı sanayi yerine artık bilgi teknolojilerinin önem kazandığı bir döneme geçiş yaşandıkça toplumun yarısını oluşturan kadın nüfusunun da öne çıktığı ve gün geçtikçe daha fazla kadının iş hayatında yer almasını kolaylaştırmıştır. Artık bilgi toplumu olmanın pozitif sonuçları içerisinde bu yeni süreçte kadınların iş yaşantısında daha fazla oranlarda yönetici oldukları ve girişimcilik faaliyetlerinde bulundukları görülmektedir (Güney, 2008: 241).

Kadınların bu şekilde iş hayatında daha fazla önemli roller üstlenmesi ve girişimcilikte etkin olmaları hem ülkedeki istihdam seviyesinin hem de toplumsal refahın yükseltilmesinde önemli katkılar sunacaktır (Arat, 1993: 1). Ülkemizde ve diğer ülkelerde kadınlar açısından dezavantajlarla dolu sosyal bakış açılarına rağmen büyük mücadeleler verilerek geline bu seviyenin diğer kadınları da motive etmek adına kadın girişimciliğinin genel girişimcilikten ayrı başlıklarda incelenmesi önem kazanmaktadır (Güney, 2008: 241).

3.2. Girişimci Kadın Kavramı

Girişimci kadın kategorisine tam olarak hangi kadınları dahil etmek gerektiği üzerine (genel girişimcilik kavramında da benzer durum mevcuttur) ortak bir fikir birliği sağlanamadığı görülmektedir. Girişimci kadınlar grubuna kayıtlı bir işyeri haricinde örneğin kendi evinde üretim yaparak satış yapan ve kayıt dışı ekonomi alanına giren faaliyetleri icra eden kadınların dahil edilip edilemeyeceği tartışmalı bir konudur. Yine adına açılmış bir işletme olmasına rağmen sadece isminin kullanıldığı işletmede hiçbir faaliyette bulunmayan kadınların durumu aynı şekilde tartışmalıdır (Ecevit, 1993: 19-20). Bir görüşe göre kadın girişimci tanımına uymak için resmi işlemleri yerine

getirerek kendi işinin fiili sahibi olmak gerekmektedir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 35).

Farklı bir tanımlamada bazı limitler içerisinde girişimci kadın tanımı yapılmaya çalışılmıştır. Ecevit (1993: 20)'e göre,

Girişimci kadın:

1. Evin dışında, kendi adına kurduğu bir veya birkaç işyeri olan;
 2. Kendi işletmesinde tek başına veya istihdamını sağladığı kişilerle birlikte çalışan veya işyerinin sahibi olarak ortak olan;
 3. Herhangi bir mal veya hizmetin üretimi ile ilgili faaliyetleri yürüten, bu mal veya hizmetin dağıtımını, pazarlamasını ve satışını yapan/yaptıran;
 4. İş ve işletme ile alakalı olarak ilişkiye girilmesi gereken kurum ve kuruluşlarla kendi adına ilişki kuran;
 5. İşletmede sürecin planlanması, mal ve hizmet üretiminin örgütlenmesi, işletmenin çalıştırılması, kapatılması veya işin ilerlemesi noktasında kendisi karar veren;
 6. İşletmesinden sağlamış olduğu gelirin kullanım alanları üstünde söz sahibi olan;
- kadındır.”

Girişimci kadın için net sınırları çizilen diğer bir tanımlamada işveren, kendi bağımsız iş yerine sahip, kendi hesabına çalışan, iş ile ilgili tüm sorumlulukları üstlenen, işin süreçlerinde fiilen bulunan kadına vurguda bulunulmuştur (Çelebi, 1993: 35-36). Risk yönüyle incelendiğinde girişimciliğin erkeklere nazaran kadınlar için daha fazla riskler içerebildiği değerlendirilmektedir. Ancak olumsuzluklara rağmen günümüzde bu riskleri göze alarak girişimcilik sahasında varlık gösteren kadınların sayısının memnuniyet verici şekilde arttığı görülmektedir (Hisrich ve Brush, 1984: 30). Girişimci kadınların hesaplanmış riskleri göz önüne alarak kendilerine ait işletmeler kurdukları ve kendilerini gerçekleştirme fırsatı yakaladıkları görülmektedir (Keskin, 2014: 73).

3.2.1 Girişimci Kadın Profili

Farklı bilim dallarında çalışan araştırmacılar tarafından farklı açılardan incelenen girişimciliğin oluşumunda sosyo-ekonomik ve psikolojik unsurların girişimciyi farklı biçimde etkileyeceği üzerinde fikir birliği oluşmuştur. Bulunulan zaman dilimi, mevcut piyasa koşulları, teknolojik gelişmişlik düzeyi gibi unsurlar girişimciliğin ekonomik koşullarını oluştururken; cinsiyet durumu, ait olunan aile yapısı, yaş grubu, ikamet edilen ortam, medeni hal durumu, iş tecrübesi gibi unsurlar girişimciliğin sosyo-demografik koşullarını; özgüven, risk eğilimi, başarıma arzusu gibi unsurlar da girişimciliğin psikolojik koşullarını oluşturmaktadır. Üç koşulun unsurlarının bileşimi girişimciliği ortaya çıkarmaktadır (Ertübey, 1993: 228-229).

Ülkemizde ve diğer devletlerde hükümetlerin ortaya koydukları politikalar nezdinde kadın girişimci sayısında ve niteliğinde gelişim sağlanması gözetilmektedir. Kadın girişimcilerin genel profillerini, çeşitli özelliklerini ve karşılaştıkları sorunları ortaya çıkarmaya yönelik uluslararası birçok araştırmanın gerçekleştirildiği ve bu araştırmaların sürdürüldüğü görülmektedir (Çakıcı, 2006: 59).

Kadın girişimci profili üzerine değerli çalışmalar yapmış olan Schreier (1975) ve Schwartz (1976) kadın girişimcileri “geleneksel kadın girişimci” ve “modern kadın girişimci” olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Geleneksel kadın girişimcilerin 35-55 yaşları arasında ve genellikle evli oldukları, iyi bir eğitim seviyesine sahip oldukları, aile üyelerinden birinin kendi işyerine sahip olduğu, genel olarak ilk defa girişimde bulundukları, iş tecrübesi fazla sayılmayacak seviyede bulundukları, başlangıç sermayesini kendi tasarrufları ile karşıladıkları, ailelerine ilave gelir sağlama amacını taşıdıkları düşünülmektedir. Modern kadın girişimcilerin ise; mesleki ve teknik becerilere sahip oldukları, ekonomi bilgisine sahip oldukları, başlangıç sermayesini dış kaynaklardan sağladıkları, erkeklerin daha fazla etkin oldukları sektörlerde varlık gösterdikleri düşünülmektedir (Moore, 1990: 277).

Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan 468 kadın girişimci üzerinde yapılan bir araştırmada 35-45 yaş aralığında bulundukları, evli ve çocuk sahibi oldukları, genellikle ailelerinin ilk çocuğu oldukları, iyi bir eğitim seviyesine sahip oldukları,

çoğunlukla babalarına ait bir iş yeri bulunduğu, genellikle hizmet sektöründe faaliyet gösterdikleri, iş deneyimine sahip oldukları ortaya konulmuştur (Hisrich ve Brush, 1984: 32-35).

Önemli bir araştırma da tüm işletmelerin üçte birine kadın girişimcilerin sahip olduğu Kanada’da yapılmıştır. 1986 yılında Quebec bölgesinde 917 işletme sahibi kadının katıldığı anket çalışmasında işletmelerin beş yıldan daha az süredir varlıklarını sürdürdükleri, başlangıç sermayelerinin düşük rakamlarda olduğu (ortalama 10.000\$) ve bu sermayelerin kredi ile temin edildikleri, genel olarak hizmet sektöründe ve perakende sektöründe faaliyetlerini devam ettirdikleri görülmüştür. Ankete katılan kadın girişimlerin yaş ortalamalarının 37 olduğu, çoğunluğunun evli ve iki çocuklu oldukları tespit edilmiştir. Genellikle ailenin ilk çocuğu oldukları, iyi bir eğitim aldıkları ve ailelerinde kendi işyerine sahip bir yakını bulunduğu anlaşılmıştır (Collerette ve Aubry, 1990: 417-419).

Nevşehir ilinde bulunan kadın girişimcilere yönelik yapılan çalışmada 26-45 yaş aralığında bulundukları, genellikle lise mezunu oldukları, evli ve çocuklu oldukları, kişisel sermayeleri ile işlerini kurdukları, ailelerine ekonomik katkı amacı taşıdıkları bu kapsamda tanım olarak “geleneksel kadın girişimci” kategorisinde değerlendirilebilecekleri ortaya konmuştur (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001: 489-495)

Ülkemizde toplam 22 il merkezine yönelik bir çalışmada 850 kadın işletmeci üzerine yapılmış bir araştırmada kadınların genel olarak 30 yaş üzeri oldukları, lise ve üzeri mezuniyete sahip oldukları, açılan farklı mesleki kurs ve etkinliklere iştirak ettikleri, genel olarak şehir merkezlerinde doğdukları, evli ve ortalama iki çocuk sahibi oldukları, çalışma hayatına aile bütçesine katkı sağlamaktan ziyade girişimcilik ruhuyla bağımsız bir işyerine sahip olma ve kendini gerçekleştirme niyetiyle atıldıkları ortaya konmuştur (Çelebi, 1993: 37).

Ankara ilinde yapılan bir çalışmada 220 kadın girişimci üzerinde bir araştırma yapılmış ve kadın girişimci profili incelenmeye çalışılmıştır. Kadınların büyük çoğunlukla evli ve iki çocuklu oldukları, 39 yaş ortalamasına sahip oldukları, genel olarak lise diplomasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Girişimcilik faaliyetini beş

yıldır sürdürdükleri ve büyük oranda hizmet sektörünü seçtikleri anlaşılmıştır. Girişimcilik öncesinde bir maaşlı işte çalıştıkları, girişimciliğe karar verdiklerinde ailelerinden ve yakınlarından destek aldıkları ortaya çıkmıştır (Ufuk ve Özgen, 2001: 301-303).

Kadın girişimci profili üzerine yapılan çalışmalarda farklı etkenler etkili olsa da özünde benzer motivasyonların girişimciliklerine tesirde bulunduğunu söylemek doğru olacaktır. Kadın girişimcilerin büyük bir kısmının kategori açısından “geleneksel kadın girişimci” grubuna dâhil oldukları görülmektedir. Girişimcilik özellikleri açısından kadınların genel girişimci özelliklerini taşıdıkları ayırt edici ciddi farklılıklarının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Risk eğilimi, yenilik yaratma arzusu, iletişim kabiliyeti, başarılı olma motivasyonu, bağımsızlık hareket etme dürtüsü, özgüven sahibi olma özelliklerinin kadın girişimcilerde de bulunduğu söylenebilir (Top, 2006: 21).

Elbette tüm bu ortak özellikler yanı sıra erkek girişimcilerden farklı özelliklerinden de bahsetmek gerekirse, kadın girişimcileri daha çok para kazanmak dürtüsünden ziyade sosyal çevrede prestij kazanma duygusu daha ağır basmaktadır. Kadınların risk eğilimleri erkek girişimcilere nazaran daha düşüktür, kadınlar daha garantili ve emniyetli hareket etme eğilimindedir. Girişimci kadınların genel hatlarıyla erkeklere nazaran daha düşük eğitim almış olmaları, iş deneyimlerinin fazla olmaması, örnek alabilecekleri rol model kadın girişimci sayısının azlığı, ailelerinin kısıtlı desteği gibi nedenlerle daha az özgüvene sahip oldukları anlaşılmaktadır (Soysal, 2010: 74).

3.3. Dünya Geneline ve Türkiye’de Girişimci Kadınların Durumu

Dünyada tüm ülkeler gelişme ve ekonomik kalkınmada girişimciliğin önemini fark ettiklerinden dolayı bu yönde hem nicelik hem de nitelik artırıcı uygulama ve politikalar geliştirmeye çalışmaktadırlar. Tüm nüfusun yarısını oluşturmalarına karşın kadınların maalesef aynı oranda iş ve ekonomi dünyasında yer aldıkları pek söylenemez. Bu kadar büyük bir nüfus potansiyelinin atıl bırakılmaması rasyonel düşüncenin bir sonucudur. Kadınların devlet destekli girişimciliğe teşvik edilmeleri sayesinde ekonomik hayata kazandırılmaları için büyük gayretler sarf edilmektedir.

Kadınlar için girişimci olmaları onlara birtakım özellikler ve kabiliyetler kazandırmaktadır (Ecevit, 1993: 18). Buna göre;

Girişimci kadın olmak, kadına çalışma yaşamında, diğer çalışma biçimlerine kıyasla daha fazla özerklik, özgür hareket etme ve bağımsızlık imkanı verdiği gibi, yine kadının, işine yönelik kısa ve uzun vadeli planlar yapma, kaynakları optimum kullanma, insanlar arası ilişkileri kurma ve sürdürme, işinde edindiği deneyimleri verimli kanallara aktarma gibi alanlarda da beceri kazanmasını sağlamaktadır.

Kadınları girişimciliğe sevk eden etkenler arasında ekonomik bağımsızlık elde etme, ailelerine maddi destek sağlama arzusu, kişisel özgürlüğünü elde etme duygusu ve kendini gerçekleştirme güdüsü sayılabilir (Liman, 1993: 54). Tüm dünya düzeyinde sosyal, ekonomik, teknolojik ve iletişim alanlarında yaşanan gelişmeler doğrultusunda kadınların bu süreçte kendilerine duydukları özgüvenlerinin gelişmesine neden olmuş ve kadın girişimciliği kendini kabul ettirmeye başlamıştır. Kadın girişimciliği açısından ABD, İngiltere gibi dünyada gelişmiş ülkelerin yine her zaman olduğu gibi başı çektiği görülmektedir (Onural, 1993: 25).

2002 yılı istatistiklerinin incelendiği bir çalışmada ABD’ de tüm işletmelerin yaklaşık %28 oranına kadın girişimcilerin sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu işletmelerde 9 (dokuz) milyondan fazla insana istihdam yaratıldığı görülmektedir. Bu işletmelerin ülke ekonomisine sağladığı maddi katkının ise 1 (bir) trilyon doları aştığı görülmektedir (Zimmerer ve Scarborough, 2005: 16). Artış oranının kısa sürede ne kadar hızlı olduğunu göstermesi açısından rakamlar incelendiğinde 1970 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri’nde kadın işletmecilerin tüm işletmeciler içindeki payı %5’den daha az durumdayken 2014 yılında %36,8 seviyesini çıktığı görülmektedir (Fairlie vd., 2015: 11). Diğer bazı gelişmiş ülkelerden örnekler vermek gerekirse kadın girişimci oranlarının İsveç için %28, Fransa için %25, Norveç için %29, Almanya için %25 ve Hollanda için %20 seviyelerinde olduğu görülmektedir. Kanada’da tüm küçük işletmelerin üçte birinin kadınlar tarafından kurulup işletildiği görülmektedir (Güney, 2008: 246).

Gelişmiş ülkelerde durum böyle iken Türkiye’de nasıl diye araştırıldığında maalesef çok iç açısı rakamlarla karşılaşılmadığı söylenebilir. Türkiye’de 2014 yılı TÜİK istatistiklerine göre toplam 77.695.904 kişilik genel nüfus sayısının % 49,8 kadarını kadınların oluşturduğu görülmektedir. Aynı istatistiki verilere göre 28 milyon 786 bin kişi olan toplam işgücü rakamının yalnızca 8 milyon 729 bin kişisini kadınlar oluşturmaktadır. Bu rakamın da 7 milyon 689 bin kişilik bölümü bir işletmede istihdam edilmekte olup girişimci grup dışındadır. 2014 verilerine göre kadın istihdamı %26,7 olup işgücüne katılım oranları %30,3 oranında gerçekleşmiştir. TÜİK 2015 yılı girişimcilik verilerine göre ise toplam istihdam sayısı 25 milyon 933 bin kişi olup, toplam istihdam içerisinde işveren oranı % 4,6 seviyesindedir. % 4,6’lık işveren oranının da sadece % 8 kadarı gibi düşük bir oranını kadın işverenler oluşturmaktadır. 2004 yılı verilerine göre Girişimci Kadınların oranı toplam oran içerisinde sadece % 4,5’ini meydana getirirken gerçekleştirilen reel politikalar ve kamu teşvikleri sayesinde artış göstererek 2009 yılında % 6,4 oranına, 2013 yılında % 8 ve Ağustos 2014 itibariyle de % 8,9 oranına yükselmiştir (Aktaş, 2014).

Bir genelleme yapmak gerekirse kadın girişimcilerin en fazla hizmet sektörü ile perakende sektöründe varlık gösterdikleri görülmektedir. 2012 yılı verilerine göre Türkiye’de 94 bin kadın girişimcinin %78,7’sinin hizmet sektöründe, %12,8’inin sanayi sektöründe faaliyet yürüttüğü görülmektedir (Keskin, 2014: 79). Hizmet ve ticaret sektöründe kadın girişimcilerin varlık göstermelerine nelerin etki ettiği incelenecek olursa (Ufuk ve Özgen, 2001: 299-300):

1. Kadınların bu sektörlere ait konularda ilgi, bilgi, tecrübe ve kabiliyetlerinin erkeklere nazaran daha fazla olması,
2. Ev işleri ile annelik görevlerini aksatmayacak bir sistem olan yarı zamanlı çalışma imkanı sunması,
3. Önemli bir etken olarak bu sektörlerde büyük sermayedarlara ihtiyaç bulunmaması nedeniyle kısıtlı bütçe ve destek programlarıyla kadınların rahatça cesaret edebilecekleri bir ortam bulunmasıdır.

Kadın girişimciliğine pozitif etki eden unsurlara karşılık negatif unsurlar incelendiğinde aşağıda sırasıyla yazılı konularla karşılaşıldığı görülmektedir;

1. Toplumsal yargılardan kaynaklanan kadını eve hapsedme ve önceliğinin evi ve annelik görevi olduğu yönünde algıların bulunması (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 37).
2. Erkek egemen toplumların geleneksel cinsiyetçi yaklaşımları sonucu yöneticilik başta olmak üzere önemli iş sahalarında kadınlara yer verilmek istenmemesi ve kadınlar için hizmet ve temizlik odaklı görevler belirlenmesi gibi sınıfsal davranışların mevcudiyeti önem kazanmaktadır (Onural, 1993: 28).
3. Kadın girişimcilerin önlerinde kendilerine örnek olabilecek başarılı kadın girişimci örneklerinin az olması (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 41).
4. Kadınların girişimcilerin sermaye temin etmede dezavantajlı oldukları, kaynak temininde güçlük yaşadıkları ve destek bulmakta zorluk çektikleri görülmektedir (Aklar, 1993: 210).
5. Ailelerin genel olarak kız çocuktan ziyade erkek çocuklarını girişimciliğe ve iş kurmaya teşvik etmeleri ve eğitim süreçlerini bu yönüyle desteklemeleri sonucu kadın girişimci adaylarının negatif ve haksız ayrımcılığa uğradıkları görülmektedir (Güney, 2008: 245).

3.4. Kadınları Girişimciliğe Yönlendiren Sebepler

Son dönemde devletlerin yoğun olarak başlattıkları sosyal ve ekonomik teşvik politikalarının sonucu olarak özellikle pozitif ayrımcılık hakkı tanınan kadınların girişimciliğe yöneldikleri ve gün geçtikçe artan sayıda kadın girişimcilerle karşılaşmaya başlandığı görülmektedir. Başarma güdüsü, bağımsız iş sahibi olma arzusu, risk eğilimi gibi girişimci özellikleri kadınların gün geçtikçe sahada aktif rol almalarını teşvik etmektedir (Marangoz, 2013: 104). Özüne bakıldığı zaman kadın girişimciler de erkek girişimcilerle aynı nedenlere sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Her girişimci adayı kendi işini kurma, birilerine bağımlı olmaktan kurtulma, sosyal yaşamda bir başarı hikayesine sahip olma, ekonomik rahatlık, risk eğilimi, yeni bir trend yaratma ve bir akım başlatma arzusu nedenleriyle girişimciliği tercih etmektedir (Güney, 2008: 245).

Kadınların girişimciliği “itme ve çekme” faktörleri açısından incelendiğinde karşımıza şu tablonun çıktığı görülmektedir:

Ekonomik koşullar, aile etkisi, mevcut çalışma ortamı ve koşulları, erkek çalışanlara nazaran ücret ve terfide negatif ayrımcılıklar kadınları girişimciliğe iten sebepler arasında iken; kimseye bağımlı kalmadan yaşama duygusu, başarılı olma ve kendini kanıtlama dürtüsü gibi pozitif etkiler de kadınları girişimciliğe çekmektedir (Keskin, 2014: 74)

Kadınların öğrenim düzeyleri yükseldikçe daha fazla oranda iş hayatına atıldıkları görülmektedir. Mevcut çalıştıkları şirketlerde üst düzey yöneticilikten ziyade orta sınıf yöneticilik düzeyinde kendilerine ancak yer bulabilmeleri, şirketlerden personel çıkartılma zorunluluğu durumlarında önce kadın çalışanların tercih edilmesi eğilimi, gün geçtikçe başarı hikâyesi ile öne çıkan kadın girişimcilerin artması ve rol model olarak öne çıkması, işyerlerinde erkek egemen kültür nedeniyle cinsiyetçi yaklaşımların çalışma koşullarını zorlaştırması, kadınları kendilerine ait bir iş kurmaya yöneltmektedir (Gürol ve Marşap, 2007: 100).

Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan bir araştırmada 20 kadın girişimci incelenmiş ve sonuç olarak başarılı olma ihtiyacı, bağımsızlık güdüsü, iş tatmini ve ekonomik koşulların kadınları girişimciliğe motive ettiği ortaya konmuştur (Hisrich ve Brush, 1984: 31). Aynı şekilde Kanada’da yapılan bir araştırmada başarılı bulunan 36 kadın girişimci araştırıldığında motivasyonlarının bağımsız olma, kendi kaderlerini belirleme ve ileride de bunu kontrol etmek istemeleri olduğu ortaya konmuştur (Belcourt,1990: 437). Bir başka araştırma Yeni Delhi’de Dhillon ve Malhotra tarafından yapılmış olup, kadınları girişimciliğe motive eden etkilerin; başarılı olma arzusu, ideallerinin peşinden gitme arzusu, bağımsızlık arzusu ve maddi nedenler olduğu belirlenmiştir (Güney, 2008: 249).

Londra’da yaşayan 30 kadın girişimci üzerine yapılan araştırmada da yine benzer şekilde kadınların karşılaştıkları olumsuz cinsel ayrımcılıklar, iş güvencelerinin olmaması, erkek çalışanlara nazaran düşük ücret almaları sebepleriyle girişimciliği son çare gördükleri anlaşılmıştır. Geçmiş işleri ile ilgili tatminsizlik, ailevi sorumlulukları

karşılama için birçok kadın esnek mesai veya yarı zamanlı çalışma saatlerini tercih etmekte, başkalarına bağımlı kalmamak için girişimciliğe yönelmektedirler. İlave olarak evli kadınlar girişimcilik sayesinde aile içerisinde kendilerini rahatça ifade edebilmekte ve ekonomik bağımsızlıklarını elde edebilmektedirler (Goffee ve Scase, 1982: 23-25).

Türkiye’de yapılan araştırmalarda kadın girişimcilerin genel olarak ailelerinin ihtiyaçları için ilave gelir elde etmek amacıyla kendi özel işlerini kurmayı tercih ettikleri görülmektedir. Türkiye’de kadınların istenen seviyede mesleki eğitim ve deneyime sahip olmadıklarından kaynaklanan maaşlı mesleki işlere yönelemedikleri, bunun yerine yapabilecekleri bir alanda girişimci olmayı seçenek olarak değerlendirdikleri de anlaşılmaktadır (Keskin, 2014: 86-87).

Ankara’da 220 evli kadın girişimci ile yapılan bir araştırmada, girişimciliği etkileyen faktörler olarak ailenin ihtiyaçlarını karşılama, sosyal ilişki kurmak ve kendini gerçekleştirme arzusunun öne çıktığı tespit edilmiştir (Ufuk ve Özgen, 2001: 301-307).

Nevşehir ilinde kadın girişimciler üzerine yapılan bir araştırmada, kadınları girişimciliğe yönelten etkenler olarak aileye ilave bir gelir sağlamak, eşten ayrılma veya eşin vefat etmesi üzerine çalışma ihtiyacı, kendini gerçekleştirme ve geçmiş iş tecrübesinin yeni iş hayatına aktarılması arzusu hususları tespit edilmiştir (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001: 489-495)

Her girişimcinin önce insan olduğundan hareketle çevrenin, kişisel ve psikolojik özelliklerin girişimciyi ve alacağı kararlarını etkileyeceği göz önünde tutulmalıdır. Kadınları da elbette girişimciliğe yönelten nedenler içinde bulundukları sosyo-kültürel ve ekonomik ortamdaki gelişmişlik düzeyiyle yakından ilişkilidir (Özdemir, 2010: 122).

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE BULGULARI

Tüm dünyada kabul gördüğü üzere girişimcilikte kadın faktörü büyümede, toplumsal gelişmede ve sürdürülebilir kalkınmada ciddi katkı sunmaktadır. Dünya nüfusu arasında neredeyse her iki kişiden birinin kadın olduğu düşünüldüğünde, kronikleşmiş ekonomik ve refah problemlerinin çözümünde girişimci kadın portföyünde nitelik ve nicelik açısından yapılacak her bir iyileştirme ve alınacak tedbirin aslında ne kadar önemli ve değerli olduğu anlaşılabilecektir. Girişimci kadın profiline ait mevcut gerçeklerin ortaya konması, problem sahalarının ve çözüm önerilerinin gerçekçi ölçeklerle belirlenmesi, bu konuda yapılması gereken düzenlemelerin ve atılması gereken adımların da doğru atılmasını sağlayacaktır.

Amasya ilinin tüm ilçeleriyle birlikte tamamını içerecek şekilde Ticaret ve Sanayi Odalarına (TSO) kayıtlı yani kayıt dışı ve gayri resmi faaliyet gösterenler haricinde girişimci kadınların genel profil yapılarının, kendilerini girişimciliğe yönelten sebeplerin, sahip oldukları firmalarda verimlilik ve kârlılık durumlarının, çalışanlarına ait bilgilerin vb etkenlerin ışığında durum analizi yapılmasına, karşılaşmak zorunda kalınan problemlerin tespit edilmesine yönelik çalışma yapılmıştır.

4.1. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Yapılan bu çalışmanın amacı Amasya ilinin tüm ilçeleriyle birlikte tamamını içerecek şekilde Ticaret ve Sanayi Odalarına (TSO) kayıtlı yani kayıt dışı ve gayri resmi faaliyet gösterenler haricinde girişimci kadınların genel profil yapılarının, kendilerini girişimciliğe yönelten sebeplerin, sahip oldukları firmalarda verimlilik ve karlılık durumlarının, çalışanlarına ait bilgilerin vb. etkenlerin ışığında durum analizi yapılmak suretiyle karşılaşmak zorunda kalınan problemlerin tespit edilerek kamu politikaları ve destekleri için veri sağlamaktır. Elde edilen veri sayesinde sadece Amasya özelinde değil tüm ülke genelinde girişimci kadınların sayısında ve niteliğinde artış sağlanması hedeflenmektedir.

Uygulama yöntemi olarak girişimci kadın profili, hali hazırdaki durumları, kendilerini girişimciliğe yönelten sebepleri, firmalarının kuruluş esnasında ve faaliyetlerini

yürütme esnasında karşılaşılan problemleri belirlemeye dönük bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket için sorular belirlenirken girişimci kadınlar üzerine yapılan bir literatür çalışması olan “*Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma (A. Merih ÖZYILMAZ, 2016)*” isimli araştırmadan da istifade edilmiştir.

4.2. Araştırmanın Kapsamı

Amasya ili bütününde faaliyetlerini devam ettirmekte olan ve TSO’ya kayıtlı kadın girişimcilerin belirlenmesi için ilgili TSO’lar ile görüşülerek gerekli genel bilgiler elde edilmiştir. Araştırma sonucu anket yapılabilecek girişimci kadın sayısının 254 kişi olduğu tespit edilmiş ve içlerinden 116 kişilik örneklem grubu ile çalışılmıştır.

Bu araştırma Amasya’ da faaliyet gösteren ve hala faaliyetini sürdüren kadın girişimcilerin çalışmaya katılımı ile sınırlandırılmıştır. Zaman kısıtı, maliyet faktörü ve Esnaf Odası’ na kayıtlı kadın girişimcilerin pek çoğunda araştırma yapıldığında ilgili işletmelerde resmiyette sigortalı çalışan olmaması ve hatta girişimcinin dahi başka işletmelerde kendini sigortalı göstermesi göz önünde bulundurularak sadece TSO’ ya kayıtlı kadın girişimciler çalışmaya dahil edilmiştir.

Anket uygulanan girişimci kadınların cevapları doğru olarak kabul edilmiştir. Anket uygulanan tüm kişiler hakkında gizlilik kuralı uygulanarak kişisel bilgilerinin üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmayacağı taahhüt edilmiştir.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Uygulanan anket formu dört adet bölümden ve 33 adet sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümdeki sorular, girişimci kadınların firmalarına ait genel bilgilerden, demografik, sosyolojik ve kişisel faktörler yönünden profil belirlemeye dönük sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümdeki sorular, girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgileri, girişimcilik özelliklerini, girişimci olma nedenlerini ve işletme kurarken karşılaştıkları sorunların ortaya konulmasına yönelik sorulardan oluşmaktadır. Üçüncü bölüm; kadın girişimcilerin işletme faaliyetlerini sürdürürken karşılaştıkları sorunların ortaya konulmasına yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Dördüncü bölümdeki sorular girişimci kadınların aile, sosyal çevre ve geleceğe yönelik planlarına ilişkin bilgilerin belirlenmesine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Araştırmada kadınların girişimci özellikleri, girişimci olma nedenlerinin ve işletme kurarken, faaliyet sırasında ve aile yaşamındaki sorunların belirlenmesine yönelik sorulan sorularda “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum” olarak cevap verilebilecek “Beşli Likert” türüne ait ifadelerin yer aldığı tutum ölçeğinden faydalanılmıştır.

Araştırmada Amasya ili bütününde faaliyet gösteren Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıtlı 256 girişimci kadının tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen verilerin anket sayesinde yüz yüze görüşme yoluyla toplanmasına gayret gösterilmiştir. 256 girişimci kadın içerisinde sadece 116 kişiye ulaşılabilmektedir. Araştırma sonucunda anket için görüşülen kişi yönüyle % 45,31 geri dönüş oranı elde edilmiş olup, örneklem hacmi hesaplamalarına göre güven seviyesi % 95, kabul edilebilir hata oranı % 5 olarak elde edilmiştir. Bu oranların bir değerlendirmede bulunabilmek için yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Amasya ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilere yönelik çalışmada beş adet ölçek kullanılarak çalışmadaki bulgulara ulaşılmıştır. Bu ölçekler a, b, c, d ve e olarak isimlendirilmiş ve Ahmet Merih ÖZYILMAZ’ ın “*Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, 2016*)” isimli yüksek lisans tez çalışmasında bulunan sorulardan da faydalanılarak yeniden ölçek geliştirme yöntemiyle sorular türetilmiştir. İlgili ölçekler, geçerlilik, güvenilirlik ve faktör analizleri yapılarak özgün bir ölçek elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın ilk etabında girişimci kadınların % 10’ una pilot çalışma yapılmış, anket sonrasında evrene anket uygulanmıştır.

4.4. Analiz ve Bulgular

Bu bölümde araştırma problemlerine yönelik yapılan analizlere ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırma verileriyle yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

4.4.1. Girişimci Kadınların Özelliklerinin Dağılımı

Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerin yer aldığı tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerin dağılımı

		n	%
Eğitim Durumu	İlköğretim	30	25,9
	Orta öğretim	39	33,6
	Üniversite	47	40,5
Medeni Durum	Evli	101	87,1
	Bekâr	15	12,9
İşletmenin Hukuki Yapısı	Şahıs şirketi	66	56,9
	Limited şirket	44	37,9
	Anonim şirket	6	5,2
İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Sektör	Hizmet	44	37,9
	İmalat	14	12,1
	İnşaat	12	10,3
	Konaklama ve yiyecek hizmetleri	9	7,8
	Toptan ve perakende ticareti	29	25,0
	Diğer	8	6,9
İşletmenin Sermaye Miktarı	15.000 ve altı	30	25,9
	15.001-30.000	17	14,7
	30.001-45.000	18	15,5
	45.001-60.000	14	12,1
	60.001-75.000	5	4,3
	75.001 ve üzeri	32	27,6
Aylık Ortalama Kazanç	1.500 ve altı	11	9,5
	1.501-3.000	19	16,4
	3.001-4.500	16	13,8
	4.5001-6.000	21	18,1
	6.000 ve üzeri	49	42,2

Tablo 1'in devamı

Sürekli Değişkenler	n	Min.	Max.	Ort.	SS.
Yaş	116	22	64	42,36	9,96
Çocuk Sayısı	116	0	4	1,88	1,03
Çalışan kişi sayısı	116	1	151	8,33	18,27
İşletmenin Faaliyet süresi (yıl)	116	1	42	9,94	8,83

* Birden fazla işaretleme yapılmıştır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin %40,5'i üniversite mezunudur, %87,1'i evlidir, girişimcilerin %56,9'u şahıs işletmesine sahiptir, %37,9'u hizmet sektöründedir, %27,6'sının sermayesi 75000 TL'nin üzerindedir ve aylık ortalama kazanç %42,2 6000 TL ve üzerindedir. Kadın girişimcilerin yaş ortalaması $42,36 \pm 9,96$, çocuk sayısı $1,88 \pm 1,03$, çalıştırdığı kişi sayısı $8,33 \pm 18,27$ ve işletmelerinin faaliyet süresi $9,94 \pm 8,83$ yıldır.

4.4.2. Girişimci Kadınların İş Hayatına Başlamalarına İlişkin Bilgiler

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgiler

		n	%
İş Kurmadan Önceki Uğraş	İş arıyordum/işsizdim	6	5,2
	Aynı işi evde yapıyordum	8	6,9
	Başka bir işte çalışıyordum	27	23,3
	Eğitim/öğretime devam ediyordum	16	13,8
	Ev işleriyle meşguldüm	49	42,2
	Emekliydim	3	2,6
	Diğer	7	6,0
Ailede Girişimcilik	Evet, var	40	34,5
	Hayır, yok	76	65,5
Girişimcilikte Rol Model Seçimi	Aile fertlerindeki girişimcileri	39	33,6
	Arkadaş ve çevremdeki girişimcileri	6	5,2
	Başarılı kadın girişimcileri	12	10,3
	Rol model yok	59	50,9
Annenin Çalışma Durumu	Hayatı boyunca hiç çalışmadı	101	87,1
	Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor	7	6,0
	Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor	8	6,9

Tablo 2'in devamı

Mesleki Deneyim Süresi	Deneyimim yok	40	34,5
	0-2 yıl	10	8,6
	3-5 yıl	7	6,0
	5 yıldan daha fazla	59	50,9
Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu*	Meslek edindirme programları ile	14	9,93
	Örgün ve yaygın eğitim yoluyla	9	6,38
	İş hayatından	75	53,19
	Aileden	38	26,95
	Diğer	5	3,55
Girişimcilik için Eş ve/veya Aileyi İkna Etme Zorunda Kalma	Evet	12	10,3
	Hayır	104	89,7
Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Görüldüğü*	Hiç kimseden destek görmedim	18	9,7
	Eşimden	79	42,5
	Anne ve babamdan	34	18,3
	Çocuklarımdan	13	6,9
	Yakın çevre ve arkadaşlarımdan	14	7,5
	Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden	1	0,54
	Kamu kurum ve kuruluşlarından**	23	12,4
	Diğer (Ortaklar vb. Kişi ya da gruplar)	4	2,1
Kuruluş Sırasında Sermaye Temini*	Kendi birikimim	76	41,3
	Ailemden borç aldım	26	14,1
	Çevremden borç aldım	5	2,7
	Ortak buldum	9	4,9
	Banka kredisi kullandım	35	19,0
	Devlet desteği aldım	33	17,9

* Birden fazla işaretleme yapılmıştır. **Belediye, valilik, kaymakamlık, KOSGEB, kalkınma ajansı, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı, vb.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, kadın girişimcilerin %42,2'si iş kurmadan önce ev işleri ile meşguldü, %65,5'inin ailesinde başka girişimci yoktur, %50,9'u girişimci olmak için hiç kimseyi rol model seçmemiştir ve %87,1'inin annesi hayatı boyunca hiç çalışmamıştır. Kadın girişimcilerin %50,9'unun meslekte deneyim süresi 5 yıl ve daha fazladır, %53,2'si mesleki deneyimi iş hayatında öğrenmiştir, %89,7'si girişimcilik için aile üyelerini ikna etmek zorunda kalmamıştır, % 47,7'si kuruluş sırasında eşlerinden destek görmüşlerdir ve %41,3'ü kuruluş sırasında sermaye teminini kendi birikimleri yoluyla yapmışlardır.

4.4.3. Girişimci Kadınların Aile, Sosyal Yaşam ve Gelecek Planlarına İlişkin Bilgiler

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 3’de sunulmuştur

Tablo 3. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgiler

		n	%
Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu *	Destek almıyorum	60	42,3
	Aile desteği alıyorum	27	19,0
	Bakıcı desteği alıyorum	7	4,9
	Eşimden destek alıyorum	28	19,7
	Temizlikçi desteği alıyorum	20	14,1
Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar*	Evin bütçesine katkıda bulunma	96	17,7
	Kendine güven	86	15,8
	Yaşamdan duyulan memnuniyet	53	9,8
	Toplumdaki sosyal statü	41	7,6
	Bir işle meşgul olma	43	7,9
	Maddi özgürlük	81	14,9
	Başarma duygusu	87	16,1
	Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	55	10,2
Girişimciliğe Alternatif Düşünülen İşler	Hiçbir iş yapmazdım	33	28,4
	Farklı işte ücretli çalışırdım	27	23,3
	Aynı işte ücretli çalışırdım	17	14,7
	Memur olurudum	14	12,1
	Diğer (sosyal projeler vb. farklı çalışma alanları)	25	21,6
İş ile ilgili Gelecek Planı	İşi bırakmayı düşünüyorum	2	1,7
	İşimde mevcut durumu devam ettireceğim	41	35,3
	Büyümeyi hedefliyorum	66	56,9
	Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum	5	4,3
	Küçülmeyi düşünüyorum	2	1,7
Kadın Girişimci Olarak Devletten Beklentiler*	Vergi kolaylıkları getirilmesi	103	32,6
	Eğitim olanaklarının sağlanması	28	8,9
	Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	60	18,9
	Rekabet koşullarının geliştirilmesi	41	12,9
	Teknik destek sağlanması	41	12,9
	Bürokratik işlemlerin azaltılması	41	12,9
	Diğer (Eleman desteği vb. kolaylıkların tanınması)	2	0,63

Tablo 3'ün devamı

Kadınlarla ilgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Durumu	Evet	15	12,9
	Hayır	101	87,1
Girişimciliğin Kişisel İmaj ve Kendine Olan Güvene Katkısı	Evet, iyi yönde gelişti	111	95,7
	Herhangi bir değişiklik olmadı	5	4,3
	Aileye maddi manevi destek sağlamak	17	14,7
	Bağımsızlığı kazanarak, kendi ayaklarım üzerinde durabilmek	44	37,9
	Başkalarına maddi manevi destek olmak	3	2,6
	Ev, araba, tatil gibi hayalleri gerçekleştirmek	8	6,9
	İşimi büyütmek	19	16,4
	İstihdam yaratmak	13	11,2
	Herhangi bir hayalimi gerçekleştiremedim	12	10,3
Girişimcilik Sayesinde Gerçekleştirilen Hayal veya Amaçlar			
Girişimciliği Başka Kadınlara Tavsiye Etme Durumu	Evet	116	100

* Birden fazla işaretleme yapılmıştır.

Tablo 3'de görüldüğü gibi, kadın girişimcilerin %42,3'ü ev işleri ve çocuk bakımı konusunda destek almamaktadırlar, %17,7'si girişimciliğin sağlamış olduğu avantajı “evin bütçesine katkıda bulunmak” olarak görmektedirler ve %28,4'ü girişimciliğe alternatif olarak “hiçbir iş yapmazdım” cevabını vermişlerdir. Kadın girişimcilerin %56,9'u büyümeyi hedeflemektedirler, %32,6'sı devletten vergi kolaylıkları getirmesini beklemektedirler, %87,1'i herhangi bir kadınla ilgili sivil toplum kuruluşuna üye değillerdir ve %95,7'si girişimciliğin kişisel imaj ve kendine olan güveninin iyi yönde etkilendiğini ifade etmektedirler. Kadın girişimcilerin %37,9'u girişimcilik sayesinde “Bağımsızlığı kazanarak, kendi ayaklarım üzerinde durabilmek” hayalini gerçekleştirmişlerdir ve tamamı girişimciliği diğer kadınlar içinde önermektedirler.

4.4.4. Girişimcilik Özellikleri Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada Girişimcilik Özellikleri Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek için ölçek; kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve iç geçerliliği olmak üzere 3 farklı yönden incelenmiştir.

4.4.4.1. Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular

Geçerliliği ve güvenilirliği incelenen Girişimcilik Özellikleri Ölçeği için kapsam geçerliliğini sağlamaya yönelik bir değerlendirme için 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşüne göre, Davis tekniği kullanılarak kapsam geçerliliği değerlendirilen Girişimcilik Özellikleri Ölçeğine ait maddelerin skorları aşağıda yer alan Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Girişimcilik özellikleri ölçek maddelerine ait KGİ skorları

Maddeler	4	3	2	1	KGİ Skoru
1. Risk üstlenebilme yeteneğim vardır.	6	3	1	0	0,8
2. Kendime güvenim ve cesaretim vardır.	7	3	0	0	0,9
3. Sabırlı ve hoşgörülü bir insanım.	8	0	0	0	1
4. İnsanlarla kolay ve iyi iletişim kurarım.	8	0	0	0	1
5. Yönetim becerisine sahibim.	8	0	0	0	1
6. Aldığım eğitim ve deneyimlerime güvenirim.	8	0	0	0	1
7. Hırslı ve kararlı bir yapım vardır	3	0	0	0,9	7
8. Sorunlara çözüm odaklı yaklaşırım.	8	0	0	0	1
9. Özverili ve çalışkan bir yapım vardır.	6	3	1	0	0,8
10. Yenilikçi/ Yeni fikirler üretmeyi seven biriyim.	8	0	0	0	1
11. Rekabet etmeyi seven bir yapım vardır.	8	0	0	0	1

Girişimcilik Özellikleri Ölçeğine ait maddelerin KGİ skorları 0,8-1,0 arasında değişiklik göstermektedir. Sonuç olarak kapsam/içerik geçerliliği yönünden herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır (Tablo 4).

4.4.4.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular

Kapsam geçerliliği sonrasında, çalışmada daha net bulgular edinebilmek için Girişimcilik Özellikleri Ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek üzere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi öncesinde örneklem yeterliliği ve verinin faktör analizine uygunluğu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's testleri uygulanmıştır.

Tablo 5. Ölçek Maddelerine Ait KMO ve Bartlett Testi Değerleri

KMO	0,924
Bartlett	$\chi^2=895,840$, $p=0.000$

Tablo 5’de görüldüğü üzere, KMO değeri 0,924 olarak saptanmıştır. Bu değer temel bileşenler analizi için uygun olduğu sonucunu göstermektedir. Aynı şekilde Bartlett testi sonuçları da ($\chi^2 = 895,840$, $p = 0.000$) verinin birbiri ile ilişkili olduğunu ve faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Girişimcilik Özellikleri Ölçeğinin maddeleri, faktör yükleri ve açıklanan varyansı Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Girişimcilik özellikleri ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları

Madde No	Maddeler	Faktör Yüğü
1.	Risk üstlenebilme yeteneğim vardır.	0,695
2.	Kendime güvenim ve cesaretim vardır.	0,874
3.	Sabırlı ve hoşgörölü bir insanım.	0,575
4.	İnsanlarla kolay ve iyi iletişim kurarım.	0,872
5.	Yönetim becerisine sahibim.	0,866
6.	Aldığım eğitim ve deneyimlerime güvenirim.	0,545
7.	Hırslı ve kararlı bir yapım vardır.	0,778
8.	Sorunlara çözüm odaklı yaklaşırım.	0,816
9.	Özverili ve çalışkan bir yapım vardır.	0,859

Tablo 6'nın devamı

9.	Özverili ve çalışkan bir yapım vardır.	0,859
10.	Yenilikçi/ Yeni fikirler üretmeyi seven biriyim.	0,788
11.	Rekabet etmeyi seven bir yapım vardır.	0,796
Toplam Açıklanan Varyans (%)		60,451

Tablo 6 incelendiğinde, ölçeğe ait bütün maddelerin faktör yükleri 0.40'ın üzerindedir ve toplam açıklanan varyans %60,451'dir. Bu nedenle bu aşamada ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

4.4.4.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular

Tablo 7'de Girişimcilik Özellikleri Ölçeğine ait madde ortalamaları, madde toplam korelasyonları, madde silinirse Cronbach α katsayıları sunulmuştur.

Tablo 7. Girişimcilik özellikleri ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları

Madde No	Maddeler	n	Ort.	SS.	Madde toplam korelasyonu	Madde silinirse Cronbach α
1.	Risk üstlenebilme yeteneğim vardır.	116	4,48	0,81	0,619	0,918
2.	Kendime güvenim ve cesaretim vardır.	116	4,72	0,61	0,817	0,910
3.	Sabırlı ve hoşgörülü bir insanım.	116	4,67	0,74	0,492	0,923
4.	İnsanlarla kolay ve iyi iletişim kurarım.	116	4,76	0,57	0,814	0,911
5.	Yönetim becerisine sahibim.	116	4,55	0,74	0,818	0,908
6.	Aldığım eğitim ve deneyimlerime güvenirim.	116	4,41	1,06	0,491	0,930
7.	Hırslı ve kararlı bir yapım vardır.	116	4,52	0,82	0,725	0,912
8.	Sorunlara çözüm odaklı yaklaşırım.	116	4,67	0,67	0,760	0,911

Tablo 7'nin devamı

9.	Özverili ve çalışkan bir yapım vardır.	116	4,70	0,69	0,798	0,910
10.	Yenilikçi/ Yeni fikirler üretmeyi seven biriyim.	116	4,60	0,74	0,737	0,912
11.	Rekabet etmeyi seven bir yapım vardır.	116	4,44	0,94	0,758	0,911
Cronbach α						0,921

Tablo 7'de görüldüğü gibi Girişimcilik Özellikleri Ölçeği Cronbach α katsayısı 0.921 olarak saptanmıştır. Ölçeğin tüm maddelerine yönelik madde toplam korelasyonları pozitif değerlidir. Herhangi bir maddenin silinmesi ölçek Cronbach α katsayısında önemli bir yükselmeye sebep olmamaktadır. Bu sebeple bu aşamada da ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

Girişimcilik Özellikleri Ölçeğinden alınan minimum, maximum ve ortalama puanların dağılımı Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Girişimcilik özellikleri ölçeğinden alınan puanların dağılımları

	n	Min	Max	Ort.	SS
Girişimcilik Özellikleri Ölçeği Puanı	116	11,00	55,00	50,53	6,37

Tablo 8'de görüldüğü gibi katılımcılar, Girişimcilik Özellikleri Ölçeğinden $50,53 \pm 6,37$ puan alınmıştır.

Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre Girişimcilik Özellikleri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre girişimcilik özellikleri ölçek puanlarının karşılaştırılması

Girişimcilik Özellikleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Eğitim Durumu	İlköğretim	30	49,47	8,74	$\chi^2_{KW}=0,502$	0,778
	Orta öğretim	39	50,64	5,90		
	Üniversite	47	51,11	4,86		
Medeni Durum	Evli	101	50,17	6,62	U=531,000	0,056
	Bekâr	15	52,93	3,69		
İşletmenin Yapısı	Hukuki				$\chi^2_{KW}=5,650$	0,059
	Şahıs şirketi	66	51,64	4,35		
	Limited şirket	44	48,52	8,48		
	Anonim şirket	6	53,00	3,35		
İşletmenin Gösterdiği Sektör	Faaliyet				$\chi^2_{KW}=8,367$	0,137
	Hizmet	44	52,20	3,84		
	İmalat	14	48,79	11,54		
	İnşaat	12	47,17	6,09		
	Konaklama ve yiyecek hizmetleri	9	50,44	5,66		
	Toptan ve perakende ticareti	29	49,79	6,75		
	Diğer	8	52,13	2,10		
İşletmenin Miktarı	Sermaye				$\chi^2_{KW}=17,720$	0,003
	15.000 ve altı	30	50,63	4,19		
	15.001-30.000	17	50,53	4,33		
	30.001-45.000	18	50,06	5,80		
	45.001-60.000	14	52,71	3,69		
	60.001-75.000	5	40,20	8,96		
	75.001 ve üzeri	32	51,34	8,37		
Aylık Ortalama Kazanç					$\chi^2_{KW}=1,233$	0,873
	1.500 ve altı	11	49,55	6,55		
	1.501-3.000	19	50,53	5,03		
	3.001-4.500	16	51,63	2,94		
	4.5001-6.000	21	50,05	6,13		
	6.000 ve üzeri	49	50,59	7,74		

Tablo 9’da görüldüğü gibi, işletmenin sermaye miktarına göre Girişimcilik Özellikleri Ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (U); İşletme kurarken 60.001-75.000 arası sermaye kullananların puanlarının 15.000 ve altı, 15.001-30.000, 30.001-45.000, 45.001-60.000 ve 75.001 ve üzeri sermaye kullananlardan düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi, eğitim durumu, medeni durum, işletmenin hukuki yapısı, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör, aylık ortalama kazanç durumuna göre Girişimcilik Özellikleri Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 10. Bazı özellikler ile girişimcilik özellikleri ölçek puanı arasındaki ilişki

Girişimcilik Özellikleri		Ölçek Puanı
Yaş	r	-0,040
	p	0,669
	n	116
Çocuk Sayısı	r	-0,003
	p	0,978
	n	116
Çalışan Kişi Sayısı	r	-0,003
	p	0,977
	n	116
İşletmenin Faaliyet Süresi	r	0,102
	p	0,277
	n	116

Tablo 10’da görüldüğü gibi, yaş, çocuk sayısı, çalışan kişi sayısı ve işletmenin faaliyet süresi ile Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Kadın Girişimcilerin iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre Girişimcilik Özellikleri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre girişimcilik özellikleri ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Girişimcilik Özellikleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
İş Kurmadan Önceki Uğraş	İş arıyordum/işsizdim	6	52,17	4,17	$\chi^2_{KW}=8,213$	0,223
	Aynı işi evde yapıyordum	8	49,63	5,71		
	Başka bir işte çalışıyordum	27	49,00	9,58		
	Eğitim/öğretime devam ediyordum	7	49,71	5,53		
	Ev işleriyle meşguldüm	16	53,50	2,25		
	Emekliydim	49	50,61	5,38		
	Diğer	3	48,00	6,00		
Ailede Girişimci Varlığı	Evet, var	40	48,08	8,44	U=896,500	0,000
	Hayır, yok	76	51,82	4,52		
Girişimcilikte Rol Model Seçimi	Aile fertlerindeki girişimcileri	39	49,69	7,95	$\chi^2_{KW}=2,241$	0,524
	Arkadaş ve çevremdeki girişimcileri	6	53,50	1,76		
	Başarılı kadın girişimcileri	12	48,33	8,94		
	Rol model yok	59	51,22	4,57		
Annenin Durumu	Hayatı boyunca hiç çalışmadı	101	50,79	5,40	$\chi^2_{KW}=1,490$	0,475
	Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor	7	44,71	15,47		
	Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor	8	52,25	2,76		
Mesleki Süresi	Deneyimim yok	40	48,90	6,57	$\chi^2_{KW}=15,929$	0,001
	0-2 yıl	10	49,60	4,97		
	3-5 yıl	7	49,29	3,68		
	5 yıldan daha fazla	59	51,93	6,49		
Girişimcilik İçin Eş ve/veya Aileyi İkna Etmek Zorunda Kalma	Evet	12	49,33	5,97	U= 499,500	0,248
	Hayır	104	50,66	6,43		

Tablo 11’de görüldüğü gibi, ailede girişimci varlığı ve mesleki deneyim süresine göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Ailesinde girişimci olmayanların puan ortalaması daha yüksektir. Mesleki deneyim süresine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri

analizde (U); mesleki deneyim süresi 5 yıldan fazla olanların puanlarının deneyimi olmayanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11’de görüldüğü gibi, iş kurmadan önceki uğraş, girişimcilikte rol model seçimi, annenin çalışma durumu ve girişimcilik için eş ve/veya aileyi ikna etmek zorunda kalma durumuna göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 12. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu

Girişimcilik Özellikleri			n	Ölçeği			
				Ort.	SS.	Test	p
Meslek edindirme programları ile	Evet	14	49,36	5,50	U=546,000	0,145	
	Hayır	102	50,69	6,49			
Örgün ve yaygın eğitim yoluyla	Evet	9	52,44	3,13	U=418,000	0,502	
	Hayır	107	50,36	6,56			
İş hayatından	Evet	75	50,23	6,86	U=1367,000	0,313	
	Hayır	41	51,07	5,41			
Aileden	Evet	38	50,37	6,00	U=1412,500	0,675	
	Hayır	78	50,60	6,59			

Tablo 12’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu” olarak cevapladığı ifadelerden meslek edindirme programları ile, örgün ve yaygın eğitim yoluyla, iş hayatından ve aileden yanıtlarının hiç birisine göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 13. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü

Girişimcilik Özellikleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	P
Hiç kimseden destek görmedim	Evet	18	53,61	1,94	U= 554,000	0,010
	Hayır	98	49,96	6,74		
Eşimden	Evet	79	49,58	7,08	U= 1009,000	0,006
	Hayır	37	52,54	3,90		
Anne ve babamdan	Evet	34	49,71	5,58	U=1034,500	0,025
	Hayır	82	50,87	6,68		
Çocuklarımdan	Evet	13	51,15	4,14	U=660,000	0,932
	Hayır	103	50,45	6,61		
Yakın çevre ve arkadaşlarımdan	Evet	14	49,71	4,51	U=524,500	0,100
	Hayır	102	50,64	6,60		
Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden*	Evet	1	47,00	-	-	-
	Hayır	115	50,56	6,39		
Kamu kurum ve kuruluşlarından	Evet	23	52,17	2,89	U=988,000	0,563
	Hayır	93	50,12	6,92		

*Gruplar arası dağılımın az olması sebebi ile analize dahil edilmemiştir.

Tablo 13’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Gördüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden hiç kimseden destek görmedim, eşimden, anne ve babamdan, yanıtlarına göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Hiç kimseden, eşinden ve anne babasından destek görmeyenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 13’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Gördüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden çocuklarımdan, yakın çevre ve arkadaşlarımdan ve kamu kurum ve kuruluşlarından yanıtlarının hiç birisine göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 14. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini

Girişimcilik Özellikleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	P
Kendi birikimim	Evet	76	51,42	6,24	U=1027,000	0,003
	Hayır	40	48,83	6,35		
Ailemden borç aldım	Evet	26	50,58	5,22	U=1124,500	0,758
	Hayır	90	50,51	6,70		
Çevremden borç aldım	Evet	5	47,00	7,31	U=175,000	0,153
	Hayır	111	50,68	6,32		
Ortak buldum	Evet	9	44,56	4,80	U=146,000	0,000
	Hayır	107	51,03	6,25		
Banka kredisi kullandım	Evet	35	52,17	4,57	U=1024,000	0,015
	Hayır	81	49,81	6,92		
Devlet desteği aldım	Evet	33	52,39	3,33	U=1112,500	0,107
	Hayır	83	49,78	7,12		

Tablo 14’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendi birikimim, ortak buldum ve banka kredisi kullandım yanıtlarına göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kendi birikimim, ortak bulmadım ve banka kredisi kullandım yanıtına evet cevabı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 14’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden ailemden borç aldım, çevremden borç aldım ve devlet desteği aldım yanıtlarının hiç birisine göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 15. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre girişimcilik özellikleri ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Girişimcilik Özellikleri	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Girişimciliğe Alternatif Düşünülen İşler	Hiçbir İş Yapmazdım	33	50,61	5,66	$\chi^2_{KW}=0,936$ 0,919
	Farklı işte ücretli çalışırdım	27	49,63	6,25	
	Diğer	25	49,56	9,79	
	Aynı işte ücretli çalışırdım	17	51,71	2,80	
	Memur olurdum	14	52,36	2,68	
İş ile İlgili Gelecek Planı	İşini bırakmayı düşünüyorum	2	47,00	8,49	$\chi^2_{KW}=8,692$ 0,069
	İşimde mevcut durumu devam ettireceğim	41	50,32	5,58	
	Büyümeyi hedefliyorum	66	51,53	6,03	
	Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum	5	41,80	10,21	
	Küçülmeyi düşünüyorum	2	47,00	8,49	
Kadınlarla İlgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Durumu	Evet	15	50,73	3,67	U=650,500 0,367
	Hayır	101	50,50	6,70	
Girişimciliğin Kişisel İmaj ve Kendine Olan Güvene Katkısı	Evet, İyi yönde gelişti	111	50,73	6,39	U=108,000 0,018
	Herhangi bir değişiklik olmadı	5	46,00	4,18	
Girişimcilik Sayesinde Gerçekleştirilen Hayal veya Amaçlar	Aileye maddi manevi destek sağlamak	17	51,35	3,81	$\chi^2_{KW}=8,374$ 0,212
	Bağımsızlığı kazanarak, kendi ayakları üzerinde durabilmek	44	51,57	5,33	
	Başkalarına maddi manevi destek olmak	3	53,00	2,00	
	Ev, araba, tatil gibi hayalleri gerçekleştirmek	8	51,13	5,11	
	İşimi büyütmek	19	52,47	2,25	
	İstihdam yaratmak	13	45,15	11,96	
	Herhangi bir hayalimi gerçekleştiremedim	12	47,25	7,15	

Tablo 15’de görüldüğü gibi girişimciliğin kişisel imaj ve kendine olan güvene katkısına göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p>0,05$). Evet, iyi yönde değişti yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 15’de görüldüğü gibi girişimciliğe alternatif düşünülen işler, iş ile ilgili gelecek planı, kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olma durumu ve girişimcilik sayesinde gerçekleştirilen hayal veya amaçlara göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 16. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu

Girişimcilik Özellikleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Destek almıyorum	Evet	60	51,33	5,57	U=1321,000	0,042
	Hayır	56	49,66	7,08		
Aile desteği alıyorum	Evet	27	47,85	8,76	U=799,000	0,007
	Hayır	89	51,34	5,25		
Bakıcı desteği alıyorum	Evet	7	54,86	0,38	U=142,500	0,005
	Hayır	109	50,25	6,48		
Eşimden destek alıyorum	Evet	28	49,18	6,60	U=985,500	0,103
	Hayır	88	50,95	6,28		
Temizlikçi desteği alıyorum	Evet	20	48,30	9,62	U=708,000	0,059
	Hayır	96	50,99	5,42		

Tablo 16’da görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden destek almıyorum, aile desteği alıyorum, bakıcı desteği alıyorum yanıtlarına göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Destek alanların, ailesinden destek almayanların ve bakıcı desteği alanların puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 16’da görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden eşimden destek alıyorum ve temizlikçi desteği alıyorum yanıtlarının hiç birisine göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 17. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar

Girişimcilik Özellikleri	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Evin bütçesine katkıda bulunma	Evet	96	50,66	6,58	U=779,500 0,176
	Hayır	20	49,90	5,41	
Kendine güven	Evet	86	50,35	6,68	U=1131,000 0,304
	Hayır	30	51,03	5,49	
Yaşamdan duyulan memnuniyet	Evet	53	51,72	5,54	U=1192,000 0,007
	Hayır	63	49,52	6,88	
Toplumdaki sosyal statü	Evet	41	52,29	4,82	U=1090,000 0,008
	Hayır	75	49,56	6,92	
Bir işle meşgul olma	Evet	43	50,40	6,12	U=1569,000 0,998
	Hayır	73	50,60	6,56	
Maddi özgürlük	Evet	81	50,65	6,58	U=1398,500 0,907
	Hayır	35	50,23	5,95	
Başarma duygusu	Evet	87	50,02	6,76	U=948,500 0,041
	Hayır	29	52,03	4,82	
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	Evet	55	50,40	7,53	U=1606,500 0,688
	Hayır	61	50,64	5,17	

Tablo 17’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden yaşamdan duyulan memnuniyet, toplumdaki sosyal statü ve başarma duygusu yanıtlarına göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Yaşamdan duyulan memnuniyet, toplumsal sosyal statüye evet, başarma duygusuna hayır yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 17’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden evin bütçesine katkıda bulunma, kendine güven, bir işle meşgul olma, maddi özgürlük ve başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek yanıtlarının hiç birisine göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 18. Girişimci kadınların devletten beklentileri

Girişimcilik Özellikleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Vergi kolaylıkları getirilmesi	Evet	103	50,66	6,50	U=500,000	0,129
	Hayır	13	49,46	5,39		
Eğitim olanaklarının sağlanması	Evet	28	50,61	6,08	U=1211,500	0,892
	Hayır	88	50,50	6,50		
Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	Evet	60	49,67	7,21	U=1236,000	0,012
	Hayır	56	51,45	5,25		
Rekabet koşullarının geliştirilmesi	Evet	41	51,44	4,79	U=1340,000	0,243
	Hayır	75	50,03	7,07		
Teknik destek sağlanması	Evet	41	51,90	4,39	U=1178,500	0,034
	Hayır	75	49,77	7,15		
Bürokratik işlemlerin azaltılması	Evet	41	49,34	8,35	U=1252,500	0,092
	Hayır	75	51,17	4,92		

Tablo 18’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kredi olanaklarının iyileştirilmesi ve teknik destek sağlanması yanıtlarına göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kredi olanaklarının iyileştirilmesine hayır, teknik destek sağlanmasına evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 18’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden vergi kolaylıkları getirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması, rekabet koşullarının geliştirilmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılması yanıtlarının hiç birisine göre Girişimcilik Özellikleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

4.4.5. Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek için ölçek; kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve iç geçerliliği olmak üzere 3 farklı yönden incelenmiştir.

4.4.5.1 Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular

Geçerlilik ve güvenirliği incelenen Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği için kapsam geçerliliğini sağlamaya yönelik bir değerlendirme için 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri neticesinde, Davis tekniği kullanılarak kapsam geçerliliği değerlendirilen Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğine ait maddelerin KGİ skorları Tablo 19’da görülmektedir.

Tablo 19. Girişimci olma nedenleri ölçek maddelerine ait KGİ skorları

Maddeler	4	3	2	1	KGİ Skoru
1. Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için.	7	3	0	0	0,9
2. Kendi işimin patronu olmak için.	8	0	0	0	1
3. Zamanımı değerlendirmek için.	8	0	0	0	1
4. İdealimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak için.	8	0	0	0	1
5. Bilgi, beceri ve deneyimlerimi değerlendirebilmek için.	7	3	0	0	0,9
6. Mesleğimi yapmak için.	8	0	0	0	1
7. Sosyal statümü yükseltmek, toplumda bir prestij ve ün sahibi olmak için.	8	0	0	0	1
8. Ailemin ihtiyaçlarını karşılamak için.	6	3	1	0	0,8
9. Erkek egemenliğinden kurtulma isteği.	8	0	0	0	1
10. Önceki işten duyulan memnuniyetsizlik.	8	0	0	0	1
11. Bağımsız çalışma isteği.	3	7	0	0	0,9
12. İşimle alakalı pazardaki açığı giderme isteği.	8	0	0	0	1

Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğine ait tüm maddelerin KGİ skorları 0,8-1,0 arasında değişme göstermektedir. Bu nedenle kapsam/içerik geçerliliği yönünden herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır (Tablo 19).

4.4.5.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular

Kapsam geçerliliği sonrasında, çalışmada daha net bulgular elde edebilmek için Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek üzere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinden önce örneklem yeterliliği ve verinin faktör analizine uygunluğu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's testleri uygulanmıştır.

Tablo 20. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri

KMO	0,848
Bartlett	$\chi^2=529,605$, $p=0.000$

Tablo 20’de görüldüğü üzere, KMO değeri 0,848 olarak saptanmıştır. Bu değer temel bileşenler analizi için uygunluğu göstermektedir. Benzer şekilde Bartlett testi sonuçları da ($\chi^2 = 529,605$, $p = 0.000$) verinin birbiri ile ilişkili olduğunu ve faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğinin maddeleri, faktör yükleri ve açıklanan varyansı Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Girişimci olma nedenleri ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları

Madde No	Maddeler	Faktör Yüğü
1.	Ekonomik bağımsızlığı kazanmak için.	0,672
2.	Kendi işimin patronu olmak için.	0,729
3.	Zamanımı değerlendirmek için.	0,542
4.	İdealimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak için.	0,759
5.	Bilgi, beceri ve deneyimlerimi değerlendirebilmek için.	0,736
6.	Mesleğimi yapmak için.	0,621
7.	Sosyal statümü yükseltmek, toplumda bir prestij ve ün sahibi olmak için.	0,513

Tablo 21'in devamı

8.	Finansal destek ve teşvik verildiği için.	0,516
9.	Erkek egemenliğinden kurtulma isteği.	0,626
10.	Önceki işten duyulan memnuniyetsizlik.	0,538
11.	Bağımsız çalışma isteği.	0,717
12.	İşimle alakalı pazardaki açığı giderme isteği.	0,645
Toplam Açıklanan Varyans (%)		41,019

Tablo 21 incelendiğinde, ölçeğe ait bütün maddelerin faktör yükleri 0.40'ın üzerindedir ve toplam açıklanan varyans %41,019'dür. Dolayısıyla bu aşamada ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

4.4.5.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular

Tablo 22'de Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğine ait madde ortalamaları, madde toplam korelasyonları, madde silinirse Cronbach α katsayıları sunulmuştur.

Tablo 22. Girişimci olma nedenleri ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları

Madde No	Maddeler	n	Ort.	SS.	Madde toplam korelasyonu	Madde silinirse Cronbach α
1.	Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için.	116	3,88	1,53	0,576	0,853
2.	Kendi işimin patronu olmak için.	116	3,99	1,42	0,643	0,849
3.	Zamanımı değerlendirmek için.	116	2,97	1,60	0,456	0,861
4.	İdealimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak için.	116	3,92	1,53	0,675	0,846
5.	Bilgi, beceri ve deneyimlerimi değerlendirebilmek için.	116	3,72	1,59	0,654	0,847
6.	Mesleğimi yapmak için.	116	2,93	1,62	0,539	0,855
7.	Sosyal statümü yükseltmek, toplumda bir prestij ve ün sahibi olmak için.	116	3,58	1,54	0,427	0,862

Tablo 23'ün devamı

8.	Finansal destek ve teşvik verildiği için.	116	2,25	1,49	0,426	0,862
9.	Erkek egemenliğinden kurtulma isteği.	116	2,16	1,42	0,535	0,855
10.	Önceki işten duyulan memnuniyetsizlik.	116	1,72	1,00	0,455	0,861
11.	Bağımsız çalışma isteği.	116	3,11	1,58	0,639	0,848
12.	İşimle alakalı pazardaki açığı giderme isteği.	116	2,96	1,58	0,552	0,854
Cronbach α						0,865

Tablo 22'de görüldüğü gibi Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği Cronbach α katsayısı 0,865 olarak saptanmıştır. Ölçeğin bütün maddelerine yönelik toplam korelasyonlar pozitif değerlidir. Herhangi bir maddenin silinmesi ölçek Cronbach α katsayısında önemli bir yükselmeye sebep olmamaktadır. Dolayısıyla bu aşamada da ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğinden alınan minimum (min), maximum (max) ve ortalama puanların dağılımı Tablo 23'de sunulmuştur.

Tablo 23. Girişimci olma nedenleri ölçeğinden alınan puanların dağılımları

	n	Min	Max	Ort.	SS
Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği Puanı	116	12	59	37,18	11,43

Tablo 23'de görüldüğü gibi katılımcılar, Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğinden $37,18 \pm 11,43$ puan almıştır.

Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 24'de sunulmuştur.

Tablo 24. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre girişimci olma nedenleri ölçeği puanlarının arşılaştırılması

Girişimci Olma Nedenleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Eğitim Durumu	İlköğretim	30	33,13	13,05	F=5,908	0,004
	Orta öğretim	39	35,33	12,80		
	Üniversite	47	41,30	7,27		
Medeni Durum	Evli	101	36,20	11,74	t=-4,014	0,000
	Bekâr	15	43,80	5,77		
İşletmenin Hukuki Yapısı	Şahıs şirketi	66	36,38	13,08	F=0,524	0,593
	Limited şirket	44	38,57	9,00		
	Anonim şirket	6	35,83	7,49		
İşletmenizin Faaliyet Gösterdiği Sektör	Hizmet	44	37,00	12,03	F=0,991	0,427
	İmalat	14	41,36	10,67		
	İnşaat	12	34,33	14,37		
	Konaklama ve yiyecek hizmetleri	9	39,56	8,00		
	Toptan ve perakende ticareti	29	34,90	11,36		
	Diğer	8	40,75	6,11		
İşletmenin Sermaye Miktarı	15.000 ve altı	30	40,20	11,99	F=1,909	0,099
	15.001-30.000	17	40,29	9,96		
	30.001-45.000	18	38,00	9,02		
	45.001-60.000	14	36,36	11,19		
	60.001-75.000	5	28,00	12,63		
	75.001 ve üzeri	32	34,03	11,93		
Aylık Kazanç Ortalama	1.500 ve altı	11	32,45	12,43	F=1,478	0,214
	1.501-3.000	19	35,21	12,23		
	3.001-4.500	16	36,56	8,23		
	4.5001-6.000	21	35,48	12,51		
	6.000 ve üzeri	49	39,94	11,06		

Tablo 24’de görüldüğü gibi, eğitim durumu ve medeni duruma göre Girişimci Olma Nedenleri Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Bekarların puan ortalaması daha yüksektir. Eğitim durumuna göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (Dunnet C); Üniversite mezunu olanların puanlarının, ilk ve orta öğretim mezunlarından yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 24’de görüldüğü gibi, işletmenin hukuki yapısı, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör, işletmenin sermaye miktarı, aylık ortalama kazanç durumuna göre Girişimci Olma Nedenleri Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 25. Çeşitli özellikler ile girişimci olma nedenleri ölçek puanı arasındaki ilişkinin incelenmesi

Girişimci Olma Nedenleri		Ölçek Puanı
Yaş	r	-0,348
	p	0,000
	n	116
Çocuk Sayısı	r	-0,205
	p	0,027
	n	116
Çalışan Kişi Sayısı	r	0,076
	p	0,416
	n	116
İşletmenin Faaliyet Süresi	r	-0,152
	p	0,103
	n	116

Tablo 25’de görüldüğü gibi, yaş ve çocuk sayısı ile Girişimci Olma Nedenleri Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde ve düşük düzeyli bir ilişki vardır ($p<0,05$). Yaş ve çocuk sayısı arttıkça Girişimci Olma Nedenleri Ölçek puanı düşmektedir. Çalışan kişi sayısı ve işletmenin faaliyet süresi ile Girişimci Olma Nedenleri Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Kadın Girişimcilerin iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre girişimci olma nedenleri ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Girişimci Olma Nedenleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
İş Kurmadan Önceki Uğraş	İş arıyordum/işsizdim	6	40,67	11,24	F=6,789	0,000
	Aynı işi evde yapıyordum	8	45,63	4,98		
	Başka bir işte çalışıyordum	27	40,07	9,08		
	Eğitim/öğretime devam ediyordum	7	45,86	3,98		
	Ev işleriyle meşguldüm	16	43,44	6,59		
	Emekliydim	49	30,90	12,11		
	Diğer	3	30,67	9,71		
Ailede Girişimcilik	Evet, var	40	41,73	8,37	t=3,613	0,000
	Hayır, yok	76	34,79	12,12		
Girişimcilikte Model Seçimi	Aile fertlerindeki girişimcileri	39	35,33	11,98	F=1,595	0,194
	Arkadaş ve çevremdeki girişimcileri	6	38,67	8,57		
	Başarılı kadın girişimcileri	12	43,42	7,95		
	Rol model yok	59	36,98	11,66		
Annenin Durumu	Hayatı boyunca hiç çalışmadı	101	36,53	11,43	F=1,805	0,169
	Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor	7	38,29	13,43		
	Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor	8	44,38	7,54		
Mesleki Süresi	Deneyimim yok	40	41,43	8,62	F=4,603	0,004
	0-2 yıl	10	39,10	9,72		
	3-5 yıl	7	41,00	10,39		
	5 yıldan daha fazla	59	33,53	12,43		
Girişimcilik İçin Eş ve/veya Aileyi İkna Etme Durumu	Evet	12	41,33	9,13	t=1,334	0,185
	Hayır	104	36,70	11,60		

Tablo 26’da görüldüğü gibi, İş Kurmadan Önceki Uğraş, ailede girişimci varlığı ve Mesleki Deneyim Süresine göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

İş kurmadan önceki uğraşa göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (Dunnet C); ev işleri ile meşguldüm yanıtı verenlerin puanlarının,

başka bir işte çalışıyordum ve diğer yanıtını verenlerden yüksek, aynı işi evde yapıyordum ve eğitim/öğretime devam ediyordum yanıtı verenlerden düşük olduğu belirlenmiştir.

Ailesinde girişimci olanların puan ortalaması daha yüksektir. Mesleki deneyim süresine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (Dunnet C); Deneyimi olmayanların puanlarının, 5 yıldan fazla deneyimi olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 26’da görüldüğü gibi girişimcilikte rol model seçimi, annenin çalışma durumu ve girişimcilik için eş ve/veya aileyi ikna etmek zorunda kalma durumuna göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 27. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu

Girişimci Olma Nedenleri				Ölçeği			
				Ort.	SS.	Test	
Meslek edindirme programları (Kurs, eğitim vb.) ile	Evet	14	42,36	5,99	$t=2,966$	0,006	
	Hayır	102	36,47	11,82			
Örgün ve yaygın eğitim yoluyla	Evet	9	42,44	6,88	$t=1,446$	0,151	
	Hayır	107	36,74	11,64			
İş hayatından	Evet	75	37,44	11,17	$t=0,329$	0,743	
	Hayır	41	36,71	12,00			
Aileden	Evet	38	35,79	12,74	$t=-0,915$	0,362	
	Hayır	78	37,86	10,75			

Tablo 27’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu” olarak cevapladığı ifadelerden meslek edindirme programları ile yanıtına evet cevabı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 27’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu” olarak cevapladığı ifadelerden örgün ve yaygın eğitim yoluyla, iş hayatından ve aileden yanıtlarının hiç birisine göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 28. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü

Girişimci Olma Nedenleri			Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Hiç kimseden destek görmedim	Evet	18	39,78	12,74	t=1,050	0,296
	Hayır	98	36,70	11,17		
Eşimden	Evet	79	35,80	11,98	t=-2,084	0,040
	Hayır	37	40,14	9,65		
Anne ve babamdan	Evet	34	40,62	6,64	t=2,696	0,008
	Hayır	82	35,76	12,66		
Çocuklarımdan	Evet	13	33,38	13,92	t=-1,275	0,205
	Hayır	103	37,66	11,06		
Yakın çevre ve arkadaşlarımdan	Evet	14	40,79	5,37	t=2,205	0,034
	Hayır	102	36,69	11,95		
Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden*	Evet	1	48,00	-	0,951	0,344
	Hayır	115	37,09	11,43		
Kamu kurum ve kuruluşlarından	Evet	23	42,78	5,92	t=3,978	0,000
	Hayır	93	35,80	12,04		

*Gruplar arası dağılımın az olması sebebi ile analize dahil edilmemiştir.

Tablo 28’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Görüldüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden eşimden, anne babamdan, yakın çevre ve arkadaşlarımdan ve kamu kurum ve kuruluşlarından yanıtlarına göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Eşinden destek görmeye hayır ve anne baba, yakın çevre/ arkadaş ve kamu kurum kuruluşlarından destek görmeye evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 28’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Görüldüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden hiç kimseden destek görmedim, çocuklarımdan ve sivil toplum kuruluşlarından yanıtlarının hiç birisine göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 29. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini

Girişimci Olma Nedenleri			Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Kendi birikimim	Evet	76	35,71	12,51	t=-2,173	0,032
	Hayır	40	39,98	8,46		
Ailemden borç aldım	Evet	26	38,42	9,06	t=0,733	0,467
	Hayır	90	36,82	12,04		
Çevremden borç aldım	Evet	5	42,00	6,28	t=0,964	0,337
	Hayır	111	36,96	11,57		
Ortak buldum	Evet	9	40,44	4,88	t=1,782	0,092
	Hayır	107	36,91	11,78		
Banka kredisi kullandım	Evet	35	37,00	11,69	t=-0,112	0,911
	Hayır	81	37,26	11,38		
Devlet desteği aldım	Evet	33	42,55	7,64	t=4,005	0,000
	Hayır	83	35,05	12,01		

Tablo 29’da görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendi birikimim ve devlet desteği aldım yanıtına göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kendi birikimine hayır, devlet desteği almaya evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 29’da görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden ailemden borç aldım, çevremden borç aldım, ortak buldum ve banka kredisi kullandım yanıtlarının hiç birisine göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 30. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre girişimci olma nedenleri ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Girişimci Olma Nedenleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Girişimciliğe Alternatif Düşünülen İşler	Hiçbir İş Yapmazdım	33	29,94	13,53	F=6,841	0,000
	Farklı işte ücretli çalışırdım	27	36,52	8,82		
	Diğer	25	42,80	9,66		
	Aynı işte ücretli çalışırdım	17	40,82	8,49		
	Memur olurdum	14	41,07	7,69		
İş İle İlgili Gelecek Planı	İşi bırakmayı düşünüyorum	2	36,00	11,31	F=2,962	0,023
	İşimde mevcut durumu devam ettireceğim	41	32,85	12,53		
	Büyümeyi hedefliyorum	66	39,98	10,24		
	Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum	5	39,40	8,26		
	Küçülmeyi düşünüyorum	2	29,00	8,49		
Kadınlarla İlgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Durumu	Evet	15	44,27	6,41	t=4,028	0,000
	Hayır	101	36,13	11,65		
Girişimciliğin Kişisel İmaj ve Kendine Olan Güvene Katkısı	Evet, İyi yönde gelişti	111	37,23	11,63	t=0,235	0,814
	Herhangi bir değişiklik olmadı	5	36,00	5,74		
Girişimcilik Sayesinde Gerçekleştirilen Hayal veya Amaçlar	Aileye maddi manevi destek sağlamak	17	13,78	3,34	F=1,486	0,190
	Bağımsızlığı kazanarak, kendi ayakları üzerinde durabilmek	44	11,16	1,68		
	Başkalarına maddi manevi destek olmak	3	15,14	8,74		
	Ev, araba, tatil gibi hayalleri gerçekleştirmek	8	13,51	4,78		
	İşimi büyütme	19	9,77	2,24		
	İstihdam yaratmak	13	9,06	2,51		
	Herhangi bir hayal gerçekleştirmedim	12	9,75	2,81		

Tablo 30’da görüldüğü gibi girişimciliğe alternatif düşünülen işler, iş ile ilgili gelecek planı ve kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olma durumuna göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olanların puan ortalaması daha yüksektir. Girişimciliğe alternatif düşünülen işlere göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); Hiçbir iş yapmazdım yanıtı verenlerin puanının, diğer, aynı işte ücretli çalışırdım ve memur olurdum yanıtını verenlerden düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 30’da görüldüğü gibi girişimciliğin kişisel imaj ve kendine olan güvene katkısı ve girişimcilik sayesinde gerçekleştirilen hayal veya amaçlara göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 31. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu

Girişimci Olma Nedenleri		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Destek almıyorum	Evet	60	33,85	13,05	$t=-3,449$	0,001
	Hayır	56	40,75	8,07		
Aile desteği alıyorum	Evet	27	39,85	7,64	$t=1,773$	0,081
	Hayır	89	36,37	12,27		
Bakıcı desteği alıyorum	Evet	7	45,57	5,80	$t=3,640$	0,005
	Hayır	109	36,64	11,50		
Eşimden destek alıyorum	Evet	28	40,36	8,34	$t=2,055$	0,044
	Hayır	88	36,17	12,11		
Temizlikçi desteği alıyorum	Evet	20	40,60	8,93	$t=1,772$	0,085
	Hayır	96	36,47	11,79		

Tablo 31’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden destek almıyorum, bakıcı desteği alıyorum ve eşimden destek alıyorum yanıtlarına göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Destek almıyorum ifadesine hayır yanıtı verenlerin, bakıcı ve eş desteği almaya evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 31’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden aile desteği alıyorum ve temizlikçi desteği alıyorum yanıtlarının hiç birisine göre Girişimci Olma Nedenleri puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 32. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar

Girişimci Olma Nedenleri	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Evin bütçesine katkıda bulunma	Evet	96	36,43	t=-2,017	0,051
	Hayır	20	40,80		
Kendine güven	Evet	86	39,43	t=3,374	0,002
	Hayır	30	30,73		
Yaşamdan duyulan memnuniyet	Evet	53	38,08	t=0,772	0,442
	Hayır	63	36,43		
Toplumdaki sosyal statü	Evet	41	40,44	t=2,313	0,023
	Hayır	75	35,40		
Bir işle meşgul olma	Evet	43	36,16	t=-0,735	0,464
	Hayır	73	37,78		
Maddi özgürlük	Evet	81	39,32	t=3,189	0,002
	Hayır	35	32,23		
Başarma duygusu	Evet	87	39,61	t=3,696	0,001
	Hayır	29	29,90		
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	Evet	55	41,89	t=4,615	0,000
	Hayır	61	32,93		

Tablo 32’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendine güven, toplumdaki sosyal statü, maddi özgürlük, başarıma duygusu ve başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek yanıtlarına göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kendine güven, toplumsal sosyal statü, maddi özgürlük, başarıma duygusu ve başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek ifadelerine evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 32’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden evin bütçesine katkıda bulunma, yaşamdan duyulan memnuniyet ve bir işle meşgul olma yanıtlarının hiç birisine göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 33. Girişimci kadınların devletten beklentileri

Girişimci Olma Nedenleri			n	Ölçeği			
				Ort.	SS.	Test	p
Vergi kolaylıkları getirilmesi	Evet	103	36,67	11,81	t=-2,072	0,050	
	Hayır	13	41,23	6,73			
Eğitim olanaklarının sağlanması	Evet	28	40,32	7,73	t=2,114	0,038	
	Hayır	88	36,18	12,24			
Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	Evet	60	41,83	9,07	t=4,946	0,000	
	Hayır	56	32,20	11,66			
Rekabet koşullarının geliştirilmesi	Evet	41	33,76	12,40	t=-2,321	0,023	
	Hayır	75	39,05	10,48			
Teknik destek sağlanması	Evet	41	36,98	10,83	t=-0,143	0,887	
	Hayır	75	37,29	11,81			
Bürokratik işlemlerin azaltılması	Evet	41	41,95	9,90	t=3,482	0,001	
	Hayır	75	34,57	11,42			

Tablo 33’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden eğitim olanaklarının sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, rekabet koşullarının geliştirilmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılması yanıtlarına göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Eğitim olanağı sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılmasına evet yanıtı verenlerin, rekabet koşullarının geliştirilmesine hayır yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 33’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden vergi kolaylıkları getirilmesi, rekabet koşullarının geliştirilmesi ve teknik destek sağlanması yanıtlarının hiç birisine göre Girişimci Olma Nedenleri ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

4.4.6. İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği İle Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek için ölçek; kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve iç geçerliliği olmak üzere 3 farklı yönden incelenmiştir.

4.4.6.1. Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular

Geçerlik ve güvenilirliği incelenen İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği için kapsam geçerliliğini sağlamaya yönelik bir değerlendirme için 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerine göre, Davis tekniği kullanılarak kapsam geçerliliği değerlendirilen İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait maddelerin KGİ skorları Tablo 34’de görülmektedir.

Tablo 34. İşletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçek maddelerine ait KGİ skorları

Maddeler	4	3	2	1	KGİ Skoru
1. İşletmemi kurarken ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşadım.	6	3	1	0	0,8
2. İşletmemi kurarken bilgi eksikliği ve tecrübesizliğimden dolayı sorunlar yaşadım.	7	3	0	0	0,9
3. İşletmemi kurarken toplumun olumsuz bakışı, önyargılı tutumları nedeniyle sorunlar yaşadım.	8	0	0	0	1
4. İşletmemi kurarken sermaye temininde sorunlar yaşadım.	8	0	0	0	1
5. İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşadım.	7	3	0	0	0,9
6. İşletmemi kurarken yer temininde sorunlar yaşadım.	6	3	1	0	0,8
7. İşletmemi kurarken personel teminiyle alakalı sorunlar yaşadım.	8	0	0	0	1
8. İşletmemi kurarken yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.	8	0	0	0	1

Girişimci Olma Nedenleri Ölçeğine ait tüm maddelerin KGİ skorları 0,8 ile 1,0 arasında değişiklik göstermektedir. Bu nedenle kapsam/içerik geçerliliği yönünden herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır (Tablo 34).

4.4.6.2. Yapı geçerliliğine yönelik bulgular

Kapsam geçerliliği sonrasında, çalışmada daha net bulgular elde edebilmek için İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek üzere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinden önce örneklem yeterliliği ve verinin faktör analizine uygunluğu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's testleri uygulanmıştır.

Tablo 35. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri

KMO	0,731
Bartlett	$\chi^2=370,170$, $p=0.000$

Tablo 35’de görüldüğü üzere, KMO değeri 0,731 olarak saptama yapılmıştır. Bu değer temel bileşenlerin analizi için uygun olduğu sonucunu göstermektedir. Aynı şekilde Bartlett testi sonuçları da ($\chi^2 = 370,170$, $p = 0.000$) verinin birbiri ile ilişkili olduğunu ve faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin maddeleri, faktör yükleri ve açıklanan varyansı Tablo 35’de sunulmuştur.

Tablo 36. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri

Madde No	Maddeler	Faktör Yüğü
1.	İşletmemi kurarken ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşadım.	0,675
2.	İşletmemi kurarken bilgi eksikliği ve tecrübesizliğimden dolayı sorunlar yaşadım.	0,513
3.	İşletmemi kurarken toplumun olumsuz bakışı, önyargılı tutumları nedeniyle sorunlar yaşadım.	0,741
4.	İşletmemi kurarken sermaye temininde sorunlar yaşadım.	0,600
5.	İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşadım.	0,730

Tablo 36'nın devamı

4.	İşletmemi kurarken sermaye temininde sorunlar yaşadım.	0,600
5.	İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşadım.	0,730
6.	İşletmemi kurarken yer temininde sorunlar yaşadım.	0,731
7.	İşletmemi kurarken personel teminiyle alakalı sorunlar yaşadım.	0,785
8.	İşletmemi kurarken yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.	0,699
Toplam Açıklanan Varyans (%)		47,502

Tablo 36 incelendiğinde, ölçeğe ait bütün maddelerin faktör yükleri 0.40'ın üzerindedir ve toplam açıklanan varyans %47,502'dir. Bu nedenle bu aşamada ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

4.4.6.3. iç geçerliliğe yönelik bulgular

Tablo 37'de İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait madde ortalamaları, madde toplam korelasyonları, madde silinirse Cronbach α katsayıları sunulmuştur.

Tablo 37. İşletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları

Madde No	Maddeler	n	Ort.	SS.	Madde toplam korelasyonu	Madde silinirse Cronbach α
1.	İşletmemi kurarken ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşadım.	116	1,41	0,72	0,569	0,816
2.	İşletmemi kurarken bilgi eksikliği ve tecrübesizliğimden dolayı sorunlar yaşadım.	116	1,91	1,22	0,417	0,828
3.	İşletmemi kurarken toplumun olumsuz bakışı, önyargılı tutumları nedeniyle sorunlar yaşadım.	116	1,77	1,21	0,604	0,803
4.	İşletmemi kurarken sermaye temininde sorunlar yaşadım.	116	2,30	1,43	0,492	0,822

Tablo 37'nin devamı

5.	İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşadım.	116	2,21	1,43	0,597	0,805
6.	İşletmemi kurarken yer temininde sorunlar yaşadım.	116	1,72	1,05	0,617	0,804
7.	İşletmemi kurarken personel teminiyle alakalı sorunlar yaşadım.	116	2,02	1,35	0,679	0,792
8.	İşletmemi kurarken yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.	116	1,61	1,08	0,571	0,809
Cronbach α						0,830

Tablo 37'de görüldüğü gibi İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği Cronbach α katsayısı 0.830 olarak saptanmıştır. Ölçeğin tüm maddelerine yönelik madde toplam korelasyonları pozitif değerlidir ve hiçbir maddenin silinmesi ölçek Cronbach α katsayısında önemli bir yükselmeye sebep olmamaktadır. Bu nedenle bu aşamada da ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinden alınan min, max ve ortalama puanların dağılımı Tablo 38'de sunulmuştur.

Tablo 38. İşletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeğinden alınan puanların dağılımları

	n	Min	Max	Ort.	SS
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği Puanı	116	8	40	16,95	6,53

Tablo 38'de görüldüğü gibi katılımcılar, İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinden $16,95 \pm 6,53$ puan alınmıştır.

Tablo 39. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar			n	Ölçeği		
				Ort.	SS.	Test
Eğitim Durumu	İlköğretim	30	13,83	6,39	F=2,067	0,131
	Orta öğretim	39	14,03	6,91		
	Üniversite	47	16,43	6,14		
Medeni Durum	Evli	101	14,70	6,46	t=-1,050	0,296
	Bekâr	15	16,60	7,02		
İşletmenin Hukuki Yapısı	Şahıs şirketi	66	13,76	6,30	F=4,569	0,126
	Limited şirket	44	17,16	6,40		
	Anonim şirket	6	11,83	6,34		
İşletmenizin Faaliyet Gösterdiği Sektör	Hizmet	44	13,11	5,98	F=1,794	0,120
	İmalat	14	17,36	5,81		
	İnşaat	12	14,83	5,04		
	Konaklama ve yiyecek hizmetleri	9	18,78	5,52		
	Toptan ve perakende ticareti	29	15,17	7,96		
	Diğer	8	15,88	6,06		
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar			n	Ölçeği		
				Ort.	SS.	Test
İşletmenin Sermaye Miktarı	15.000 ve altı	30	16,83	7,45	F=2,132	0,067
	15.001-30.000	17	13,53	5,33		
	30.001-45.000	18	15,11	5,03		
	45.001-60.000	14	15,29	6,17		
	60.001-75.000	5	20,40	7,16		
	75.001 ve üzeri	32	12,84	6,42		
Aylık Kazanç Ortalama	1.500 ve altı	11	16,64	8,87	F=0,848	0,498
	1.501-3.000	19	14,79	6,17		
	3.001-4.500	16	12,63	4,59		
	4.5001-6.000	21	14,43	6,65		
	6.000 ve üzeri	49	15,61	6,59		

Tablo 39’da görüldüğü gibi, eğitim durumu, medeni durum, işletmenin hukuki yapısı, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör, işletmenin sermaye miktarı, aylık ortalama kazanç durumuna göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 40. Çeşitli özellikler ile işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçek puanı arasındaki ilişkinin incelenmesi

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar		Ölçek Puanı
Yaş	r	-0,141
	p	0,131
	n	116
Çocuk Sayısı	r	-0,157
	p	0,092
	n	116
Çalışan Kişi Sayısı	r	-0,083
	p	0,375
	n	116
İşletmenin Faaliyet Süresi	r	-0,137
	p	0,144
	n	116

Tablo 40’da görüldüğü gibi, yaş, çocuk sayısı, çalışan kişi sayısı ve işletmenin faaliyet süresi ile İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Tablo 41. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
İş Kurmadan Önceki Uğraş	İş arıyordum/işsizdim	6	17,17	7,55	F=2,041	0,066
	Aynı işi evde yapıyordum	8	17,63	6,95		
	Başka bir işte çalışıyordum	27	16,44	6,27		
	Eğitim/öğretime devam ediyordum	7	18,14	4,56		
	Ev işleriyle meşguldüm	16	13,69	6,02		
	Emekliydim	49	13,06	6,51		
	Diğer	3	20,00	5,57		
	Evet, var	40	17,58	5,24		
Ailede Girişimcilik	Hayır, yok	76	13,57	6,74	t=3,273	0,001
	Hayır	104	14,23	6,27		

Tablo 41' in devamı

Ailede Girişimcilik	Evet, var	40	17,58	5,24	t=3,273	0,001
	Hayır, yok	76	13,57	6,74		
Girişimcilikte Model Seçimi	Aile fertlerindeki girişimcileri	39	14,62	4,98	F=2,514	0,062
	Arkadaş ve çevremdeki girişimcileri	6	16,00	4,56		
	Başarılı kadın girişimcileri	12	19,58	7,46		
	Rol model yok	59	14,12	7,11		
Annenin Durumu	Hayatı boyunca hiç çalışmadı	101	14,50	6,72	F=1,994	0,141
	Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor	7	18,71	5,47		
	Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor	8	17,38	2,62		
Mesleki Süresi	Deneyimim yok	40	18,88	7,00	F=9,273	0,000
	0-2 yıl	10	14,60	4,60		
	3-5 yıl	7	12,43	3,95		
	5 yıldan daha fazla	59	12,64	5,47		
Girişimcilik İçin Eş ve/veya Aileyi İkna Etme Durumu						
	Evet	12	21,17	5,56	t=3,668	0,000

Tablo 41'de görüldüğü gibi, ailede girişimci varlığı, mesleki deneyim süresi ve girişimcilik için eş ve/veya aileyi ikna etmek zorunda kalma durumuna göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Ailede girişimci olanların ve eş/aileyi ikna etmek zorunda kalanların puan ortalaması daha yüksektir. Mesleki deneyim süresine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); deneyimi olmayanların puanlarının, 0-2, 3-5 ve 5 yıldan fazla deneyimi olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 41'de görüldüğü gibi, iş kurmadan önceki uğraş, girişimcilikte rol model seçimi ve annenin çalışma durumuna göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 42. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu

İşletme Sorunlar	Kurarken	Karşılaşılan	n	Ölçeği			
				Ort.	SS.	Test	p
Meslek edindirme programları ile		Evet	14	16,14	4,69	t=0,728	0,468
		Hayır	102	14,78	6,75		
Örgün ve yaygın eğitim yoluyla		Evet	9	14,67	5,32	t=-0,134	0,894
		Hayır	107	14,97	6,64		
İş hayatından		Evet	75	14,97	6,53	t=0,056	0,956
		Hayır	41	14,90	6,61		
Aileden		Evet	38	15,03	6,35	t=0,089	0,929
		Hayır	78	14,91	6,66		

Tablo 42’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu” olarak cevapladığı ifadelerden meslek edindirme programları ile, örgün ve yaygın eğitim yoluyla, iş hayatından ve aileden yanıtlarının hiç birisine göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 43. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Hiç kimseden destek görmedim	Evet	18	14,61	8,98	t=-0,181	0,858
	Hayır	98	15,01	6,03		
Eşimden	Evet	79	15,13	5,98	t=0,428	0,669
	Hayır	37	14,57	7,64		
Anne ve babamdan	Evet	34	16,82	5,07	t=2,018	0,046
	Hayır	82	14,17	6,93		
Çocuklarımdan	Evet	13	13,77	6,21	t=-0,689	0,492
	Hayır	103	15,10	6,58		
Yakın çevre ve arkadaşlarımdan	Evet	14	15,50	5,32	t=0,336	0,738
	Hayır	102	14,87	6,70		
Sivil kuruluşları veya kadın örgütlerinden*	Evet	1	23,00	-	-	-
	Hayır	115	14,88	6,51		
Kamu kurum ve kuruluşlarından	Evet	23	16,48	4,61	t=1,593	0,118
	Hayır	93	14,57	6,89		

*Gruplar arası dağılımın az olması sebebi ile analize dahil edilmemiştir.

Tablo 43’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Görüldüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden Hiç kimseden destek görmedim, Eşimden, Anne ve babamdan, Çocuklarımdan, Yakın çevre ve arkadaşlarımdan ve Kamu kurum ve kuruluşlarından yanıtlarının hiç birisine göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 44. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar			Ölçeği			
			n	Ort.	SS.	Test p
Kendi birikimim	Evet		76	13,32	6,23	t=3,939 0,000
	Hayır		40	18,05	6,01	
Ailemden borç aldım	Evet		26	14,92	5,43	t=-0,025 0,980
	Hayır		90	14,96	6,84	
Çevremden borç aldım	Evet		5	17,80	7,63	t=0,998 0,320
	Hayır		111	14,82	6,49	
Ortak buldum	Evet		9	20,78	3,73	t=2,875 0,005
	Hayır		107	14,46	6,49	
Banka kredisi kullandım	Evet		35	13,29	6,67	t=-1,821 0,071
	Hayır		81	15,67	6,38	
Devlet desteği aldım	Evet		33	14,58	5,27	t=-0,386 0,700
	Hayır		83	15,10	6,99	

Tablo 44’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendi birikimim ve ortak buldum yanıtlarına göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kendi birikimim ifadesine hayır, ortak buldum ifadesine evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 44’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden ailemden borç aldım, çevremden borç aldım, banka kredisi kullandım ve devlet desteği aldım yanıtlarının hiç birisine göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 45. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre işletme kurarken karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Girişimciliğe Alternatif Düşünülen İşler	Hiçbir İş Yapmazdım	33	11,85	4,54	F=5,310	0,001
	Farklı işte ücretli çalışırdım	27	14,37	6,66		
	Diğer	25	19,16	7,35		
	Aynı işte ücretli çalışırdım	17	15,94	5,80		
	Memur olurdum	14	14,64	5,99		
İş ile ilgili Gelecek Planı	İşi bırakmayı düşünüyorum	2	14,00	1,41	F=7,143	0,000
	İşimde mevcut durumu devam ettireceğim	41	13,00	5,60		
	Büyümeyi hedefliyorum	66	15,12	5,97		
	Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum	5	27,80	7,98		
	Küçülmeyi düşünüyorum	2	18,00	8,49		
Kadınlarla İlgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Durumu	Evet	15	16,80	5,72	t=1,179	0,241
	Hayır	101	14,67	6,62		
Girişimciliğin Kişisel İmaj ve Kendine Olan Güvene Katkısı	Evet, İyi yönde gelişti	111	14,84	6,62	t=-0,857	0,393
	Herhangi bir değişiklik olmadı	5	17,40	3,78		
Girişimcilik Sayesinde Gerçekleştirilen Hayal veya Amaçlar	Aileye maddi manevi destek sağlamak	17	15,12	6,22	F=1,235	0,294
	Bağımsızlığı kazanarak, kendi ayakları üzerinde durabilmek	44	15,36	6,93		
	Başkalarına maddi manevi destek olmak	3	18,67	10,07		
	Ev, araba, tatil gibi hayalleri gerçekleştirmek	8	11,88	4,55		
	İşimi büyütmek	19	13,00	5,65		
	İstihdam yaratmak	13	17,85	7,08		
	Herhangi bir hayal gerçekleştirmedim	12	14,25	5,89		

Tablo 45’de görüldüğü gibi girişimciliğe alternatif düşünülen işler ve iş ile ilgili gelecek planına göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Girişimciliğe alternatif düşünülen işlere göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); hiçbir iş yapmazdım diyenlerin puanlarının, diğer, aynı işte ücretli çalışırdım ve memur olurdum cevabını verenlerden düşük olduğu belirlenmiştir.

İş ile ilgili gelecek planına göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); farklı sektöre girmeyi düşünüyorum cevabını verenlerin puanlarının, büyümeyi hedefliyorum ve küçülmeyi düşünüyorum yanıtını verenlerden yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 45’de görüldüğü gibi kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olma durumu, girişimciliğin kişisel imaj ve kendine olan güvene katkısı ve girişimcilik sayesinde gerçekleştirilen hayal veya amaçlara göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 46. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu

İşletme Sorunlar	Kurarken	Karşılaşılan	n	Ölçeği			
				Ort.	SS.	Test	p
Destek almıyorum	Evet		60	13,30	6,91	t=-2,904	0,004
	Hayır		56	16,71	5,64		
Aile desteği alıyorum	Evet		27	16,96	4,25	t=2,381	0,020
	Hayır		89	14,34	6,98		
Bakıcı alıyorum	desteği	Evet	7	15,43	8,60	t=,200	0,842
		Hayır	109	14,92	6,42		
Eşimden alıyorum	destek	Evet	28	17,50	5,48	t=2,424	0,017
		Hayır	88	14,14	6,65		
Temizlikçi alıyorum	desteği	Evet	20	17,30	5,09	t=1,787	0,077
		Hayır	96	14,46	6,71		

Tablo 46’da görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden destek almıyorum, aile desteği alıyorum ve eşimden destek alıyorum yanıtlarına göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Destek almıyorum ifadesine hayır, aile desteği ve eş desteği alıyorum ifadelerine evet yanıtı verenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 46’da görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden bakıcı desteği alıyorum ve temizlikçi desteği alıyorum yanıtlarının hiç birisine göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 47. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Evin bütçesine katkıda bulunma	Evet	96	14,21	6,45	$t=-2,749$ 0,007
	Hayır	20	18,50	5,84	
Kendine güven	Evet	86	15,41	6,64	$t=1,285$ 0,202
	Hayır	30	13,63	6,12	
Yaşamdan duyulan memnuniyet	Evet	53	14,04	6,86	$t=-1,383$ 0,169
	Hayır	63	15,71	6,19	
Toplumdaki sosyal statü	Evet	41	14,07	6,37	$t=-1,068$ 0,288
	Hayır	75	15,43	6,61	
Bir işle meşgul olma	Evet	43	14,44	6,16	$t=-0,639$ 0,524
	Hayır	73	15,25	6,76	
Maddi özgürlük	Evet	81	14,95	6,63	$t=0,006$ 0,995
	Hayır	35	14,94	6,38	
Başarma duygusu	Evet	87	15,21	6,14	$t=0,737$ 0,462
	Hayır	29	14,17	7,66	
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	Evet	55	16,84	7,47	$t=3,004$ 0,003
	Hayır	61	13,25	5,04	

Tablo 47’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden evin bütçesine katkıda bulunma ve başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek yanıtlarına göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Evin bütçe kullanmasına hayır, başkalarına istihdam olanağı sağlamak ifadesine evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 47’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendine güven, yaşamdan duyulan memnuniyet, toplumdaki sosyal statü, bir işle meşgul olma, maddi özgürlük

ve başarıma duygusu yanıtlarının hiç birisine göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 48. Girişimci kadınların devletten beklentileri

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Vergi kolaylıkları getirilmesi	Evet	103	14,56	$t=-1,806$	0,074
	Hayır	13	18,00		
Eğitim olanaklarının sağlanması	Evet	28	17,29	$t=2,211$	0,029
	Hayır	88	14,20		
Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	Evet	60	17,60	$t=4,972$	0,000
	Hayır	56	12,11		
Rekabet koşullarının geliştirilmesi	Evet	41	12,95	$t=-2,490$	0,014
	Hayır	75	16,04		
Teknik destek sağlanması	Evet	41	14,63	$t=-0,382$	0,703
	Hayır	75	15,12		
Bürokratik işlemlerin azaltılması	Evet	41	17,59	$t=3,356$	0,001
	Hayır	75	13,51		

Tablo 48’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden eğitim olanaklarının sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi, rekabet koşullarının geliştirilmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılması yanıtlarına göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Eğitim olanağı sağlanması, kredi olanaklarının iyileştirilmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılması ifadelerine evet, rekabet koşullarının geliştirilmesi ifadesine hayır yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 48’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden vergi kolaylıkları getirilmesi ve teknik destek sağlanması yanıtlarının hiç birisine göre İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

4.4.7. Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada İşletme Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek için ölçek; kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve iç geçerliliği olmak üzere 3 farklı yönden incelenmiştir.

4.4.7.1.Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular

Geçerlik ve güvenirliliği incelenen Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği için kapsam geçerliliğini sağlamaya yönelik bir değerlendirme için 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerine göre, Davis tekniği kullanılarak kapsam geçerliliği değerlendirilen Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait maddelerin KGİ skorları Tablo 49’da görülmektedir.

Tablo 49. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçek maddelerine ait KGİ skorları

Maddeler	4	3	2	1	KGİ Skoru
1. Yeteri kadar deneyime sahip olmamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.	8	0	0	0	1
2. Ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.	8	0	0	0	1
3. Tedarikçi ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.	7	3	0	0	0,9
4. Müşteri ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.	8	0	0	0	1
5. Borç ödemeleri nedeniyle sorunlar yaşıyorum.	8	0	0	0	1
6. Uygun krediye ulaşamamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.	8	0	0	0	1
7. Bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.	7	3	0	0	0,9
8. Çalışanların üzerinde otorite kurmakta sorunlar yaşıyorum.	7	3	0	0	0,9
9. Pazardaki erkek hâkimiyetinden dolayı sorunlar yaşıyorum.	8	0	0	0	1
10. Rekabete dayalı sorunlar yaşıyorum.	7	3	0	0	0,9
11. Yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.	8	0	0	0	1

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait tüm maddelerin KGI skorları 0,8-1,00 arasında değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla kapsam/içerik geçerliliği yönünden herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır (Tablo 49).

4.4.7.2. *Yapı geçerliliğine yönelik bulgular*

Kapsam geçerliliği sonrasında, çalışmada daha net bulgular elde edebilmek için Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek üzere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinden önce örneklem yeterliliği ve verinin faktör analizine uygunluğu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's testleri uygulanmıştır.

Tablo 50. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri

KMO	0.780
Bartlett	$\chi^2=624,051$, $p=0.000$

Tablo 50'de görüldüğü gibi, KMO değeri 0,780 olarak saptanmıştır ve bu değer temel bileşenler analizi için uygunluğu göstermektedir. Benzer şekilde Bartlett testi sonuçları da ($\chi^2 = 624,051$, $p = 0.000$) verinin birbiri ile ilişki gösterdiği ve faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin maddeleri, faktör yükleri ve açıklanan varyansı Tablo 51'de sunulmuştur.

Tablo 51. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları

Madde No	Maddeler	Faktör Yüğü
1.	Yeteri kadar deneyime sahip olmamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.	0,739
2.	Ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.	0,776
3.	Tedarikçi ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.	0,701
4.	Müşteri ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.	0,621
5.	Borç ödemeleri nedeniyle sorunlar yaşıyorum.	0,489
6.	Uygun krediye ulaşamamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.	0,614
7.	Bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.	0,684
8.	Çalışanların üzerinde otorite kurmakta sorunlar yaşıyorum.	0,773
9.	Pazardaki erkek hâkimiyetinden dolayı sorunlar yaşıyorum.	0,742
10.	Rekabete dayalı sorunlar yaşıyorum.	0,641
11.	Yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.	0,686
Toplam Açıklanan Varyans (%)		46,732

Tablo 51’de incelendiğinde, ölçeğe ait bütün maddelerin faktör yükleri 0.40’ın üzerindedir ve toplam açıklanan varyans %46,732’dir. Bu nedenle bu aşamada ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

4.4.7.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular

Tablo 52’de Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait madde ortalamaları, madde toplam korelasyonları, madde silinirse Cronbach α katsayıları sunulmuştur.

Tablo 52. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları

Madde No	Maddeler	n	Ort.	SS.	Madde toplam korelasyonu	Madde silinirse Cronbach α
1.	Yeteri kadar deneyime sahip olmamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.	116	1,60	0,91	0,650	0,853
2.	Ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.	116	1,41	0,78	0,682	0,853
3.	Tedarikçi ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.	116	1,83	1,23	0,622	0,852
4.	Müşteri ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.	116	1,73	1,18	0,531	0,859
5.	Borç ödemeleri nedeniyle sorunlar yaşıyorum.	116	2,41	1,51	0,441	0,870
6.	Uygun krediye ulaşamamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.	116	2,12	1,48	0,564	0,858
7.	Bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.	116	2,08	1,37	0,598	0,855
8.	Çalışanların üzerinde otorite kurmakta sorunlar yaşıyorum.	116	1,50	0,92	0,663	0,852
9.	Pazardaki erkek hâkimiyetinden dolayı sorunlar yaşıyorum.	116	1,50	0,90	0,636	0,854
10.	Rekabete dayalı sorunlar yaşıyorum.	116	1,99	1,30	0,564	0,857
11.	Yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.	116	1,48	0,96	0,548	0,858
Cronbach α						0,868

Tablo 52’de görüldüğü gibi Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği Cronbach α katsayısı 0,868 olarak saptanmıştır. Ölçeğin tüm maddelerine yönelik madde toplam korelasyonları pozitif değerlidir. Herhangi bir maddenin silinmesi ölçek Cronbach α katsayısında önemli bir yükselmeye sebep olmamaktadır. Bu nedenle bu aşamada da ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinden alınan minimum (min), maximum (max) ve ortalama puanların dağılımı Tablo 53’de sunulmuştur.

Tablo 53. Faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeğinden alınan puanların dağılımları

	n	Min	Max	Ort.	SS
Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği Puanı	116	11	47	19,66	8,42

Tablo 53’de görüldüğü gibi katılımcılar, Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinden $19,66 \pm 8,42$ puan alınmıştır.

Tablo 54. Girişimci kadınların demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar			n	Ölçeği		
				Ort.	SS.	Test
Eğitim Durumu	İlköğretim	30	18,53	8,67	F=1,107	0,334
	Orta öğretim	39	18,85	8,57		
	Üniversite	47	21,06	8,10		
Medeni Durum	Evli	101	19,50	8,46	t=-0,559	0,578
	Bekâr	15	20,80	8,34		
İşletmenin Hukuki Yapısı	Şahıs şirketi	66	18,15	7,83	F=3,004	0,054
	Limited şirket	44	22,07	8,40		
	Anonim şirket	6	18,67	11,98		
İşletmenizin Faaliyet Gösterdiği Sektör	Hizmet	44	17,00	6,79	F=2,254	0,054
	İmalat	14	21,57	8,64		
	İnşaat	12	24,75	8,90		
	Konaklama ve yiyecek hizmetleri	9	22,67	7,75		
	Toptan ve perakende ticareti	29	19,86	10,09		
	Diğer	8	19,25	5,80		
Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar			n	Ölçeği		
				Ort.	SS.	Test
İşletmenin Sermaye Miktarı	15.000 ve altı	30	22,77	9,52	F=2,325	0,048
	15.001-30.000	17	17,65	8,02		
	30.001-45.000	18	19,83	7,93		
	45.001-60.000	14	19,43	8,46		
	60.001-75.000	5	25,60	7,70		
	75.001 ve üzeri	32	16,91	6,90		

Tablo 54'ün devamı

Aylık Kazanç	Ortalama	1.500 ve altı	11	19,91	11,80	F=0,453 0,770
		1.501-3.000	19	19,16	10,20	
		3.001-4.500	16	17,31	5,03	
		4.5001-6.000	21	19,76	7,37	
		6.000 ve üzeri	49	20,53	8,27	

Tablo 54'de görüldüğü gibi, işletmenin sermaye miktarına göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); 75.001 ve üzeri sermaye kullananların puanlarının, 15.001-30.000-60.001-75.000 arasında sermaye kullananlardan düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 54'de görüldüğü gibi, eğitim durumu, medeni durum, işletmenin hukuki yapısı, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör, aylık ortalama kazanç durumuna göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 55. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar		Ölçek Puanı
Yaş	r	-0,091
	p	0,334
	n	116
Çocuk Sayısı	r	-0,110
	p	0,240
	n	116
Çalışan Kişi Sayısı	r	-0,083
	p	0,376
	n	116
İşletmenin Faaliyet Süresi	r	-0,138
	p	0,139
	n	116

Tablo 55’de görüldüğü gibi, yaş, çocuk sayısı, çalışan kişi sayısı ve işletmenin faaliyet süresi ile Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Kadın Girişimcilerin İş Hayatına Başlamalarına İlişkin Bilgilerine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 56’da sunulmuştur.

Tablo 56. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
İş Kurmadan Önceki Uğraş	İş arıyordum/işsizdim	6	18,50	6,53	F=1,895	0,088
	Aynı işi evde yapıyordum	8	21,75	11,54		
	Başka bir işte çalışıyordum	27	22,96	9,11		
	Eğitim/öğretime devam ediyordum	7	23,14	6,20		
	Ev işleriyle meşguldüm	16	15,94	4,96		
	Emekliydim	49	18,20	8,24		
	Diğer	3	22,33	10,50		
Ailede Girişimcilik	Evet, var	40	22,30	7,31	t=2,503	0,014
	Hayır, yok	76	18,28	8,67		
Girişimcilikte Model Seçimi	Rol Aile fertlerindeki girişimcileri	39	19,15	7,25	F=1,485	0,222
	Arkadaş ve çevremdeki girişimcileri	6	16,67	5,16		
	Başarılı kadın girişimcileri	12	24,17	10,84		
	Rol model yok	59	19,39	8,72		
Annenin Durumu	Çalışma Hayatı boyunca hiç çalışmadı	101	19,53	8,64	F=0,472	0,625
	Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor	7	22,57	9,05		
	Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor	8	18,75	4,10		

Tablo 56'ın devamı

	Deneyimim yok	40	24,80	9,00
Mesleki Deneyim Süresi	0-2 yıl	10	20,60	6,22
	3-5 yıl	7	17,14	7,56
	5 yıldan daha fazla	59	16,32	6,61
Girişimcilik İçin Eş ve/veya Aileyi İkna Etme Durumu	Evet	12	23,58	11,01
	Hayır	104	19,21	8,01

Tablo 56'da görüldüğü gibi, ailede girişimci varlığı ve mesleki deneyim süresine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Ailesinde girişimci olanların puan ortalaması daha yüksektir. Mesleki deneyim süresine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); deneyimi olmayanların puanlarının, 3-5 yıl arası ve 5 yıldan fazla deneyimi olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 56'da görüldüğü gibi, iş kurmadan önceki uğraş, girişimcilikte rol model seçimi, annenin çalışma durumu ve girişimcilik için eş ve/veya aileyi ikna etmek zorunda kalma durumuna göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 57. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Meslek edindirme programları ile (Kurs, eğitim vb.)	Evet	14	21,14	8,76	t=0,700	0,486
	Hayır	102	19,46	8,39		
Örgün ve yaygın eğitim yoluyla	Evet	9	19,67	7,38	t=0,001	0,999
	Hayır	107	19,66	8,53		
İş hayatından	Evet	75	19,71	8,57	t=0,074	0,941
	Hayır	41	19,59	8,23		
Aileden	Evet	38	20,53	8,09	t=0,769	0,444
	Hayır	78	19,24	8,59		

Tablo 57'de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin "Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu" olarak cevapladığı ifadelerden meslek edindirme programları ile, örgün ve yaygın

eğitim yoluyla, iş hayatından ve aileden yanıtlarının hiç birisine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 58. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek görüldüğü

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar			Ölçeği			
			n	Ort.	SS.	Test
Hiç kimseden destek görmedim	Evet	18	19,72	9,06	t=0,032	0,975
	Hayır	98	19,65	8,34		
Eşimden	Evet	79	19,39	8,39	t=-0,506	0,614
	Hayır	37	20,24	8,56		
Anne ve babamdan	Evet	34	20,97	6,69	t=1,217	0,227
	Hayır	82	19,12	9,02		
Çocuklarımdan	Evet	13	17,77	8,80	t=-0,860	0,391
	Hayır	103	19,90	8,38		
Yakın çevre ve arkadaşlarımdan	Evet	14	18,79	7,37	t=-0,415	0,679
	Hayır	102	19,78	8,58		
Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden*	Evet	1	40,00	-	-	-
	Hayır	115	19,49	8,23		
Kamu kurum ve kuruluşlarından	Evet	23	18,91	6,22	t=-0,476	0,635
	Hayır	93	19,85	8,90		

*Gruplar arası dağılımın az olması sebebi ile analize dahil edilmemiştir.

Tablo 58’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Görüldüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden hiç kimseden destek görmedim, eşimden, anne ve babamdan, çocuklarımdan, yakın çevre ve arkadaşlarımdan ve kamu kurum ve kuruluşlarından yanıtlarının hiç birisine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 59. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Kendi birikimim	Evet	76	17,58	7,56	t=-3,897	0,000
	Hayır	40	23,63	8,63		
Ailemden borç aldım	Evet	26	17,81	6,99	t=-1,280	0,203
	Hayır	90	20,20	8,75		
Çevremden borç aldım	Evet	5	27,60	12,10	t=2,191	0,031
	Hayır	111	19,31	8,11		
Ortak buldum	Evet	9	29,22	9,55	t=3,742	0,000
	Hayır	107	18,86	7,85		
Banka kredisi kullandım	Evet	35	18,66	8,41	t=-0,846	0,400
	Hayır	81	20,10	8,44		
Devlet desteği aldım	Evet	33	17,42	6,13	t=-1,825	0,071
	Hayır	83	20,55	9,05		

Tablo 59’da görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendi birikimim, çevremden borç aldım ve ortak buldum yanıtlarına göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kendi birikimim ifadesine hayır, çevremden borç aldım ve ortak buldum ifadelerine evet yanıtı verenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 59’da görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden ailemden borç aldım, banka kredisi kullandım ve devlet desteği aldım yanıtlarının hiç birisine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 60. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre faaliyet sonrası karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Girişimciliğe Alternatif Düşünülen İşler	Hiçbir İş Yapmazdım	33	16,73	7,34	F=2,053	0,092
	Farklı işte ücretli çalışırdım	27	20,26	9,37		
	Diğer	25	22,92	9,80		
	Aynı işte ücretli çalışırdım	17	19,41	5,67		
	Memur olurdum	14	19,93	7,66		
İş ile ilgili Gelecek Planı	İşi bırakmayı düşünüyorum	2	12,50	2,12	F=5,480	0,000
	İşimde mevcut durumu devam ettireceğim	41	18,49	7,67		
	Büyümeyi hedefliyorum	66	19,26	7,67		
	Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum	5	33,80	9,20		
	Küçülmeyi düşünüyorum	2	29,00	16,97		
Kadınlarla ilgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Durumu	Evet	15	22,20	9,29	t=1,254	0,213
	Hayır	101	19,29	8,26		
Girişimciliğin Kişisel İmaj ve Kendine Olan Güvene Katkısı	Evet, İyi yönde gelişti	111	19,74	8,49	t=0,450	0,653
	Herhangi bir değişiklik olmadı	5	18,00	7,11		
Girişimcilik Sayesinde Gerçekleştirilen Hayal veya Amaçlar	Aileye maddi manevi destek sağlamak	17	19,41	7,48	F=2,486	0,027
	Bağımsızlığı kazanarak, kendi ayakları üzerinde durabilmek	44	20,68	8,18		
	Başkalarına maddi manevi destek olmak	3	27,00	12,00		
	Ev, araba, tatil gibi hayalleri gerçekleştirmek	8	13,13	3,18		
	İşimi büyütmek	19	16,05	6,15		
	İstihdam yaratmak	13	23,31	9,81		
	Herhangi bir hayal gerçekleştirmedim	12	20,58	10,43		

Tablo 60’da görüldüğü gibi iş ile ilgili gelecek planı ve girişimcilik sayesinde gerçekleştirilen hayal veya amaçlara göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p>0,05$).

İş ile ilgili gelecek planına göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); farklı sektöre girmeyi düşünüyorum yanıtı verenlerin puanlarının, işi bırakmayı düşünüyorum, işimde mevcut durumu devam ettireceğim ve büyümeyi hedefliyorum yanıtını verenlerden yüksek olduğu belirlenmiştir.

Girişimcilik sayesinde gerçekleştirilen hayal veya amaçlara göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); işimi büyütmek yanıtı verenlerin puanlarının, bağımsızlığı kazanarak, kendi ayakları üzerinde durabilmek, başkalarına maddi manevi destek olmak, işimi büyütmek ve istihdam yaratmak yanıtını verenlerden düşük, ev, araba, tatil gibi hayalleri gerçekleştirmek yanıtını verenlerden yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 60’da görüldüğü gibi girişimciliğe alternatif düşünülen işler, iş ile ilgili gelecek planı, kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olma durumu, girişimciliğin kişisel imaj ve kendine olan güvene katkısı ve girişimcilik sayesinde gerçekleştirilen hayal veya amaçlara göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 61. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Destek almıyorum	Evet	60	18,00	8,17	t=-2,242	0,027
	Hayır	56	21,45	8,38		
Aile desteği alıyorum	Evet	27	21,85	8,35	t=1,551	0,124
	Hayır	89	19,00	8,37		
Bakıcı desteği alıyorum	Evet	7	20,14	10,51	t=0,155	0,877
	Hayır	109	19,63	8,32		
Eşimden destek alıyorum	Evet	28	20,75	7,28	t=0,783	0,435
	Hayır	88	19,32	8,76		
Temizlikçi desteği alıyorum	Evet	20	21,70	7,45	t=1,191	0,236
	Hayır	96	19,24	8,58		

Tablo 61’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden destek almıyorduma verilen yanıtla göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Hayır yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 61’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden aile desteği alıyorum, bakıcı desteği alıyorum, eşimden destek alıyorum ve temizlikçi desteği alıyorum yanıtlarının hiç birisine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 62. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Evin bütçesine katkıda bulunma	Evet	96	18,95	8,39	t=-2,034	0,044
	Hayır	20	23,10	7,86		
Kendine güven	Evet	86	19,66	8,24	t=-0,002	0,998
	Hayır	30	19,67	9,05		
Yaşamdan duyulan memnuniyet	Evet	53	18,91	7,66	t=-0,889	0,376
	Hayır	63	20,30	9,02		
Toplumdaki sosyal statü	Evet	41	18,51	7,79	t=-1,090	0,278
	Hayır	75	20,29	8,73		
Bir işle meşgul olma	Evet	43	19,91	8,34	t=0,238	0,812
	Hayır	73	19,52	8,52		
Maddi özgürlük	Evet	81	19,09	8,12	t=-1,125	0,263
	Hayır	35	21,00	9,06		
Başarma duygusu	Evet	87	19,55	8,13	t=-0,247	0,805
	Hayır	29	20,00	9,37		
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	Evet	55	21,45	9,66	t=2,174	0,032
	Hayır	61	18,05	6,80		

Tablo 62’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden evin bütçesine katkıda bulunma ve başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek yanıtlarına göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Evin

bütçesine katkıda bulunma ifadesine hayır, başkalarına istihdam olanağı yaratma ifadesine evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 62’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendine güven, yaşamdan duyulan memnuniyet, toplumdaki sosyal statü, bir işle meşgul olma, maddi özgürlük ve başarıya duygusu yanıtlarının hiç birisine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 63. Girişimci kadınların devletten beklentileri

Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Vergi kolaylıkları getirilmesi	Evet	103	19,15	t=-1,887	0,062
	Hayır	13	23,77		
Eğitim olanaklarının sağlanması	Evet	28	21,00	t=0,964	0,337
	Hayır	88	19,24		
Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	Evet	60	22,92	t=4,684	0,000
	Hayır	56	16,18		
Rekabet koşullarının geliştirilmesi	Evet	41	17,61	t=-1,967	0,052
	Hayır	75	20,79		
Teknik destek sağlanması	Evet	41	19,54	t=-0,120	0,905
	Hayır	75	19,73		
Bürokratik işlemlerin azaltılması	Evet	41	22,93	t=3,209	0,002
	Hayır	75	17,88		

Tablo 63’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kredi olanaklarının iyileştirilmesi ve bürokratik işlemlerin azaltılması yanıtlarına göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Bu ifadelere evet yanıtı verenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 63’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden vergi kolaylıkları getirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması, rekabet koşullarının geliştirilmesi ve teknik destek sağlanması yanıtlarının

hiç birisine göre Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

4.4.8. Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Bulguları ve Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ile Çalışma Değişkenlerinin Karşılaştırılması

Bu çalışmada Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek için ölçek; kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve iç geçerliliği olmak üzere 3 farklı yönden incelenmiştir.

4.4.8.1. Kapsam geçerliliğine yönelik bulgular

Geçerliliği ve güvenilirliği incelenen Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği için kapsam geçerliliğini sağlamaya yönelik bir değerlendirme için 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerine göre, Davis tekniği kullanılarak kapsam geçerliliği değerlendirilen Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait maddelerin KGİ skorları Tablo 64’de görülmektedir.

Tablo 64. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçek maddelerine ait KGİ skorları

Maddeler	4	3	2	1	KGİ Skoru
1. Girişimci olmamdan dolayı ev işlerinde sorunlar yaşıyorum	8	0	0	0	1
2. Girişimci olmamdan dolayı çocuk bakımında sorunlar yaşıyorum	8	0	0	0	1
3. Girişimci olmamdan dolayı aile bireylerine yeterli zaman ayıramıyorum	7	3	0	0	0,9
4. Girişimci olmamdan dolayı kendime yeterli zaman ayıramıyorum	8	0	0	0	1
5. Girişimci olmamdan dolayı sosyal baskı hissediyorum	8	0	0	0	1
6. Girişimci olmamdan dolayı fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşıyorum	8	0	0	0	1

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait tüm maddelerin KGI skorları 0,8-1,0 arasında değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla kapsam/içerik geçerliliği yönünden herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır (Tablo 64).

4.4.8.2. *Yapı geçerliliğine yönelik bulgular*

Kapsam geçerliliği sonrasında, çalışmada daha net bulgular elde edebilmek için Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek üzere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinden önce örneklem yeterliliği ve verinin faktör analizine uygunluğu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's testleri uygulanmıştır.

Tablo 65. Ölçek maddelerine ait KMO ve Bartlett Testi değerleri

KMO	0.848
Bartlett	$\chi^2=329,171$, $p=0.000$

Tablo 65'de görüldüğü üzere, KMO değeri 0,848 olarak belirlenmiştir. Bu değer temel bileşenler analizi için uygunluğu göstermektedir. Aynı şekilde Bartlett testi sonuçları da ($\chi^2 = 329,171$, $p = 0.000$) verinin birbiri ile ilişkili olduğunu ve faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinin maddeleri, faktör yükleri ve açıklanan varyansı Tablo 66'da sunulmuştur.

Tablo 66. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeğine yönelik faktör analizi bulguları

Madde No	Maddeler	Faktör Yüğü
1.	Girişimci olmamdan dolayı ev işlerinde sorunlar yaşıyorum	0,736
2.	Girişimci olmamdan dolayı çocuk bakımında sorunlar yaşıyorum	0,722
3.	Girişimci olmamdan dolayı aile bireylerine yeterli zaman ayıramıyorum	0,880
4.	Girişimci olmamdan dolayı kendime yeterli zaman ayıramıyorum	0,842
5.	Girişimci olmamdan dolayı sosyal baskı hissediyorum	0,714
6.	Girişimci olmamdan dolayı fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşıyorum	0,781
Toplam Açıklanan Varyans (%)		61,081

Tablo 66 incelendiğinde, ölçeğe ait bütün maddelerin faktör yükleri 0.40'ın üzerindedir ve toplam açıklanan varyans %61,081'dir. Bu sebeple bu aşamada ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

4.4.8.3. İç geçerliliğe yönelik bulgular

Tablo 67'de Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğine ait madde ortalamaları, madde toplam korelasyonları, madde silinirse Cronbach α katsayıları sunulmuştur.

Tablo 67. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeğine ait madde toplam korelasyonları ve Cronbach α kat sayıları

Madde No	Maddeler	n	Ort.	SS.	Madde toplam korelasyonu	Madde silinirse Cronbach α
1.	Girişimci olmamdan dolayı ev işlerinde sorunlar yaşıyorum	116	2,03	1,36	0,621	0,853
2.	Girişimci olmamdan dolayı çocuk bakımında sorunlar yaşıyorum	116	1,80	1,22	0,592	0,858
3.	Girişimci olmamdan dolayı aile bireylerine yeterli zaman ayıramıyorum	116	2,28	1,45	0,805	0,819

Tablo 67'nin devamı

4.	Girişimci olmamdan dolayı kendime yeterli zaman ayıramıyorum	116	2,66	1,58	0,754	0,829
5.	Girişimci olmamdan dolayı sosyal baskı hissediyorum	116	1,57	0,95	0,593	0,861
6.	Girişimci olmamdan dolayı fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşıyorum	116	2,60	1,64	0,678	0,846
Cronbach α						0,868

Tablo 67'de görüldüğü gibi Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği Cronbach α katsayısı 0.844 olarak saptanmıştır. Ölçeğin bütün maddelerine yönelik madde toplam korelasyonları pozitif değerlidir. Herhangi bir maddenin silinmesi ölçek Cronbach α katsayısında önemli bir yükselmeye sebep olmamaktadır. Bu sebeple bu aşamada da ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır.

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinden alınan minimum (min), maximum (max) ve ortalama puanların dağılımı Tablo 68'de sunulmuştur.

Tablo 68. Aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeğinden alınan puanların dağılımları

	n	Min	Max	Ort.	SS
Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği Puanı	116	6	27	12,94	6,47

Tablo 68'da görüldüğü gibi katılımcılar, Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeğinden 7.49 ± 1.12 puan alınmıştır.

Tablo 69. Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve işletmelerine ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Eğitim Durumu	İlköğretim	30	13,27	6,33	F=1,537	0,219
	Orta öğretim	39	11,51	6,13		
	Üniversite	47	13,91	6,74		
Medeni Durum	Evli	101	13,13	6,60	t=0,816	0,416
	Bekâr	15	11,67	5,46		
İşletmenin Hukuki Yapısı	Şahıs şirketi	66	12,58	6,40	F=0,489	0,615
	Limited şirket	44	13,66	6,52		
	Anonim şirket	6	11,67	7,39		
İşletmenizin Faaliyet Gösterdiği Sektör	Hizmet	44	12,23	6,60	F=0,703	0,623
	İmalat	14	14,93	6,03		
	İnşaat	12	12,00	6,06		
	Konaklama ve yiyecek hizmetleri	9	15,00	6,18		
	Toptan ve perakende ticareti	29	13,24	6,79		
	Diğer	8	11,38	6,67		
İşletmenin Sermaye Miktarı	15.000 ve altı	30	14,73	6,80	F=2,616	0,028
	15.001-30.000	17	12,76	5,54		
	30.001-45.000	18	14,94	6,18		
	45.001-60.000	14	13,21	7,30		
	60.001-75.000	5	15,00	6,71		
	75.001 ve üzeri	32	9,78	5,52		
Aylık Kazanç Ortalama	1.500 ve altı	11	11,18	7,21	F=0,406	0,804
	1.501-3.000	19	13,58	6,37		
	3.001-4.500	16	13,50	6,38		
	4.5001-6.000	21	12,05	6,86		
	6.000 ve üzeri	49	13,29	6,35		

Tablo 69’da görüldüğü gibi, işletmenin sermaye miktarına göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); 75.001 ve üzeri sermaye kullananların puanlarının, 15.000 ve altı, 30.001-45.000 arasında sermaye kullananlardan düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 69’da görüldüğü gibi, eğitim durumu, medeni durum, işletmenin hukuki yapısı, işletmenin faaliyet gösterdiği sektör, aylık ortalama kazanç durumuna göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 70. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar		Ölçek Puanı
Yaş	r	-0,257**
	p	0,005
	n	116
Çocuk Sayısı	r	0,033
	p	0,727
	n	116
Çalışan Kişi Sayısı	r	0,015
	p	0,876
	n	116
İşletmenin Faaliyet Süresi	r	-0,216*
	p	0,020
	n	116

Tablo 70’de görüldüğü gibi, yaş ve işletmenin faaliyet süresi ile Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde ve düşük düzeyli bir ilişki vardır ($p<0,05$). Yaş ve işletmenin faaliyet süresi arttıkça Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı düşmektedir. Çocuk sayısı ve çalışan kişi sayısı ve ile Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Kadın girişimcilerin iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 71’de sunulmuştur.

Tablo 71. Girişimci kadınların iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
İş Kurmadan Önceki Uğraş	İş arıyordum/işsizdim	6	14,33	7,28	F=1,595	0,155
	Aynı işi evde yapıyordum	8	16,75	5,70		
	Başka bir işte çalışıyordum	27	14,44	6,31		
	Eğitim/öğretime devam ediyordum	7	15,00	5,60		
	Ev işleriyle meşguldüm	16	10,19	5,28		
	Emekliydim	49	11,96	6,79		
	Diğer	3	12,33	6,03		
Ailede Girişimcilik	Evet, var	40	15,28	6,11	t=2,913	0,004
	Hayır, yok	76	11,71	6,34		
Girişimcilikte Rol Model Seçimi	Aile fertlerindeki girişimcileri	39	14,41	6,31	F=4,582	0,005
	Arkadaş ve çevremdeki girişimcileri	6	14,83	8,73		
	Başarılı kadın girişimcileri	12	16,92	7,38		
	Rol model yok	59	10,97	5,56		
Annenin Çalışma Durumu	Hayatı boyunca hiç çalışmadı	101	12,75	6,56	F=2,670	0,074
	Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor	7	18,00	5,57		
	Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor	8	10,88	3,68		
Mesleki Deneyim Süresi	Deneyimim yok	40	14,65	6,01	F=5,425	0,002
	0-2 yıl	10	16,70	7,70		
	3-5 yıl	7	16,14	4,53		
	5 yıldan daha fazla	59	10,76	6,06		
Girişimcilik İçin Eş ve/veya Aileyi İkna Etme Durumu	Evet	12	14,92	7,01	t=1,120	0,265
	Hayır	104	12,71	6,40		

Tablo 71’de görüldüğü gibi, ailede girişimci varlığı, girişimcilikte rol model seçimi ve mesleki deneyim süresine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Ailesinde girişimci olanların puan ortalaması daha yüksektir.

Girişimcilikte rol model seçimine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); Rol modelim yok yanıtını verenlerin puanlarının, aile fertleri yanıtını verenlerden yüksek, başarılı kadın girişimciler yanıtını verenlerden düşük olduğu belirlenmiştir.

Mesleki deneyim süresine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); 5 yıldan fazla deneyimi olanların puanlarının, deneyimi olmayan, 0-2 ve 3-5 yıl deneyimi olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 71’de görüldüğü gibi, iş kurmadan önceki uğraş, annenin çalışma durumu ve girişimcilik için eş ve/veya aileyi ikna etmek zorunda kalma durumuna göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 72. Girişimci kadınların mesleki deneyimini kazanma yolu

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Meslek edindirme programları ile	Evet	14	16,21	t=2,049	0,043
	Hayır	102	12,49		
Örgün ve yaygın eğitim yoluyla	Evet	9	15,67	t=1,322	0,189
	Hayır	107	12,71		
İş hayatından	Evet	75	12,59	t=-0,794	0,429
	Hayır	41	13,59		
Aileden	Evet	38	13,16	t=0,273	0,786
	Hayır	78	12,83		

Tablo 72’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu” olarak cevapladığı ifadelerden meslek edindirme programları ifadesine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 72’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Mesleki Deneyimini Kazanma Yolu” olarak cevapladığı ifadelerden örgün ve yaygın eğitim yoluyla, iş hayatından ve aileden yanıtlarının hiç birisine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 73. Girişimci kadınların kuruluş sırasında kimlerden destek gördüğü

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Hiç kimseden destek görmedim	Evet	18	10,72	5,60	t=-1,594	0,114
	Hayır	98	13,35	6,56		
Eşimden	Evet	79	13,56	6,87	t=1,652	0,102
	Hayır	37	11,62	5,36		
Anne ve babamdan	Evet	34	14,65	6,59	t=1,851	0,067
	Hayır	82	12,23	6,32		
Çocuklarımdan	Evet	13	11,54	5,67	t=-0,828	0,409
	Hayır	103	13,12	6,56		
Yakın çevre ve arkadaşlarımdan	Evet	14	16,00	7,50	t=1,910	0,059
	Hayır	102	12,52	6,23		
Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden*	Evet	1	21,00	-	-	-
	Hayır	115	12,87	6,45		
Kamu kurum ve kuruluşlarından	Evet	23	15,83	6,53	t=2,442	0,016
	Hayır	93	12,23	6,28		

*Gruplar arası dağılımın az olması sebebi ile analize dahil edilmemiştir.

Tablo 73’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Görüldüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kamu kurum ve kuruluşlarından yanıtına göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Evet, yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 73’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Kimlerden Destek Görüldüğü” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden hiç kimseden destek görmedim, eşimden, anne ve babamdan, çocuklarımdan ve yakın çevre ve arkadaşlarımdan yanıtlarının hiç birisine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 74. Girişimci kadınların kuruluş sırasında sermaye temini

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Kendi birikimim	Evet	76	11,68	6,42	t=-2,980	0,004
	Hayır	40	15,33	5,92		
Ailemden borç aldım	Evet	26	14,08	5,93	t=1,018	0,311
	Hayır	90	12,61	6,61		
Çevremden borç aldım	Evet	5	19,40	5,55	t=2,328	0,022
	Hayır	111	12,65	6,37		
Ortak buldum	Evet	9	18,44	5,73	t=2,734	0,007
	Hayır	107	12,48	6,33		
Banka kredisi kullandım	Evet	35	12,97	7,01	t=0,035	0,972
	Hayır	81	12,93	6,26		
Devlet desteği aldım	Evet	33	13,82	6,82	t=0,922	0,358
	Hayır	83	12,59	6,33		

Tablo 74’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kendi birikimim, çevremden borç aldım ve ortak buldum yanıtlarına göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kendi birikimim ifadesine hayır, çevremden borç aldım ve ortak buldum ifadelerine evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 74’de görüldüğü gibi kadın girişimcilerin “Kuruluş Sırasında Sermaye Temini” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden ailemden borç aldım, banka kredisi kullandım ve devlet desteği aldım yanıtlarının hiç birisine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 75. Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin bilgilerine göre aile yaşamında karşılaşılan sorunlar ölçeği puanlarının karşılaştırılması

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Girişimciliğe Alternatif Düşünülen İşler	Hiçbir İş Yapmazdım	33	10,27	6,44	F=2,349	0,059
	Farklı işte ücretli çalışırdım	27	13,04	5,95		
	Diğer	25	14,84	5,41		
	Aynı işte ücretli çalışırdım	17	14,47	7,67		
	Memur olurdum	14	13,79	6,45		
İş ile ilgili Gelecek Planı	İşi bırakmayı düşünüyorum	2	6,00	0,00	F=1,733	0,148
	İşimde mevcut durumu devam ettireceğim	41	11,61	6,01		
	Büyümeyi hedefliyorum	66	13,74	6,68		
	Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum	5	16,60	5,46		
	Küçülmeyi düşünüyorum	2	11,50	7,78		
Kadınlarla ilgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Olma Durumu	Evet	15	12,60	4,64	t=-0,284	0,779
	Hayır	101	12,99	6,71		
Girişimciliğin Kişisel İmaj ve Kendine Olan Güvene Katkısı	Evet, İyi yönde geliştirdi	111	12,81	6,34	t=-1,011	0,314
	Herhangi bir değişiklik olmadı	5	15,80	9,28		
Girişimcilik Sayesinde Gerçekleştirilen Hayal veya Amaçlar	Aileye maddi manevi destek sağlamak	17	13,35	6,89	F=1,610	0,151
	Bağımsızlığı kazanarak, kendi ayakları üzerinde durabilmek	44	12,52	6,23		
	Başkalarına maddi manevi destek olmak	3	18,33	10,79		
	Ev, araba, tatil gibi hayalleri gerçekleştirmek	8	9,75	5,28		
	İşimi büyütme	19	14,21	6,77		
	İstihdam yaratmak	13	15,38	5,50		
	Herhangi bir hayal gerçekleştirmedim	12	10,00	5,80		

Tablo 75’da görüldüğü gibi girişimciliğe alternatif düşünülen işler, iş ile ilgili gelecek planı, kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olma durumu, girişimciliğin kişisel imaj ve kendine olan güvene katkısı ve girişimcilik sayesinde gerçekleştirilen hayal veya amaçlara göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 76. Girişimci kadınların ev işleri veya çocuk bakımı için destek alma durumu

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar		n	Ölçeği			
			Ort.	SS.	Test	p
Destek almıyorum	Evet	60	10,77	5,91	$t=-3,982$	0,000
	Hayır	56	15,27	6,27		
Aile desteği alıyorum	Evet	27	16,70	6,27	$t=3,632$	0,000
	Hayır	89	11,80	6,11		
Bakıcı desteği alıyorum	Evet	7	12,71	8,42	$t=-0,095$	0,925
	Hayır	109	12,95	6,37		
Eşimden destek alıyorum	Evet	28	15,89	6,34	$t=2,861$	0,005
	Hayır	88	12,00	6,25		
Temizlikçi desteği alıyorum	Evet	20	16,70	4,79	$t=3,604$	0,001
	Hayır	96	12,16	6,51		

Tablo 76’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden destek almıyorum, aile desteği alıyorum, eşimden destek alıyorum ve temizlikçi desteği alıyorum yanıtlarına göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Destek almıyorum ifadesine hayır, aile desteği, eş desteği ve temizlikçi desteği alıyorum ifadelerine evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 76’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Ev İşleri veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alma Durumu” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden bakıcı desteği alıyorum, eşimden destek alıyorum yanıtına göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 77. Girişimci kadınlara girişimciliğin sağlamış olduğu avantajlar

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar	n	Ölçeği			
		Ort.	SS.	Test	p
Evin bütçesine katkıda bulunma	Evet	96	12,77	t=-0,615	0,540
	Hayır	20	13,75		
Kendine güven	Evet	86	13,28	t=0,957	0,341
	Hayır	30	11,97		
Yaşamdan duyulan memnuniyet	Evet	53	12,47	t=-0,714	0,477
	Hayır	63	13,33		
Toplumdaki sosyal statü	Evet	41	14,17	t=1,525	0,130
	Hayır	75	12,27		
Bir işle meşgul olma	Evet	43	14,53	t=2,069	0,041
	Hayır	73	12,00		
Maddi özgürlük	Evet	81	13,47	t=1,347	0,181
	Hayır	35	11,71		
Başarma duygusu	Evet	87	14,01	t=3,216	0,002
	Hayır	29	9,72		
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	Evet	55	14,33	t=2,233	0,028
	Hayır	61	11,69		

Tablo 77’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden bir işle meşgul olma, başarma duygusu ve başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek yanıtlarına göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Bu ifadelere evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 77’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilere Girişimciliğin Sağlamış Olduğu Avantajlar” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden evin bütçesine katkıda bulunma, kendine güven, yaşamdan duyulan memnuniyet, toplumdaki sosyal statü ve maddi özgürlük yanıtlarının hiç birisine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 78. Girişimci kadınların devletten beklentileri

Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar			n	Ölçeği			
				Ort.	SS.	Test	p
Vergi kolaylıkları getirilmesi	Evet		103	12,85	6,62	t=-0,398	0,691
	Hayır		13	13,62	5,20		
Eğitim olanaklarının sağlanması	Evet		28	14,86	6,73	t=1,820	0,071
	Hayır		88	12,33	6,30		
Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	Evet		60	15,47	5,99	t=4,748	0,000
	Hayır		56	10,23	5,87		
Rekabet koşullarının geliştirilmesi	Evet		41	12,41	6,73	t=-0,645	0,520
	Hayır		75	13,23	6,34		
Teknik destek sağlanması	Evet		41	12,49	7,02	t=-0,555	0,580
	Hayır		75	13,19	6,18		
Bürokratik işlemlerin azaltılması	Evet		41	14,05	6,02	t=1,371	0,173
	Hayır		75	12,33	6,66		

Tablo 78’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden kredi olanaklarının iyileştirilmesine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Evet yanıtı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 78’de görüldüğü gibi “Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentileri” sorusuna cevap olarak verilen ifadelerden vergi kolaylıkları getirilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması, rekabet koşullarının geliştirilmesi, teknik destek sağlanması ve bürokratik işlemlerin azaltılması yanıtlarının hiçbirisine göre Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar ölçek puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

4.4.9. Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çalışmada kullanılan ölçek puanları arasındaki ilişkiye ait bilgilerin yer aldığı korelasyon tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 79. Çalışmada kullanılan ölçek puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi

			Girişimcilik Özellikleri Ölçeği *	Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği	İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği
Girişimcilik Özellikleri Ölçeği *	r			0,077	-0,495	-0,455	-0,430
	p			0,409	0,000	0,000	0,000
	n			116	116	116	116
Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği	r		0,077		0,226	0,183	0,252
	p		0,409		0,015	0,049	0,006
	n		116		116	116	116
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	r		-0,495	0,226		0,765	0,438
	p		0,000	0,015		0,000	0,000
	n		116	116		116	116
Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	r		-0,455	0,183	0,765		0,512
	p		0,000	0,049	0,000		0,000
	n		116	116	116		116
Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	r		-0,430	0,252	0,438	0,512	
	p		0,000	0,006	0,000	0,000	
	n		116	116	116	116	

*Bu değişken normal dağılıma uymadığı için Spearman korelasyon analizi, diğerlerinde ise Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 79’da görüldüğü gibi Girişimcilik Özellikleri Ölçek puanı ile İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar, Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ve Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve düşük düzeyli ilişki vardır ($p<0,05$). Girişimcilik Özellikleri Ölçek puanı arttıkça İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar, Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ve Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanları düşmektedir. Girişimcilik Özellikleri Ölçek puanı ile Girişimci Olma Nedenleri Ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Tablo 79’da görüldüğü gibi Girişimci Olma Nedenleri Ölçek puanı ile İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar, Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ve Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli ilişki vardır ($p<0,05$). Girişimci Olma Nedenleri ölçek puanı arttıkça İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar, Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ve Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanları da artmaktadır. Girişimci Olma Nedenleri ölçek puanı ile Girişimcilik Özellikleri Ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Tablo 79’da görüldüğü gibi İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı ile Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyli, Girişimci Olma Nedenleri ve Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanları ile pozitif yönlü, düşük düzeyli ve Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puanı ile pozitif yönlü yüksek düzeyli ilişki vardır ($p<0,05$). İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı arttıkça Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı düşmekte, diğer ölçek puanları yükselmektedir.

Tablo 79’da görüldüğü gibi Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı ile Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyli, Girişimci Olma Nedenleri ve Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanları ile pozitif yönlü, düşük düzeyli ve Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puanı ile pozitif yönlü yüksek düzeyli ilişki vardır ($p<0,05$). Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar

Ölçek puanı arttıkça Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı düşmekte, diğer ölçek puanları yükselmektedir.

Tablo 79’da görüldüğü gibi Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı ile Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyli, Girişimci Olma Nedenleri, İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ölçek puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyli ve Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar ölçek puanı ile pozitif yönlü ve orta düzeyli ilişki vardır ($p<0,05$). Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçek puanı arttıkça Girişimcilik Özellikleri ölçek puanı düşmekte, diğer ölçek puanları yükselmektedir.

4.4.10. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS for Windows 22 paket programı ile analiz yapılmıştır. Verilerin analizinde sayılar, yüzdelikler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmaların yanı sıra aşağıda yer alan tablodaki istatistiksel analizler kullanılmıştır.

Tablo 80. Verilerin analizinde kullanılan istatistiksel testler

Kullanım Amacı	Teknik
Kapsam Geçerliliği	Davis Tekniği
Açıklayıcı faktör analizi	KMO ve Bartlett katsayıları, temel bileşenler analizi.
İç tutarlılık	Cronbach α katsayısı, madde toplam korelasyonu,
İkili grupların karşılaştırılmasında	Bağımlı gruplarda t testi ve Mann Whitney U analizi
Çoklu grupların karşılaştırılmasında	Normal dağılım verilerde Varyans Analizi (İleri analiz olarak LSD) ve normal dağılmayan verilerde Kruskall Wallis Analizi (İleri analiz olarak Mann Whitney U)
Verilerin normallik dağılımı	Kurtosis ve Skewness kat sayıları*
İlişkisel çıkarımlarda	Normal dağılım verilerde Pearson Korelasyon, normal dağılmayan verilerde Spearman Korelasyon analizleri

* Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı* (20 ed.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Verilerin normallik dağılım analizleri Tablo 81’de sunulmuştur.

Tablo 81. Çalışmada yer alan sürekli değişkenlere ait normal dağılım tablosu

Sürekli Değişkenler	n	Skewness Kat Sayısı		Kurtosis Kat Sayısı	
		İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Yaş	116	0,062	0,225	-0,656	0,446
Çocuk Sayısı	116	-0,625	0,225	-0,522	0,446
İşletme bünyesinde çalışan kişi sayısı*	116	5,568	0,225	36,612	0,446
Faaliyet süresi*	116	1,428	0,225	1,816	0,446
Girişimcilik Özellikleri Ölçeği*	116	-2,898	0,225	12,952	0,446
Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği	116	-0,337	0,225	0,109	0,446
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	116	0,803	0,225	0,624	0,446
Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	116	0,935	0,225	0,428	0,446
Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	116	0,427	0,225	-1,092	0,446

* Normal Dağılmayan Verilerdir.

Çalışmada yer alan ölçeklere ait iç geçerlilik değerlerinin yer aldığı tablo aşağıda sunulmuştur (Tablo 82).

Tablo 82. İç geçerlilik katsayıları

Ölçek	Cronbach α
Girişimcilik Özellikleri Ölçeği	0,921
Girişimci Olma Nedenleri Ölçeği	0,865
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	0,830
Faaliyet Sonrası Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	0,868
Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği	0,868

Güvenilirlik ya da tutarlılık katsayısı olan Alpha (α) değeri; benzer şartlar altında benzer yanıtların alınması gerektiği düşüncesine dayanmaktadır. Alpha (α) değerinin yüksekliği faktör analizine konu olan değişkenler grubu içindeki değişkenlerin araştırma amacına uygunluğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Alpha değerinin en az “0,70” olması Sosyal Bilimler alanında tercih edilmektedir (Ucla,

2006). Her bir araştırma sorusuna bağı olarak üretilen önermelere verilen yanıtların güvenilirlik analizi sonuçları, yapılacak bir faktör analizinin sonuçlarının, güvenilir sayılacağını göstermektedir (Tablo 82).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumların geleceği ve iktisadi kalkınmanın sağlanması açısından "girişimcilik" ülke ekonomisinin en önemli unsurlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireysel becerilerin kazanılması, kendi işinin patronu olma, ekonomik özgürlüğe kavuşma gibi daha nice amacı kendi bünyesinde barındıran girişimcilik sebepleri insanları ilk fırsatta bu hayallerini gerçekleştirmeye sevk etmektedir. Bundan dolayı da özellikle Türkiye’de yakın bir tarihe sahip olan kadın girişimciliği erkek egemen bir toplumda kendine yer edinmeye başlamıştır.

Yapılan literatür taramalarında genel olarak girişimcilik denildiğinde erkek bireylerin akıllara geldiği görülse de, son zamanlarda dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadın girişimciliği üzerinde yapılan önemli çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu durum değişen ve gelişen dünya koşullarında özellikle globalleşmenin etkisini hissettirmektedir. Ülkelerin gün geçtikçe artan bir oranda yoğunlaştıkları kadın rolünün ekonomik eylemlere dönüştürme çabasının bir sebebinin de bu olduğunu söylemek mümkündür.

Birçok toplumda olduğu gibi Türkiye’de de iş sahasına kadın rolünün kazandırılması, özelliklede girişimcilik gibi önemli bir katılıma kadın elinin değmesini sağlamaktadır. Devlet destekleri, sivil toplum kuruluşları ve kadın-aile dayanışması sonucunda birçok kadın Türkiye’de başarılı bir girişimci olmayı başarabilmiştir.

Yapılan çalışmalar erkek girişimciler ile kadın girişimciler arasında birçok benzerliğin varlığını kanıtladığı gibi cinsiyete bağlı birçok farklı sonucu da ortaya koymuştur. Konunun yeni olması ve kadınların özellikle yerel piyasalarda kendine yer bulma gayreti kadınlara has farklı problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu durum son zamanlarda girişimcilik üzerine yapılan çalışmaların kadın girişimciliği üzerine yoğunlaşmasına da sebep olmuştur.

Başarıya ulaşabilmek için çevresel şartlara uyum sağlayabilen ve birçok problemle mücadele yoluna giden kadın girişimcilerin bu sorunlarına bir çözüm önerisi olabilmek adına; kadın girişimciliği ve cinsiyete bağlı sorunlar araştırılmıştır.

Çalışmada Amasya ili ve ilçelerinde Ticaret Odasına kayıtlı faaliyet gösteren kadın girişimciler ana kütle olarak seçilmiştir.

Araştırmada kadın girişimcilerin demografik özellikleri üzerinden profillerinin belirlenmesi, girişimci olma nedenleri, mesleki bilgi ve becerileri nasıl kazanıldığı, sermaye teminin nasıl sağlandığı, işletmelerinin mevcut durumları, girişimci özellikleri ile girişimcilerin hem işlerini kurarken hem de faaliyetlerini sürdürürken karşılaşmış oldukları sorunların bir bütün olarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Ortaya çıkan çalışmada uygulanan anket çalışması sonucunda edinilen bilgiler istatistiki yöntemlerle değerlendirilmiştir. Bu sonuçlar neticesinde Amasya il ve ilçelerinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların çözüm önerileri ileri sürülmüştür. Böylelikle hem literatüre katkı sağlanmış hem de kadın girişimcilerin ve kadın girişimciliğine katkı sağlayıcıların izlemesi gereken bir rehber oluşturulmaya çalışılmıştır.

Yapılan çalışmada aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır:

Amasya İli ve ilçelerinde Ticaret Odasına kayıtlı faaliyet gösteren kadın girişimcilerin demografik profillerine bakıldığında bu girişimcilerin, %40,5'inin üniversite mezunu, %87,1'inin evli, %56,9'unun şahıs işletmesine sahip olduğu görülmektedir. Bu girişimcilerin %37,9'unun hizmet sektöründe faaliyet gösterdiği, %27,6'sının sermayesinin 75.000 TL'nin üzerinde olduğu ve aylık ortalama kazançlarının da 6.000 TL ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Kadın girişimcilerin yaş ortalaması $42,36 \pm 9,96$, çocuk sayısı $1,88 \pm 1,03$, çalıştırdığı kişi sayısı $8,33 \pm 18,27$ ve işletmelerinin faaliyet süresi $9,94 \pm 8,83$ yıldır. Araştırmada elde edilen sonuçlara bakıldığında kadınların genç yaş olarak ifade edeceğimiz 30'lu yaş gruplarında girişimciliğe adım attıkları ve girişimcilik öncesi üniversite eğitimlerini tamamladıkları görülmüştür. Bu durum girişimcilik açısından ihtiyaç duyulan mesleki ve teknik bilgiler ile geçmişte edindikleri iş deneyimleri sonucunda elde edinilen kazanımlarından hemen sonra kadınların hayalini gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır.

Anket sonuçları neticesinde kadın girişimcilere ait işletmelerin karlılık durumları ve faaliyet süreleri incelendiğinde; kadın girişimcilere ait işletmelerin aylık ortalama net kazançlarının 6.000 TL ve üzeri olduğu ve ortalama 10 yıldır faaliyette oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Buna göre; kadın girişimcilerin tecrübe sahibi oldukları ve karlılık oranlarının da iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca bekâr kadınlara nazaran evli kadınların daha çok girişimci oldukları görülmektedir. Bu durum kadınların evlendikten sonra özellikle eşinin desteğini alarak girişimci olduklarını ortaya koymaktadır. Edinilen bir diğer bilgide ise kadınların daha çok hizmet sektörlerinde faaliyet gösterdikleridir. Bu durum kadınların girişimcilik alanını belirlerken; büyük sermayeler gerektirmeyen ve kendi kadınlık doğalarına uygun işlerle uğraştıklarını göstermektedir.

Kadın girişimcilerin iş hayatına başlamalarına ilişkin bilgiler incelendiğinde; kadın girişimcilerin %42,2'sinin iş kurmadan önce ev işleri ile meşgul olduğu, %65,5'inin ailesinde başka girişimcinin olmadığı, %50,9'unun girişimci olmak için hiç kimseyi rol model seçmediği ve %87,1'inin ise annesinin hayatı boyunca hiç çalışmadığı görülmüştür. Bu durum Amasya ili ve ilçelerinde girişimcilik faaliyeti gösteren kadınların bireysel çaba, karar ve azimleri neticesinde bir çalışma yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Daha önce ailede herhangi bir ferdin girişimci olmaması ve rol model olarak belirlenecek bir bireyin olmayışı kadınlar açısından önemli bir kısıt olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla elde edilen bulgular neticesinde her ne kadar girişimcilik açısından aile önemli bir kriter olarak düşünülüyor olsa da değişmekte olan toplumsal ve ekonomik şartlarla birlikte kadınların kendilerine ait bir işe sahip olmak ve çalışma yaşamına dahil olabilmek amacıyla girişimci olma yolunu tercih ettiklerini söyleyebiliriz.

Ayrıca kadın girişimcilerin %50,9'unun meslekte deneyim sürelerinin 5 yıl ve daha fazla bir süreyi kapsadığı, %53,2'sinin ise mesleki deneyimini daha önce çalıştıkları iş hayatında öğrendikleri görülmüştür. Girişimci kadınların %89,7'sinin girişimcilik için aile üyelerini ikna etmek zorunda kalmadığı da görülmektedir. Bu kadınların %47,7'si kuruluş sırasında eşlerinden destek görmüşlerdir ve %41,3'ü kuruluş sırasında sermaye teminini kendi birikimleri yoluyla sağlamışlardır. Bu bilgilerden yola çıkarak

kadın girişimcilerin ailede girişimcilik açısından bir çatışma yaşamadığı ve kadına duyulan güvenin varlığından bahsedilebilir. Aynı zamanda sermaye teminin kendilerinin sağlama yoluna gittiği görülen kadın girişimciler yastık altı olarak tabir edilen birikimlerini ekonomiye kazandırmışlardır. Girişimcilik faaliyetleri sayesinde kadınların atıl durumda tutulan bir paranın da ekonomiye dâhil edilmesini sağladığı söylenebilir.

Girişimci kadınların aile, sosyal yaşam ve geleceğe yönelik planları incelendiğinde; girişimci kadınların %42,3'ünün ev işleri ve çocuk bakımı konusunda destek almadığı ve ev işleri ile çocuk bakımı gibi işleri yine kendilerinin yerine getirdiği görülmektedir. Bu durum girişimci kadınların iş hayatıyla beraber annelik vazifelerini de yerine getirme gayreti içerisinde olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu kadınların girişimciliğin sağlamış olduğu avantajları “evin bütçesine katkıda bulunmak”, “başarma duygusu”, “kendine güven” ve “maddi özgürlük” gibi nedenlerin olduğu ifade etmişlerdir. Bu bilgi kadınların girişimcilik faaliyetlerini bir nebze de olsa kadınlık içgüdüsüyle aileye destek olmak, başarı sağlamak ve kendini gerçekleştirmek gibi ekonomik ve psikolojik faktörleri için yerine getirdikleri anlaşılmaktadır.

Ayrıca araştırmaya katılan girişimci kadınların %28,4'ünün girişimciliğe alternatif olarak “hiçbir iş yapmazdım” cevabını verdiği görülmüştür. Kadın girişimcilerin %56,9'unun gelecek zamanda işini büyütmeyi hedeflediği, %32,6'sının ise devletten vergi kolaylıkları getirmesini beklediği çıkan sonuçlar arasındadır. Ekonominin gelişmesinde ve işsizliğin azaltılmasında öneminin artması nedeniyle kadınların girişimcilik yoluyla ekonomiye katılımlarının sağlanması için kadınların girişimci olma yolunda ihtiyaç duyacakları sermayenin karşılanması ve vergi kolaylıklarının sağlanması büyük önem arz etmektedir.

Ortaya çıkan bir başka bilgide ise girişimci kadınların %87,1'inin herhangi bir kadınla ilgili sivil toplum kuruluşuna üye olmadığıdır. Bu durum girişimcilik faaliyeti açısından önem teşkil eden bir durumun göz ardı edildiği anlamına gelmektedir. Sivil toplum ve benzeri kuruluşlarda aktif katılım sağlaması gereken girişimci kadınların bu konuda pasif kaldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Başka bir bilgide ise girişimci kadınların %95,7'si girişimciliğin kişisel imaj ve kendine olan güveni iyi yönde etkilendiğini

ifade etmektedir. Ayrıca kadın girişimcilerin %37,9'u girişimcilik sayesinde "Bağımsızlığını kazanarak, kendi ayaklarını üzerinde durabilmek" hayalini gerçekleştirdiklerini dile getirmişlerdir ve araştırmaya katılan kadınların tamamı girişimciliği diğer kadınlara önermektedirler.

Kadın girişimcilerin işletmenin kuruluşu ve faaliyetleri sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bilgiler incelendiğinde; bu girişimcilerin işletmenin kuruluşu sırasında "ihtiyaç duyulan sermayenin temininde", kuruluş sürecindeki "bürokratik işlemlerde", "personel teminin sağlanmasında" ve kuruluş sürecindeki "bilgi eksikliği ve tecrübesizlik" gibi sorunları yaşadıkları görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılan kadınların girişimcilik faaliyetlerine başlamada gerek duyulan işlemleri nasıl yerine getirmeleri gerektiği ve bürokratik sürecin üstesinden nasıl gelecekleri konusunda yardıma ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca kalifiye personel bulmakta yaşanan zorluklara bir de kadınların faaliyet ve sektördeki tecrübesizlikleri eklendiğinde bu durumun kadın girişimcilerin genelini kapsayan bir "kuruluş süreci sorun" haline dönüştüğü görülmektedir.

Kadın girişimcilerin işletmecilik faaliyetleri sürecinde karşılaştıkları sorunlara ait bulgular incelendiğinde ise; kadınların sırasıyla borç ödeme, uygun krediye ulaşamama, bürokratik işlemleri aşamama ve rekabete dayalı sorunları daha fazla yaşadıkları görülmektedir. Bu durum faaliyet süreci içerisinde kadın girişimcilerin daha çok maddi problem ve rekabete dayalı sektörel problemlerle baş etmek zorunda kaldıklarını ortaya oymaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların girişimci olmaları sebebiyle kişisel ve ailesel bir takım sorunlar yaşadıkları da görülmektedir. ***Kadın girişimcilerin aile ve kişisel yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara ait bilgiler incelendiğinde;*** bu kadınların girişimci olmalarından dolayı kendilerine yeterli zaman ayıramadıkları, fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşadıkları, aile bireylerine yeterli zaman ayıramadıkları ve ev işlerinde çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bu bilgiler ışığında kadınların aile maratonuna ek işletmecilik ve girişimcilik faaliyetine dâhil olmaları kadınlarda üstesinden gelmede zorlanılan sorunlara dönüşebilmektedir. Özellikle fiziksel ve zihinsel yorgunluğu yaşayan kadınların kendilerine zaman ayırmanın ötesinde, aile

bireylerine yeterince zaman ayıramadığı ve bu durumun da aile içerisinde de çeşitli sorunlara sebep olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak; Amasya ve ilçelerinde Ticaret Odasına kayıtlı olarak faaliyet gösteren kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmada genel olarak yukarıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır. Literatür taramasında ülkemizde kadın girişimciliği üzerine yapılan araştırmalarla benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmüş ve girişimci kadınların Schreier (1975) ve Schwartz (1976) tarafından kadın girişimciliği alanında yaptıkları çalışmalar neticesinde ortaya konulan **“geleneksel kadın girişimci”** kategorisinde yer aldıkları anlaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ve kadın girişimcilerden saha araştırması sırasında edinilen bilgi ve tecrübeler ışığında literatüre katkı amacıyla çeşitli önerilerde bulunularak araştırmanın temel amacına ulaşılabilir. ***Bu bilgiler ışığında yapılacak öneriler aşağıdaki gibidir:***

Türkiye’de kadın girişimcilerin genel olarak üniversite mezunu ve evli oldukları, ayrıca şahıs şirketi kurdukları görülmektedir. Üniversite mezunu olmayan ve girişimci olmak isteyen kadınların üniversiteler, KOSGEB ve Kalkınma Ajanslarının sağladığı girişimcilik eğitimlerine ayrı bir önem vermeleri kadın girişimciliğinin daha farklı kitlelere ulaşmasına imkân sağlayacaktır. Birçok kadın maddi imkânsızlıklardan dolayı girişimcilik yapmamaktadır. Bu durumun önüne geçebilmek adına kadına pozitif ayrımcılık güden ayrı bir kredilendirme sisteminin getirilmesi sermaye temini sağlayamayan kadınların daha aktif girişimcilik yapmalarına imkân sağlayacaktır. Ayrıca ülke genelinde şahıs şirketi şeklinde kurulan işletmelerin bireysellik ihtiva etmesi söz konusudur. Bu da kadınların dernek, vakıf ve sivil toplum kuruluşlarından fazla yararlanmadığı bilgisiyle örtüşmektedir. Bunun önüne geçebilmek adına kadınların birleşerek kooperatif ve benzeri şekilde güç birliği içerisinde çalışmalarını teşvik edilmelidir.

Kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun hizmet sektöründe faaliyetlerini sürdüğü görülmektedir. Bu da kadın girişimciliğinin sanayi ve imalat gibi sektörlerden uzak bir girişimcilik faaliyeti sergilediğini göstermektedir. Özellikle erkek egemen bir

yapıda bulunan sanayi ve imalat sektörüne kadın girişimcilerin de giriş yapmasının önü açılmalıdır. Bunun için de devlet teşviği ve desteklerinde yeni stratejilerin ve politikaların üretilmesiyle beraber mevcuttakilerin de geliştirilmesi gerekmektedir.

Kadın girişimcilerin faaliyetleri sırasında en fazla karşılaştıkları sorunların vergi, sigorta ve devlet keseneklerine ait ödemeler olduğu görülmektedir. Bu tür ödemelerin devlet tarafından ertelenmesi, taksitlendirilmesi, muaf tutulması veya indirimle gidilmesi gibi düzenlemeler kadın girişimciliğine taze kan niteliğinde olacaktır. Ayrıca kadın girişimcilerin yeni işi kurmayı kolaylaştırıcı prosedürler geliştirilmelidir. Kredi almada bir takım kolaylıklar sağlanmalıdır. Gerek KOSGEB'in gerekse özel bankaların kadınlar için fon sağlamada pozitif ayrımcılık yapmaları sağlanmalıdır.

Kadın girişimcilerin stratejik açıdan önemli sayılan sektörlerle yönlendirilmesi amacıyla bölgedeki yatırım olanaklarının yer aldığı rehberler hazırlanmalı ve girişimcilik kurslarında bu rehberler girişimci adaylarına sunulmalıdır.

Kadın girişimcilerin genel olarak ev işleri ve çocuk bakımı gibi birçok işi yine kendilerinin yerine getirdiği ve bu konuda destek göremedikleri anlaşılmaktadır. Bu açıdan kadın girişimcilerin daha fazla kendilerine, ailelerine ve çocuklarına zaman ayırabilmelerinin önü açılmalıdır. Gündüz bakım evleri, sosyal etkinlikler ve internette pazarlamanın daha aktif kullanılması sağlanarak kadınların kendilerine ve ailelerine daha fazla zaman ayırmaları sağlanmalıdır.

Kadınların toplum, aile ve ekonomi açısından fikir üreten, çözüm arayan ve destek sunan bir konuma gelmeleri sağlanmalıdır. Özellikle Kent Konseyleri, Belediyeler ve Valiliklerin destekleri sayesinde çeşitli kariyer günleri toplantılarına katılımları sağlanmalıdır. Ayrıca Üniversitelerin yapmış olduğu kongre, sempozyum ve çalıştay benzeri organizasyonlara kadın girişimcilerin daha etkin katılımı sağlanmalı, gerekirse kadın girişimcilere katılım ücretsiz olmalıdır.

Girişimci kadınların genel olarak faaliyet alanlarını genişletmek istedikleri görülmektedir. Bu da yatırım teşvik ve destekleri sonucunda gerçekleşecek bir durumdur. Bundan dolayı devletin sunacağı kredilendirme seçeneklerinin ötesinde

kadın girişimcilere yönelik bir destek modeli oluşturulma ve devlet garantisinde olan bir fon kurulması da sağlanmalıdır.

Kuruluş ve faaliyetleri sürecinde bürokratik engellerle karşılaştıkları anlaşılan kadın girişimcilerin faaliyetlerini daha serbest hale dönüştürebilmek adına bu engeller en aza indirgenmelidir.

Personel temini ve eleman yetiştirme konusunda sıkıntı yaşayan kadın girişimcilerin bu sorunu çözebilmek adına ara eleman açısından Üniversite, Halk eğitim ve meslek edindirme kurslarıyla ortak hareket edilmeleri sağlanmalıdır.

Rekabete dayalı sorunlarla sürekli iç içe olan kadın girişimciler reklam ve benzeri pazarlama iletişimi araçlarıyla desteklenmeli ve rekabet açısından önceliklerin belirlenmesi sağlanmalıdır.

Kadın dayanışması olarak da bildiğimiz kadın birlikteliği girişimcilik açısından kullanılmalı ve kadın girişimcilerin sektörde daha güçlü olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca girişimci kadınlara yönelik mevcutta uygulanan destek uygulamalarının tanıtımına yönelik ciddi çalışmaların gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

Sivil toplum kuruluşu ve benzeri örgütlenme eksikliği yaşayan kadın girişimcilerin bu tür kuruluşlara etkin katılımı sağlanmalı ve daha bilinçli, çevreye hâkim ve toplumla daha etkileşim halinde olmaları teşvik edilmelidir. Yasal mevzuatların ve yasaların girişimci kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık içerecek şekilde düzenlenmesi önemlidir.

Amasya’ da faaliyet gösteren girişimci kadınların profillerinin belirlendiği ve hali hazırdaki durumlarının incelendiği bu çalışma, faaliyetini halen sürdüren kadın girişimcilere yönelik yapılan önemli bir çalışmadır. Bu çalışma, bundan sonra bölgede kadın girişimciliği üzerine yapılacak çalışmalara ve kadın girişimciliğinin geliştirilmesine yönelik mikro ve makro düzeyde uygulanacak politika ve teşviklere veri olması bakımında önemlidir.

KAYNAKLAR

- Aklar, N. (1993). *Türkiye'de Kadın Girişimciliğın Desteklenmesi Konusunda Politikalar. Türkiye'de Kadın Girişimcilik*. Ankara: TES-AR Yayınları No:7, 199-222.
- Akpınar, S. (2011). *Girişimciliğın Temel Bilgileri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Arat, N. (1993). Açılış Konuşması. *Türkiye'de Kadın Girişimcilik*. Ankara: TES-AR Yayınları No:7, 1-5.
- Aşkın, A., Nehir, S. & Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6 (2), 55-72.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 139-160.
- Baron, R. A. (1998). Cognitive Mechanisms in Entrepreneurship: Why and When Entrepreneurs Think Differently Than Other People. *Journal of Business Venturing*, 13 (4), 275-294.
- Belcourt, M. (1990). A Family Portrait of Canada's Most Successful Female Entrepreneurs. *Journal of Business Ethics*, 9, 435-438.
- Bozkurt, Ö. & Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8 (2), 57-78.
- Can, H., Tuncer, D. & Ayhan, D. Y. (2002). *Genel İşletmecilik Bilgileri (13. Baskı)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Chell, E. (2008). *The Entrepreneurial Personality: A Social Construction*, Routledge, Second Edition.
- Collerette, P. & Aubry, P. (1990). Socio-Economic Evolution of Women Business Owners in Quebec. *Journal of Business Ethics*, 9, 417-422.
- Çakıcı, A. (2006). Mersin'deki Kadın Girişimcilerin İş Yaşamını Etkileyen Faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (4), 54-78.
- Çelebi, N. (1993). Kadın Girişimciliğini Özendirme ve Destekleme Konusunda Politikalar. *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli*, Ankara: Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayın No: 74, 35-42.

- Çelik, C. & Özdevecioğlu, M. (2001). "Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma," 1. Orta Anadolu Kongresi "KOBİ'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları", Nevşehir, 487-498.
- Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. İstanbul: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayın No: TÜSİAD-T/2002-12/340.
- Çevik, E. (2006). *Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri İle Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Duran, C., Büber, H. & Gümüştekin, G. E. (2013). Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksek Okulu Makine Programı Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8 (2), 33-56.
- Ecevit, Y. (1993). Kadın Girişimciliğinin Yaygınlaşmasına Yönelik Bir Model Önerisi, *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli*, Ankara: Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayın No: 74, 15-34.
- Ertübey, N. Ö. (1993). "Türkiye'de Kadın Girişimciliği: Mevcut Durum, Sorunlar ve Öneriler," *Türkiye'de Kadın Girişimcilik*, Ankara: TES-AR Yayınları No: 7, (s. 223-252).
- Fairlie, R. W., Morelix, A., Reedy, E. & Russell, J. (2015). *The Kauffman Index Startup Activity National Trends*, Ewing Marion Kauffman Foundation.
- Goffee, R. & Scase, R. (1982). Female Entrepreneurs: Some Preliminary Research Findings. *Service Industries Journal*, 2 (2), 22-30.
- Güney, S. (2008). *Girişimcilik (3. Baskı)*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Gürol, M. A. & Marşap, A. (2007). Geçmişte ve Günümüz Yaşamında Ücretsiz ve Ücretli İşgücü Olarak Kadın. *bilig*, (42), 95-109.
- Hisrich, R. D. & Brush, C. (1984). The Woman Entrepreneur: Management Skills and Business Problems. *Journal of Small Business Management*, 22 (1), 30-37.
- Hisrich, R. D. & Peters, M. P. (1998). *Entrepreneurship (Fourth Edition)*. United States of America: McGraw – Hill.
- Hyrsky, K. & Tuunanen, M. (1999). Innovativeness and Risk-taking Propensity: A Cross-Cultural Study of Finnish and U.S. Entrepreneurs and Small Business Owners. *LTA*, (3), 238-256.
- İlter, B. (2008). *Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: KAGİDER Örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.

- İraz, R. (2010). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- İrmiş, A. & Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26 (2), 1-25.
- Kalkan, M. & Kaygusuz, C. (2012). The Psychology of Entrepreneurship. *Entrepreneurship – Born, Made and Educated*, Ed.: T. Burger-Helmchen, Rijeka: InTech, 3-26.
- Kapu, H. (2001). *Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Girişimci / Yöneticilerin Yaşamı ve Girişimcilik Değerleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Keskin, S. (2014). Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9 (1), 71-94.
- Küçükşahin, A., Şafak, İ. C. & Dedeoğlu, Ç. (2009). Güvenlik Bağlamında Risk ve Risk Yönetimi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, (10), 9-34.
- Liman, F. (1993). Amerika Birleşik Devletleri Kanada ve İngiltere'de Kadın Girişimciliğinin Gelişimi," *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli*, Ankara: Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayın No: 74.
- Lumpkin, G. T. & Erdoğan, B. (2004). If Not Entrepreneurship, Can Psychological Characteristics Predict Entrepreneurial Orientation?- A Pilot Study. *ICFAI Journal of Entrepreneurship Development*, 1 (1), 21-33.
- Marangoz, M. (2013). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- McKeever, M. (2011). *How to Write a Business Plan*. United States of America: Nolo.
- Moore, D. P. (1990). An Examination of Present Research on the Female Entrepreneur - Suggested Research Strategies for the 1990's. *Journal of Business Ethics*, 9 (4/5), 275-281.
- Müftüoğlu, T. & Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Narin, M., Marşap, A. & Gürol, M. A. (2006). Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonunu Hedefleme: Uluslararası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 65-78.
- Odabaşı, Y. (Ed.), (2004). *Girişimcilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Oktal, Ö. & Tosunoğlu, T. (Ed.) (2013). *İş Planı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Onural, C. (1993). Girişimci Kadın ve Yöneticilik Genel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Türkiye'de Kadın Girişimcilik*, Ankara: TES-AR Yayınları.
- Özdemir, A. A. (2010). Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir'de Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 10 (1), 117-139.
- Özdemir, L. (2015). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 41-65.
- Özdemir, Y. & Mazgal, S. (2012). Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7 (1), 87-102.
- Özdevecioğlu, M. & Cingöz, A. (2009). Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (32), 81-95.
- Peng, Z., Lu, G. & Kang, H. (2012). Entrepreneurial Intentions and Its Influencing Factors: A Survey of the University Students in Xi'an China. *Creative Education Journal*, 3, 95-100.
- Popa, A. A., Marghitaş, L. A. & Pocol, C. B. (2011). Economic and Socio-Demographic Factors That Influence Beekeepers' Entrepreneurial Behavior. *Lucrari Stiintifice Seria Agronomie*, 54 (2), 450-455.
- Soysal, A. (2010a). Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5 (1), 71-95.
- Soysal, A. (2010b). Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 65 (1), 83-114.
- Şeşen, H. & Basım, H. N. (2012). Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12 (Özel Sayı), 21-28.
- Tikici, M. & Aksoy, A. (Ed.), (2009). *Girişimcilik ve Küçük İşletmeler*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Titiz, T. (1994). *Girişimcilik*. Ankara: İnkılap Kitabevi.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Ufuk, H. (1997). *Kadın Girişimcilerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili (Ankara Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Ufuk, H. & Özgen, Ö. (2001). The Profile of Women Entrepreneurs: A Sample from Turkey. *International Journal of Consumer Studies*, 25 (4), 299-308.

Wickham, A. P. (2001). *Strategic Entrepreneurship*. [Aktaran: İlter, B. (2008) *Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: KAGİDER Örneği*, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Doktora Tezi.]

Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. *Ege Akademik Bakış*, 2 (2), 79-92.

Yıldız, S. & Kapu, H. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Değerleri ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki: Kafkas Üniversitesi'nde Bir Araştırma. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (3), 39-66.

Zimmerer, T. W. & Scarborough, N. M. (2005). *Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR

Aktaş, T. (2014, 8 Aralık). Çevrimiçi, <http://www.dunya.com/ekonomi/calisma-hayati/kadin-girisimci-sayisi-ilk-kez-100-bini-asti-246772h.htm> (15 Kasım 2020).

TÜİK *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları* (2015, 28 Ocak). Çevrimiçi, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18616> (15 Kasım 2020).

TÜİK *Girişimcilik İstatistikleri* (2015, 4 Mart). Çevrimiçi, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18646> (15 Kasım 2020).

TÜİK *İşgücü İstatistikleri* (2015, 6 Mart). Çevrimiçi, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18645> (15 Kasım 2020).

Ucla, (2006). Çevrimiçi, “What Does Cronbach’ Alpha Mean?”

<https://stats.idre.ucla.edu/spss/faq/what-does-cronbachs-alpha-mean/>, [26.09.2020]

EKLER

EK-1 Çalışmada Kullanılan Anket

Sayın Katılımcı,

Bu anket “Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Amasya İli Örneği” konulu Kastamonu Üniversitesi’ndeki Yüksek Lisans Tezimin uygulama bölümünde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar sadece Tez çalışmamda kullanılacak olup; üçüncü kişilerle asla paylaşılmayacak ve başka amaçlar için kullanılmayacaktır. Anketteki soruları cevapladığınız için teşekkür eder, iş hayatınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla,
Tuğba ŞENCAN KUKUŞ
Yüksek Lisans Öğrencisi

A. KADIN GİRİŞİMCİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE İŞLETMELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER

1. Yaşınız:

2. Eğitim durumunuzu belirtiniz (açıköğretim dahil):

[1] Okur-Yazar

[4] Üniversite (2 veya 4 yıllık)

[2] İlköğretim (İlk-orta)

[5] Yüksek Lisans veya Doktora

[3] Orta öğretim (Lise veya Meslek Lisesi)

3. Medeni durumunuzu belirtiniz:

[1] Evli

[2] Bekar

[3] Boşanmış

[4] Eşi Vefat Etmiş

4. Çocuk Sayısı.....

5. İşletmenizin Faaliyet Yılı.....

6. İşletmenizin hukuki yapısını belirtiniz:

[1] Şahıs İşletmesi

[3] Anonim Şirket

[2] Limited Şirket

[4] Diğer.....

7. İşletmenizin faaliyet gösterdiği sektörü belirtiniz:

[1] Bilgi ve İletişim

[6] Madencilik ve taş ocakçılığı

[2] Hizmet

[7] Toptan ve perakende ticaret

[3] İmalat

[8] Ulaştırma ve depolama

[4] İnşaat

[9] Diğer (Belirtiniz).....

[5] Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti

8. İşletmeniz bünyesinde çalışan kişi sayısı:

[1] Yalnız kendim çalışıyorum

[2] Ben hariç..... kişi çalışıyor

9. İşletmeyi kurarken ne kadar sermayeniz vardı?

[1] 15.000 TL ve altı

[3] 30.001 – 45.000 TL

[5] 60.001 – 75.000 TL

[2] 15.001 – 30.000 TL

[4] 45.001 – 60.000 TL

[6] 75.001 TL ve Üzeri

10. Aylık ortalama kazancınız ne kadar:

[1] 1.500 TL ve altı

[3] 3.001 – 4.500 TL

[5] 6.000 TL ve üzeri

[2] 1.501 – 3.000 TL

[4] 4.501 – 6.000 TL

B. KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞ HAYATINA BAŞLAMALARINA İLİŞKİN BİLGİLER**11. İş kurmadan önceki uğraşınız?**[1] İş arıyordum/İşsizdim
ediyordum

[5] Eğitim / öğretime devam

[2] Evde yapıyordum

[6] Ev işleriyle meşguldüm

[3] Bir işte çalışıyordum (kamu-özel)

[7] Emekliydim

[4] Diğer (Belirtiniz).....

12. Ailenizden anne, baba ve/veya eşinizden girişimci olan var mı?

[1] Evet, Var

[2] Hayır, Yok

13. Girişimci olurken Rol model olarak kimi seçtiniz?.....**14. Anneniz çalıştı mı / çalışıyor mu?**

[1] Hayatı boyunca hiç çalışmadı

[2] Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor

[3] Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor

15. Kurduğunuz işle ilgili mesleki deneyiminiz var mı?

[1] Deneyimim yok [2] 0 – 2 yıl

[3] 3 - 5 yıl

[4] 5 yıldan fazla

16. Mesleki bilgi ve becerilerinizi nasıl kazandınız? (Birden fazla işaretlenebilir)

[1] Meslek edindirme programları ile (kurs, eğitim.vb)

[2] Örgün ve yaygın eğitim yoluyla

[3] İş hayatından

[4] Aileden

[5] Diğer (Belirtiniz).....

17. Kendi işinizi kurup çalışmak için eşinizi ve/veya ailenizi ikna etmek zorunda kaldınız mı?

[1] Evet

[2] Hayır

18. İşletmenizi kurarken kimlerden destek gördünüz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

[1] Hiçkimseden destek görmedim [2] Eşimden [3] Anne ve babamdan

[4] Çocuklarımdan

[5] Yakın çevre ve arkadaşlarımdan

[6] Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden

[7] Kamu kurum ve kuruluşlarından (Belediye, Valilik, Kaymakamlık, KOSGEB, Kalkınma Ajansı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, vb.)

[8] Diğer (Belirtiniz).....

19. İşletmenizi kurarken sermaye teminini nasıl sağladınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

[1] Kendi birikimim

[2] Ailemden borç aldım

[3] Çevremden borç aldım

[4] Ortak buldum

[5] Banka kredisi kullandım

[6] Devlet desteği aldım

[7] Diğer (Belirtiniz).....

20. Aşağıda başarılı bir girişimci olabilmek için bazı kişilik özellikleri verilmiştir. Bu özelliklere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz:

GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Risk üstlenebilme yeteneğim vardır.					
2.	Kendime güvenim ve cesaretim vardır.					
3.	Sabırlı ve hoşgörülü bir insanım.					
4.	İnsanlarla kolay ve iyi iletişim kurarım.					
5.	Yönetim becerisine sahibim.					
6.	Aldığım eğitim ve deneyimlerime güvenirim.					
7.	Hırslı ve kararlı bir yapım vardır.					
8.	Sorunlara çözüm odaklı yaklaşırım.					
9.	Özverili ve çalışkan bir yapım vardır.					
10.	Yenilikçi/ Yeni fikirler üretmeyi seven biriyim.					
11.	Rekabet etmeyi seven bir yapım vardır.					

21. Aşağıda sizin iş kurma nedenlerinize ilişkin bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz:

GİRİŞİMCİ OLMA NEDENLERİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Ailemin ihtiyaçlarını karşılamak için.					
2.	Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için.					
3.	Kendi işimin patronu olmak için.					
4.	Zamanımı değerlendirmek için.					
5.	Yüksek kazanç elde etmek için.					
6.	İdealimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak için.					
7.	Bilgi, beceri ve deneyimlerimi değerlendirebilmek için.					
8.	Mesleğimi yapmak için.					
9.	Sosyal statümü yükseltmek, toplumda bir prestij ve ün sahibi olmak için.					
10.	İş bulamadığım için girişimde bulundum.					
11.	Finansal destek ve teşvik verildiği için.					

12.	Miras yoluyla devraldım veya ailemin işini devam ettirmek zorunda kaldım.					
13.	İşin esnek çalışma saatlerine sahip olması.					
14.	Erkek egemenliğinden kurtulma isteği.					
15.	Önceki işten duyulan memnuniyetsizlik.					
16.	Bağımsız çalışma isteği.					
17.	İşimle alakalı pazardaki açığı giderme isteği.					

22. Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunlara ilişkin bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

İŞLETME KURARKEN KARŞILAŞILAN SORUNLAR		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	İşletmemi kurarken ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşadım.					
2.	İşletmemi kurarken bilgi eksikliği ve tecrübesizliğimden dolayı sorunlar yaşadım.					
3.	İşletmemi kurarken toplumun olumsuz bakışı, önyargılı tutumları nedeniyle sorunlar yaşadım.					
4.	İşletmemi kurarken sermaye temininde sorunlar yaşadım.					
5.	İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşadım.					
6.	İşletmemi kurarken yer temininde sorunlar yaşadım.					
7.	İşletmemi kurarken personel teminiyle alakalı sorunlar yaşadım.					
8.	İşletmemi kurarken yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.					

C. KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞLETME FAALİYETLERİ SIRASINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN BİLGİLER

23. Kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

FAALİYET SIRASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Yeteri kadar deneyime sahip olmamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.					
2.	Ailevi nedenlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.					
3.	Tedarikçi ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.					
4.	Müşteri ilişkilerinde sorunlar yaşıyorum.					
5.	Borç ödemeleri nedeniyle sorunlar yaşıyorum.					
6.	Uygun krediye ulaşamamamdan dolayı sorunlar yaşıyorum.					
7.	Bürokratik işlemlerden dolayı sorunlar yaşıyorum.					
8.	Çalışanların üzerinde otorite kurmakta sorunlar yaşıyorum.					
9.	Pazardaki erkek hâkimiyetinden dolayı sorunlar yaşıyorum.					
10.	Rekabete dayalı sorunlar yaşıyorum.					
11.	Yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum.					

D. KADIN GİRİŞİMCİLERİN AİLE, SOSYAL YAŞAM VE GELECEK PLANLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

24. Kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

AİLE YAŞAMINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Girişimci olmamdan dolayı ev işlerinde sorunlar yaşıyorum					
2.	Girişimci olmamdan dolayı çocuk bakımında sorunlar yaşıyorum					
3.	Girişimci olmamdan dolayı aile bireylerine yeterli zaman ayıramıyorum					
4.	Girişimci olmamdan dolayı kendime yeterli zaman ayıramıyorum					
5.	Girişimci olmamdan dolayı sosyal baskı hissediyorum					
6.	Girişimci olmamdan dolayı fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşıyorum					

25. Ev işlerini yürütmek ve/veya çocuk bakımı için destek alıyor musunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- [1] Destek almıyorum [4] Eşimden destek alıyorum
 [2] Aile desteği alıyorum [5] Temizlikçi desteği alıyorum
 [3] Bakıcı desteği alıyorum

26. Girişimci olmanızın size sağlamış olduğu avantajlar nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- [1] Herhangi bir avantajı yok. [6] Bir işle meşgul olma
 [2] Evin bütçesine katkıda bulunma [7] Maddi özgürlük
 [3] Kendine güven [8] Başarma duygusu
 [4] Yaşamdan duyulan memnuniyet [9] Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek
 [5] Toplumdaki sosyal statü Diğer (Belirtiniz).....

27. Girişimciliğin alternatifi sizin için nedir? Bu işi yapmasaydınız ne iş yapıyor olurdunuz?

- [1] Hiçbir iş yapmazdım [4] Aynı işte ücretli çalışırdım
 [2] Farklı işte ücretli çalışırdım [5] Memur olurdum
 [3] Diğer (Belirtiniz).....

28. İşinizle ilgili gelecek planınız nedir?

- [1] İş bırakmayı düşünüyorum.
 [2] İşimde mevcut durumu devam ettireceğim.
 [3] Ürün ve hizmet sayısını artırarak ve çeşitlendirerek büyümeyi hedefliyorum.
 [4] Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum.
 [5] Sermaye azaltımına giderek işletmeyi küçültmeyi düşünüyorum.
 [6] Diğer (Belirtiniz).....

29. Ülkemizde kadın girişimciliğinin gelişmesi için devletten beklentiniz nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- [1] Vergi kolaylıkları getirilmesi [5] Rekabet koşullarının geliştirilmesi
 [2] Eğitim olanaklarının sağlanması [6] Teknik destek sağlanması
 [3] Kredi olanaklarının iyileştirilmesi [7] Bürokratik işlemlerin azaltılması
 [4] Diğer(Belirtiniz):.....

30. Kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?

- [1] Evet [2] Hayır

31. Kadın girişimci olarak eskiye oranla (girişimcilikten önce) kişisel imajınız ve kendinize olan güveninizin iyi yönde geliştiğini düşünüyor musunuz?

[1] Evet, iyi yönde gelişti

[2] Hayır, kötü yönde etkilendi.

[3] Herhangi bir değişiklik olmadı

32. Girişimci olduktan sonra hangi hayalinizi/Amacınızı gerçekleştirdiniz?

.....

33. Girişimci olmayı başka kadınlara da tavsiye eder misiniz?

[1] Evet

[2] Hayır

